

2024

Министерство за финансии
Биро за јавни набавки

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

Биро за јавни набавки

ИЗВЕШТАЈ за активностите на Бирото за јавни набавки во функционирањето на системот на јавните набавки за 2024 година

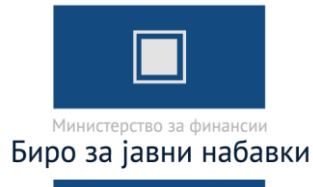
e-nabavki.gov.mk

bjn.gov.mk

e-pazar.gov.mk

ИЗВЕШТАЈ

за активностите на Бирото за јавни набавки
во функционирањето на системот на јавните
набавки за 2024 година

Скопје, мај 2025 година

СОДРЖИНА

1. Правна рамка за јавните набавки во Република Северна Македонија	5
1.1 Закон за јавните набавки	5
1.2 Подзаконски акти кои произлегуваат од Законот за јавните набавки	6
1.3 Закон за јавните набавки во областа на одбраната и безбедноста	6
1.4 Стратешка рамка	6
1.5 Планови и идни чекори	8
2. Биро за јавни набавки	10
2.1 Надлежности	10
2.2 Изготвени мислења	15
2.3 Изработени прирачници	16
2.4 Негативни референци	16
2.5 Сектор за правни и административни работи	18
3. Едукација за јавни набавки	22
3.1 Податоци од спроведените обуки во 2024 година	22
4. Податоци добиени од други институции	27
4.1 Државна комисија за жалби по јавни набавки	27
4.2 Управен суд	29
4.3 Виш Управен суд	31
4.4 Државна комисија за спречување на корупцијата	32
4.5 Комисија за заштита на конкуренцијата	32
5. Соработка со институции во врска со јавните набавки	34
5.1 Соработка со институции во Република Северна Македонија	34
5.2 Соработка со меѓународни институции и меѓународна соработка при ЕУ интеграција	35
6. Контрола на постапките за јавните набавки	38
6.1 Одделение за управна контрола	38
6.2 Одделение за претходна контрола	44
7. Користење на Електронскиот систем за јавни набавки	48
7.1 Придобивки од воведувањето на новите алатки и модули на ЕСЈН, задолжителни е-набавки - очекувани и остварени ефекти	51
8. Анализа на пазарот за јавни набавки во 2024 година	53
8.1 Објавување на годишните планови	56
8.2 Објавување на технички дијалог	56
8.3 Податоци од објавените огласи за јавни набавки	57
8.4 Податоци за користење на критериум за избор на најповолна понуда и користење на аукција.	64
8.5 Склучени договори за јавни набавки	67
8.6 Измени на договорот за јавна набавка во текот на неговата важност	97
8.7 Раскинат договор	99

8.8	Известување за реализиран договор _____	100
8.9	Податоци од известувањата за поништување на постапките _____	100
8.10	Податоци за изменување и дополнување на огласот _____	103
8.11	Учества на постапки _____	103
8.12	Електронски аукции _____	110
9.	Електронски пазар за набавки од мала вредност _____	113
9.1	Развој и подобрување на модули на е-Пазар во 2024 _____	122
10.	Предлози за унапредување на системот на јавните набавки _____	124
10.1	Предлози за подобро функционирање на системот за јавни набавки _____	124

1. Правна рамка за јавните набавки во Република Северна Македонија

1.1 Закон за јавните набавки

Правната рамка која овозможи воспоставување на модерен, транспарентен и ефикасен систем за јавни набавки се состои од Законот за јавните набавки („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/19, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.87/21) и подзаконски акти кои произлегуваат од истиот.

Усогласувањето на регулативата за јавни набавки со правото на Европската унија во оваа област, создаде солидна основа за успешни преговори и реализирање на главниот стратешки приоритет а тоа е пристапување на нашата држава во Европската унија.

Актуелниот закон овозможи процесот на јавните набавки да е по транспарентен, ефикасен и стратешки. Сепак, како и во земјите-членки, и во нашата држава договорните органи при спроведување на јавните набавки се соочуваат со предизвици предизвикани од најновите трендови на пазарот, односно добивање на најдобра вредност за јавните пари при постојан раст на цените и постојано намалување на буџетите. Она на што е фокусирана Европската унија, секако се одразува и кај нас, а тоа е искористување на можностите што ги нуди дигитализацијата и новите пазари; давање стратешки придонес кон хоризонталните цели на политиката и општествените вредности како што се иновациите, социјалното вклучување, економската и еколошката одржливост; оптимизирање на пристапноста и преземање одговорност за намалување на неефикасноста, намалување на неправилностите, а измамите и корупцијата навремено да се откриваат и спречуваат, како и воспоставување на одговорни синџири на снабдување.

Целта на јавните набавки е обезбедување квалитет и најдобра вредност за потрошените средства, со стратешки придонес кон политичките, општествените и економските цели.

1.2 Подзаконски акти кои произлегуваат од Законот за јавните набавки

Со оглед на тоа што сите подзаконски акти кои произлегуваат од Законот за јавните набавки се навремено донесени, во 2024 година не се донесени нови подзаконски акти, а функционирањето на системот за јавни набавки продолжи согласно постоечката законска рамка. .

1.3 Закон за јавните набавки во областа на одбраната и безбедноста

Донесувањето и примената на Законот за јавните набавки во областа на одбраната и безбедноста (*) („Службен весник на Република Македонија“ бр. 180/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 176/21), овозможи процесот на доделување договори за јавни набавки во оваа област во нашата држава да се одвива транспарентно, економично и ефикасно, обезбедувајќи заштита на безбедносните интереси и доверливите информации.

Процесот на транспонирање на актуелното право на Европската унија од областа на јавните набавки, се заокружи со донесувањето на овој закон.

1.4 Стратешка рамка

Стратегијата за унапредување на системот за јавните набавки на Република Северна Македонија за период 2022-2026 година (понатаму: Стратегија за јавни набавки) е донесена во март 2022 година. Стратегијата претставува сеопфатен стратешки документ чија реализација треба да обезбеди зајакнување на капацитетот на целиот систем за да се постигне целосно усогласување со правото на Европската унија во практика.

Клучните цели на Стратегијата за јавни набавки се:

- Понатамошен развој на правната и институционална рамка и усогласување со Директивите на ЕУ и најдобрите меѓународни практики во јавните набавки, концесии и јавно приватно партнерство;
- Понатамошно зајакнување на меѓуинституционалната соработка на клучните институции во системот на јавни набавки;

- Зголемување на транспарентноста, ефикасноста и подобрување на протокот на информации;
- Подобрување на праксата за јавни набавки со примена на најдобрите меѓународни и европски практики;
- Изготвување систем соодветен на современите барања („зелени“ набавки, општествено – одговорни набавки, иновативни набавки, поддршка за МСП), и
- Понатамошен развој на човечките ресурси вклучени во системот на јавни набавки.

Реализацијата на Стратегијата за јавни набавки е во надлежност на Бирото за јавни набавки, Државната комисија за жалби по јавни набавки, Министерството за енергетика, рударство и минерални сировини, Државната комисија за спречување корупција, Комисијата за заштита на конкуренцијата и Државниот завод за ревизија.

За следење на спроведувањето на Стратегијата за јавни набавки е формирано Координативно тело со кое претседава директорот на Бирото за јавни набавки, а членуваат претставници од Биро за јавни набавки, Државна комисија за жалби по јавни набавки, Комисија за заштита на конкуренцијата, Државна комисија за спречување на корупцијата, Државен завод за ревизија, Министерство за енергетика, рударство и минерални сировини, Министерство за финансии, Министерство за правда, Кабинет на заменик претседател на Влада задолжен за политики за добро владеење и Министерство за европски прашања.

Својата функција Координативното тело ја реализира преку одржување на редовни работни состаноци, подготовка на Акциски план за спроведување на Стратегијата за јавни набавки и подготовка на Годишен извештај за следење на спроведувањето на Стратегијата за јавни набавки.

Во 2024 година, Бирото започна и со подготовка на Стратешки план на Бирото за јавни набавки за периодот 2025-2027 година.

1.5 Планови и идни чекори

Правната рамка за јавни набавки во континуитет е предмет на внатрешно и надворешно следење и проценка. Сите извештаи и препораки кои произлегуваат од овие проценки детално се анализираат и земаат предвид при планирање на идни цели и активности за понатамошен развој на системот за јавни набавки во целина.

Притоа, значајно внимание се посветува на извештаите од Европската комисија со кои се опфаќа областа Јавни набавки, а особено на Извештајот од Билатералниот скрининг за Кластер 1 - Фундаментални вредности на пристапниот процес, каде се вклучени и Јавните набавки како преговарачко поглавје 5, како и Годишниот извештај за Северна Македонија во кој се презентира статусот на подготвеност и напредок на земјата по поглавја, вклучително и поглавјето 5 Јавни набавки.

Согласно Извештајот на Европската комисија од Билатералниот скрининг за Кластер 1 - Фундаментални вредности на пристапниот процес, правната рамка за јавни набавки има високо ниво на усогласеност со директивите на ЕУ за јавни набавки во класичниот сектор и во секторските дејности од 2014 година. Сепак, пред пристапувањето во ЕУ, потребно е да се измени законската рамка во насока на доусогласување со европското законодавство, особено во однос на негативните референци, исклучување на економските оператори без право за „себечистење“ пред исклучувањето, меѓу-владини спогодби.

Согласно Годишниот извештај на Европската комисија за Република Северна Македонија за 2024 година, земјата е умерено подготвена во областа јавни набавки, а правната рамка за јавни набавки е во голема мерка усогласена со европското законодавство,

Јавните набавки се опфатени и со Реформската агенда на Северна Македонија 2024-2027 година во рамки на Инструментот за реформи и раст за Западен Балкан. Имено, „Зајакнување на системот за јавни набавки“ претставува посебна Реформа во утврдената Област на политика 1: Управување/Реформа на јавна администрација и Управување со јавни финансии. Во рамки на оваа Реформа, за периодот 2025-2027г. дефинирани се следните чекори:

- Употребата на Е-аукциите во јавните набавки во 2025 година да се намали на максимум 40 % од набавките (до декември 2025 година).

- Користење на Е-пазар за доделување на најмалку 800 договори за јавни набавки (до декември 2026 година).
- Најмалку 25% од јавните набавки во вредност, да ги користат критериумите за економски најповолна понуда (ЕНП) - најдобар однос цена-квалитет или користење на пристапот на исплатливост.

Во насока на навремено планирање на процесите и постигнување на наведените чекори, Бирото во ноември 2024 година подготви и достави до Владата на Република Северна Македонија, Информација за обврската за намалување на процентот на електронски аукции во јавните набавки во 2025 година согласно со Реформската агенда во рамки на Планот за раст.

Во претстојниот период, Бирото ќе преземе повеќе активности насочени кон исполнување на преземените обврски и постигнување на чекорите кои треба да обезбедат зајакнување на системот за јавни набавки.

2. Биро за јавни набавки

2.1 Надлежности

За развојот на системот на јавните набавки во Република Северна Македонија надлежно е Бирото за јавни набавки како орган на државната управа во состав на Министерството за финансии, преку обезбедување на транспарентност, ефикасност и економичност во спроведувањето на јавните набавки.

Бирото се грижи за системот на јавните набавки преку следење и анализирање на спроведувањето на законот и подзаконските акти за јавни набавки и иницирање предлози за нивно изменување и дополнување. Бирото во континуитет претставува еден од столбовите на системот на јавни набавки, и како такво е препознато и од страна на Европската комисија. Бирото се грижи за имплементација на релевантните прописи за јавни набавки на ЕУ во националното законодавство и има значајна улога и во исполнувањето на обврските кои произлегуваат од процесот на придружување на државата во Европската Унија. Воедно, Бирото дава мислења во врска со одредбите и примената на овој закон, обезбедува совети и дава помош на договорните органи и на економските оператори.

Бирото, исто така, претставува и централно тело каде се слеваат сите податоци во однос на спроведените постапки за јавни набавки на ниво на државата. Со оваа своја надлежност Бирото директно ја поттикнува транспарентноста и конкуренцијата бидејќи ги прави достапни овие податоци до сите заинтересирани страни без какви било ограничувања. На ЕСЈН се објавуваат годишните планови за јавни набавки на сите договорни органи, огласи за јавни набавки и известувања за склучени договори за јавни набавки, а се објавуваат и склучените договори. Исто така, се објавуваат и известувања за измена на договорот во текот на неговата важност заедно со анексот со кој е направена измената. Овие податоци претставуваат основа за изготвување детални статистички извештаи и анализи, врз основа на кои се осмислуваат и преземаат мерки за натамошно унапредување и модернизирање на системот за јавните набавки.

Уште една важна надлежност е организирање на континуирана обука и едукација на службеници и на други стручни лица во врска со јавните набавки, а со цел да се зајакне капацитетот на договорните органи и деловната заедница.

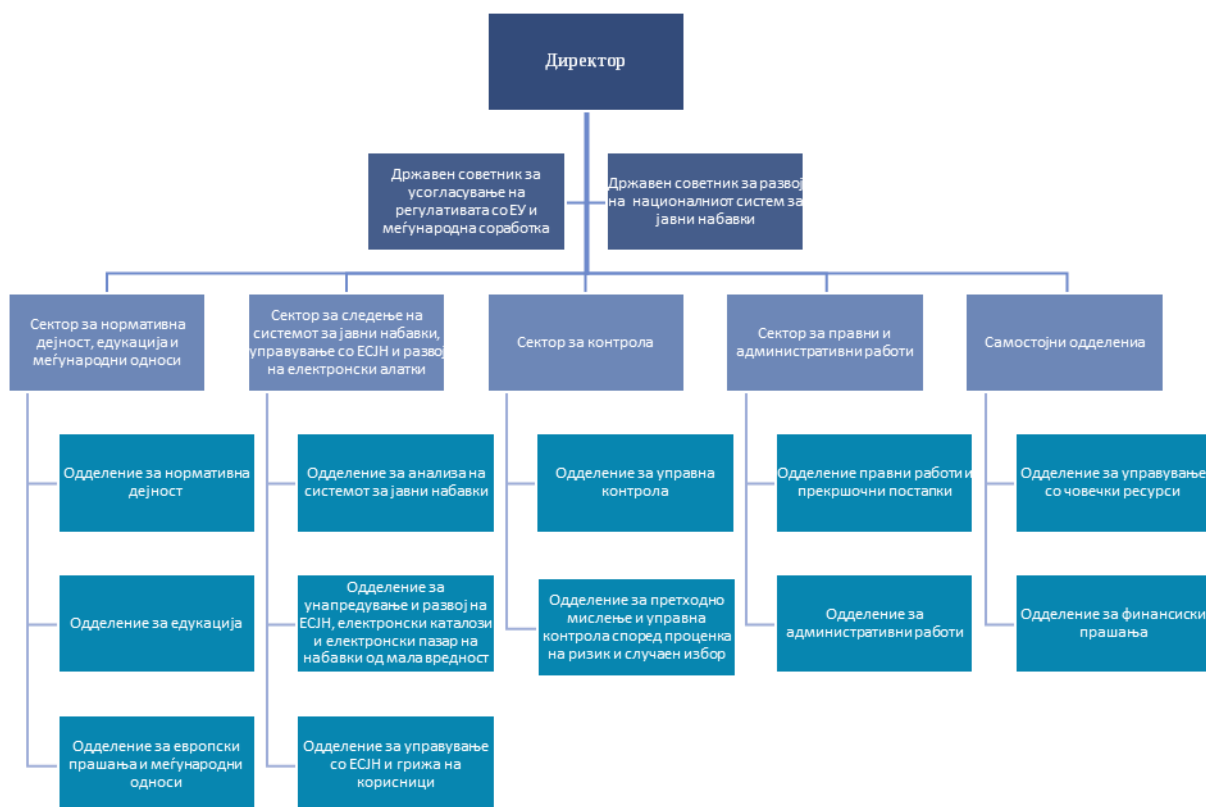
Бирото врз основа на своите законски надлежности врши управна контрола односно ги контролира конкретните постапки за јавни набавки и доколку констатира одредени посериозни неправилности кои може да влијаат врз исходот од постапката, му наложува на договорниот орган да се врати во одредена фаза од постапка за да ги исправи неправилностите или да ја поништи постапката.

Бирото располага со Сертификат за систем за управување со квалитет ИСО 9001:2008 со што се потврдува квалитетна и контролирана организација на работните процеси и современо работење, издаден од Секретаријатот за издавање сертификати од претпријатието TÜV SÜD Management Service GmbH, од 2012 година.

Сертификатот за системот за менаџмент со квалитет согласно со барањата на стандардот МКС EN ISO 9001:2015, потврдува дека Бирото има имплементиран систем за менаџмент со квалитет во опсегот на Развој на системот за јавни набавки и следење на неговото спроведување издаден од Сертификационото тело ИНТЕРЦЕРТ ДООЕЛ Скопје

Согласно Правилникот за систематизација на работните места, својата надлежност Бирото за јавни набавки, во моментов ја остварува преку 4 (четири) сектори и 2 (две) самостојни одделенија.

Сектор за нормативна дејност, едукација и меѓународни односи има три одделенија во состав. Овој сектор е надлежен за изготвувањето на законската и подзаконската регулатива за јавни набавки и следење и анализирање на нејзиното спроведување, иницирање на предлози за подобрување на регулативата за јавни набавки, изготвување на мислења за примена на одделни одредби од законот и подзаконските акти, изготвување на прирачници и брошури кои се во функција на правилно спроведување на законот и постапките за јавни набавки, подготовка на модели на стандардна тендерска документација, подготовка на програма за едукација и годишен план за реализација на едукацијата и спроведување на обуки, како и остварување на меѓународна соработка и реализирање на активностите кои произлегуваат од НПАА и процесот на интеграција кон ЕУ. Во секторот се вработени 7(седум) административни службеници.

Секторот за следење на системот за јавните набавки, управување со ЕСЈН и развој на електронски алатки исто така има три одделенија во состав. Во надлежност на овој сектор е следење на функционирањето на системот за јавни набавки преку добиените огласи и известувања од страна на договорните органи, прибирање, обработување и анализа на податоците за спроведените постапки за јавни набавки, обезбедување техничка поддршка на договорните органи и економските оператори кои го користат системот, управување со ЕСЈН и вршење мониторинг, пријава и отстранување на сите технички и функционални проблеми како и развивање и унапредување на системот и електронскиот пазар за набавки од мала вредност. Во овој сектор се вработени 6 (шест) административни службеници и 1 (едно) лице ангажирано по договор за дело

Секторот за контрола има две одделенија во состав. Во надлежност на овој сектор е давање на мислење за исполнетоста на условите за спроведување на постапката со преговарање без објавување оглас поради крајна итност и доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор како и спроведување управна контрола на постапките за јавни набавки

чија проценета вредност е над 500.000 евра во денарска противвредност кај набавката на стоки или услуги и над 2.000.000 евра во денарска противвредност кај набавката на работи, врз основа на проценка на ризиците од кршење на одредбите од овој закон и по случаен избор. Овој сектор брои 9 (девет) вработени административни службеници.

Сектор за правни и административни работи има 2 (две) одделенија во состав. Во надлежностите на овој сектор се постапување по барањата од слободен пристап до информации од јавен карактер, спроведување на законските прописи што се однесуваат на заштитата на лични податоци, спроведување на законските прописи што се однесуваат на законот за архивско и канцелариско работење, планирање и организирање медиумски настани, односи со јавноста како и поддршка на работата на директорот, вршење писмен, консекутивен и симултан превод од македонски на албански јазик и од албански на македонски јазик и вршење превод на документација, публикации, стручна литература, законски и подзаконски акти, следење и примена на прописите од областа на јавните набавки со цел утврдување на сторени прекршоци, подготвување на иницијативи за поведување на прекршочните постапки, изготвување на одговори по редовни и вонредни правни лекови и други правни работи пропишани со Актот за внатрешна организација на Бирото за јавни набавки. Во овој сектор има 8 (осум) вработени административни службеници.

Самостојни одделенија се: Одделение за управување со човечки ресурси и Одделение за финансиски прашања.

Од вкупно систематизирани 81 работно место во 2024 година, пополнети беа 37 работни места. Спроведени се постапки за 2 спогодбено преземања на вработени административни службеници од други институции, согласно Законот за вработени во јавен сектор. Три работни места беа во мирување. Во текот на 2024 година имаше два престаноци на работен однос.

Стручното усовршување на вработените во Бирото се одвиваше преку учество на семинари, конференции, работилници, состаноци, на кој начин се разменуваат искуства со претставници на институциите како и со претставници на останатите земји учеснички.

Во текот на 2024 година, реализирани се следните активности преку кои се зајакнуваат стручните капацитети на вработените во БЈН и тоа:

- учество на работилница за придобивките од имплементацијата на индикаторите за црвени знаменца во јавните набавки во организација на Светска Банка и Бирото за јавни набавки;
- учество на Регионална работилница за GPA 2012 за регионот на Централна и Источна Европа, Централна Азија и Кавказ, во организација на Светска трговска организација (СТО);
- учество на обука на тема „Корисни укажувања за надминување на потенцијалните пропусти и грешки во планирањето и спроведувањето на постапките за јавни набавки и реализација на договорите за јавни набавки,,;
- учество на обука на тема „Управување со ризици - важноста на управувањето со ризик, практични примери за стратешки и оперативни ризици во јавниот сектор, проценка на ризик и регистар на ризици,, во организација на Министерството за финансии – Академија за финансии;
- учество на обука на тема „Истрага, гонење и судска постапка на предмети за корупција,, во организација на Амбасадата на САД во РСМ;
- учество на обука на тема „Размена на важни искуства за клучните предизвици во практикувањето на јавните набавки,,;
- учество на обука на тема „Спроведување на попис на средствата, побарувањата и обврските кај општините, државните органи и јавните претпријатија, како предуслов за објективно и реално извршување на финансиските извештаи кои се составен дел на завршната сметка,,;
- учество на работилница организирана од ЕБРД со Агенцијата за јавни набавки на Република Албанија за поддршка при подготовка на првична понуда на Република Албанија за пристапување кон Спогодбата за јавни набавки на СТО;
- учество на обука на тема „Подготвување на Годишна програма на ДЗР врз основа на Националната развојна стратегија,, организирана од Државен завод за ревизија;
- учество на состанок на Комитетот ГПА во рамки на Светската трговска организација;

Како и претходните години, а врз основа на препораките кои произлегуваат од извршените внатрешни ревизии, притоа имајќи ја предвид обемот и

сложеноста на надлежностите кои ги има Бирото, неопходно е дополнително сериозно кадровско зајакнување на секторите во Бирото со компетентни административни службеници кои ќе бидат посветени на унапредување на системот на јавните набавки во нашата држава.

2.2 Изготвени мислења

Бирото за јавни набавки и во текот на 2024 година, изготвуваше мислења во врска со примената на одредбите од законот и подзаконските акти. Оваа надлежност, Бирото ја остварува на неколку начини: со давање на мислење на барања кои договорните органи и економските оператори ги доставуваат писмено преку писарницата на Бирото или по електронски пат, поставени преку контакт формата на веб страницата на Бирото и на ЕСПН. Во текот на 2024 година, до Сектор за нормативна дејност, едукација и меѓународни односи преку контакт формата се пристигнати 843 барања, а по пошта беа доставени 59 барања за мислење.

Од анализата на доставените барања, може да се заклучи дека најчесто поставуваните прашања се однесуваа на постапување на договорниот орган во случај на потреба од измена на договорот во текот на неговата важност, прашања поврзани со постапувањето на комисијата во фазата на евалуација на понудите, прашања кои се однесуваат на користење на способност на други субјекти, подизведувачи, право на поднесување на жалба и итн.

Исто така, имаше прашања за спроведување на поедноставена отворена постапка кога понудувачот ја докажува способноста со Изјава, а потоа на барање на договорниот орган не ги достави потребните документи, прашања поврзани со работата на комисиите за јавни набавки, односно кој се од редовите на вработените лица може да биде назначен за член/претседател на комисија, дали е потребно договорните органи да имаат лице ја јавни набавки од своите вработени или можат да ангажираат од надвор, дали при изработка на техничките спецификации може да се стави количина 1, начинот на утврдување на елементите на квалитетот кога се користи пристапот на најдобар однос помеѓу цената и квалитетот и користењето претходно искуство на економскиот оператор како елемент на критериумот квалитет, кои документи се потребни кога понудувачот ангажира физичко лице како поддршка итн.

Бирото и во текот на 2024 година, сублимира и издвои прашања кои се најчесто поставувани и објави извадок од истите на својата веб страница во делот на

„најчесто поставувани прашања“. Објавениот извадок на мислења е прилагоден на начин да со одговорот се опфатат сите слични прашања кои се однесуваат на одредени одредби од законот.

2.3 Изработени прирачници

Бирото за јавни набавки во 2024 година, изготви и објави:

- Прирачник за невообичаено ниска цена,
- Прирачник за резервирани договори,
- Прирачник за критериумите избор на економски најповолна понуда (ЕНП);
- Препораки за примена на законот за јавните набавки во состојба на крајна итност и
- Водич за негативни референци.

Целта на овие прирачници е добивање на насоки при постапување во одредени ситуации и обезбедување на унифицирана примена на одредбите од законот со кои се уредува одредено постапување.

2.4 Негативни референци

Со цел да се заштитат договорните органи од економските оператори кои се несериозни и не ги почитуваат условите кои ги дале во своите понуди, со законот предвидени се случаи кога може да се издаде негативна референца на истите.

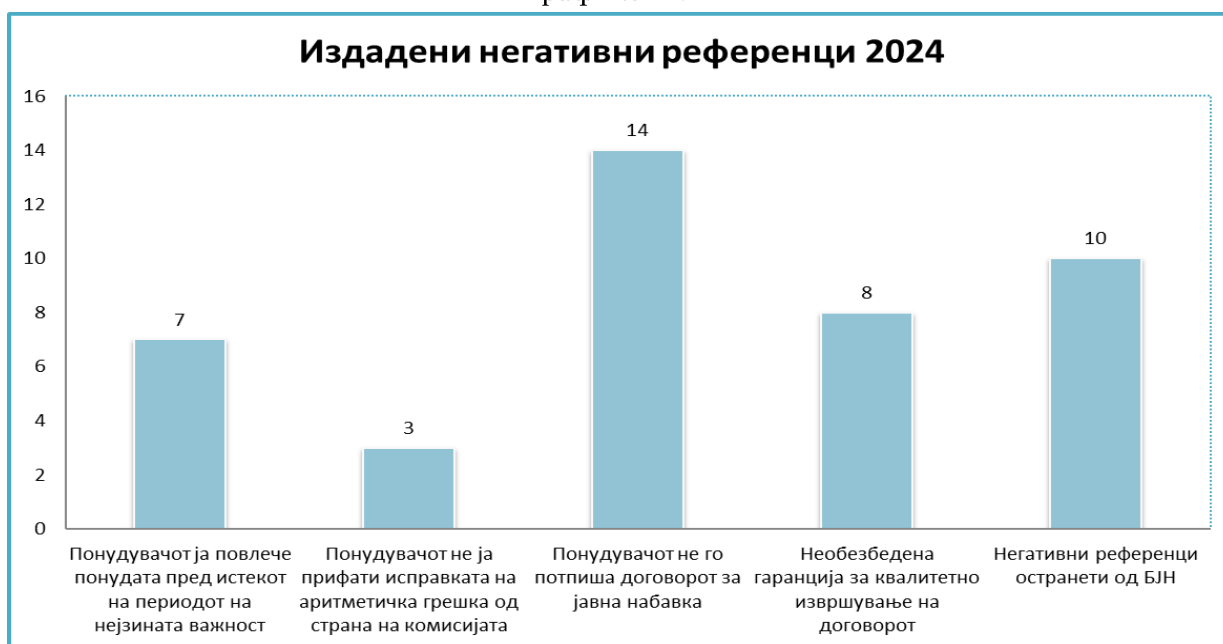
Доколку дојде до наплата на банкарската гаранција на понудата, односно до прекршување на изјавата за сериозност на понудата, во случај кога понудувачот: ја повлече својата понуда пред истекот на периодот на нејзината важност, не ја прифати исправката на аритметичките грешки од страна на комисијата, не го потпише договорот за јавна набавка согласно со условите од тендерската документација и доставената понуда или не ја обезбеди гаранцијата за квалитетно и навремено извршување на договорот, ако договорниот орган ја предвидел во тендерската документација, договорниот орган за понудувачот во ЕСЈН објавува негативна референца. Негативната референца резултира со исклучување на предметниот понудувач од сите идни постапки за јавни набавки во период од шест месеци од денот на објавувањето, а периодот на исклучување се зголемува за

дополнителни три месеци при секоја наредна негативна референца, но не повеќе од една година.

Во текот на 2024 година, од страна на договорните органи биле издадени вкупно 32 негативни референци, од кои Бирото отстранило 10 негативни референци, односно 2 постапувајќи по одлука на Државната комисија за жалби по јавни набавки и 8 негативни референци по доставена изјава заверена на нотар заради техничка грешка на вработен кај договорниот орган кој незаконски издал негативна референца за одреден економски оператор.

Детална анализа на причините поради кои истите биле издадени е дадена во графиконот 2.1

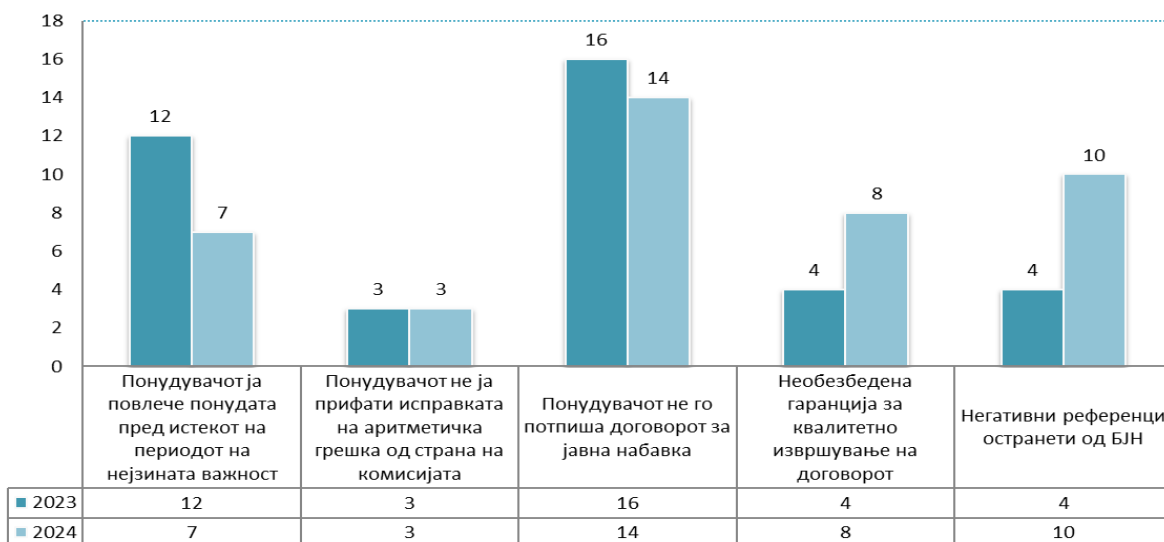
Графикон 2.1

Анализата на причините поради кои биле издадени негативните референци, врз основа на податоците со кои располага Бирото, е прикажана во графиконот 2.2 во кој е дадена споредба на бројот на издадени негативни референци во однос на претходната 2023 година, во која се издадени 35 негативни референци.

Графикон 2.2

Издадени негативни референци 2023 - 2024

Од графиконот, може да се забележи дека бројот на издадени негативни референци во 2024 година во споредба со 2023 година, е речиси идентичен. Имено, издадени се 35 негативни референци во 2023 година, додека, во 2024 година се издадени 32 негативни референци.

Листата на негативни референци е јавно достапна на Електронскиот систем за јавни набавки, а условите за издавање на негативна референца се јасно пропишани во законот.

2.5 Сектор за правни и административни работи

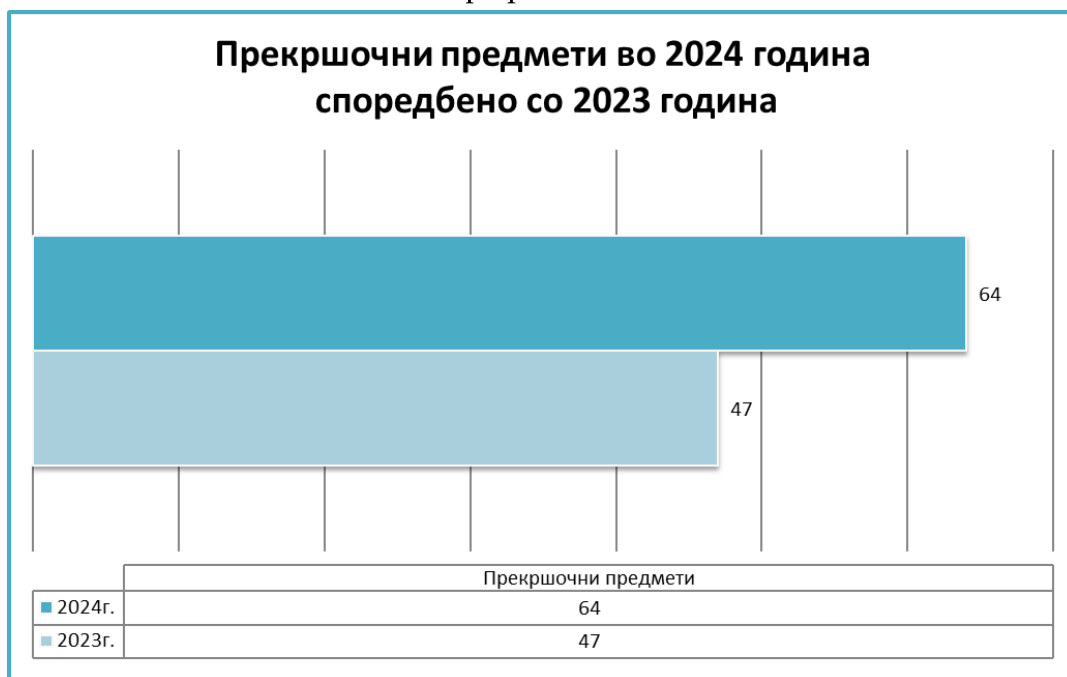
Бирото за јавни набавки, во рамки на своите надлежности кои произлегуваат од Законот за јавни набавки и имајќи ја во предвид организационата поставеност и структура, преку Секторот за правни и административни работи се грижи за правните и стручно-административните работи на Бирото.

Меѓудругото, основната надлежност и делокруг на работа на Секторот е правилна имплементација на правните прописи кои се однесуваат на работата на Бирото за јавни набавки, произнесувања по судски предмети во кои Бирото за јавни набавки се јавува како тужена страна, следење и примена на прописите од областа на јавните набавки со цел утврдување на сторени прекршоци како и иницирање и поведување на прекршочни постапки согласно прекршочните одредби утврдени во Глава X (членови 181 до 184) од Закон за јавните набавки

Во 2024 година не е евидентиран ниту еден предмет каде Бирото за јавни набавки се јавува како тужена страна, што подразбира дека редовно и континуирано ги сервисира своите обврски кои произлегуваат од облигационите односи во кои се јавува како договорна страна и целосно постапува во согласност со законските и подзаконските прописи во делокругот на својата надлежност.

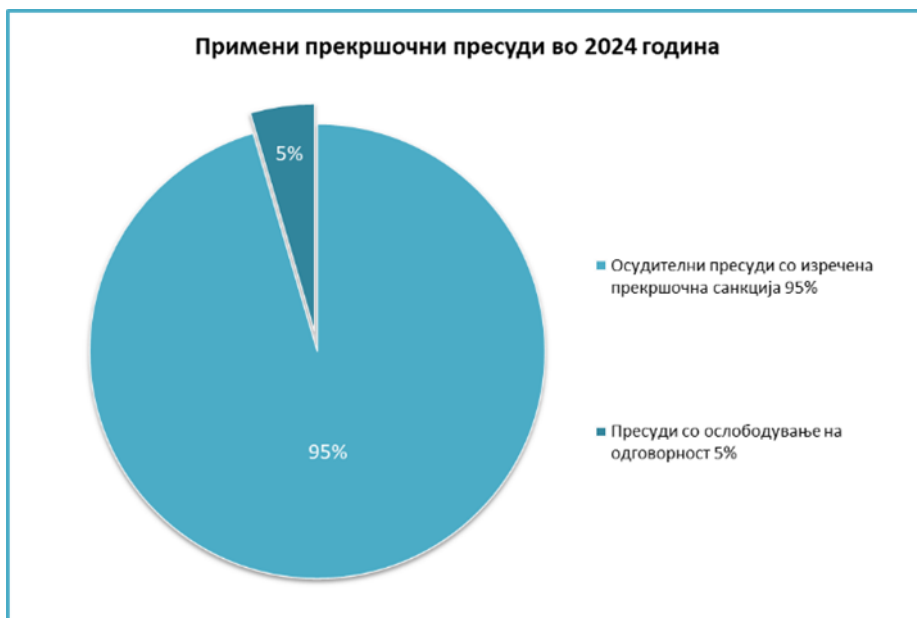
Во однос на прекршочните постапки кои се во надлежност на Секторот во 2024 година оформени се вкупно 64 предмети за кои се поднесени соодветни поднесоци - прекршочни пријави пред надлежните судови во Република Северна Македонија, од кои дел се завршени правосилно, а помал дел се во фаза на главен претрес и сеуште се постапува. Исто така, одделението во поголем дел постапуваше и по оформените прекршочни предмети кои беа поднесени до судовите во 2023 година во смисла на подготовка на поднесоци, известувања, информации и жалби на веќе донесените првостепени пресуди.

Графикон 2.3

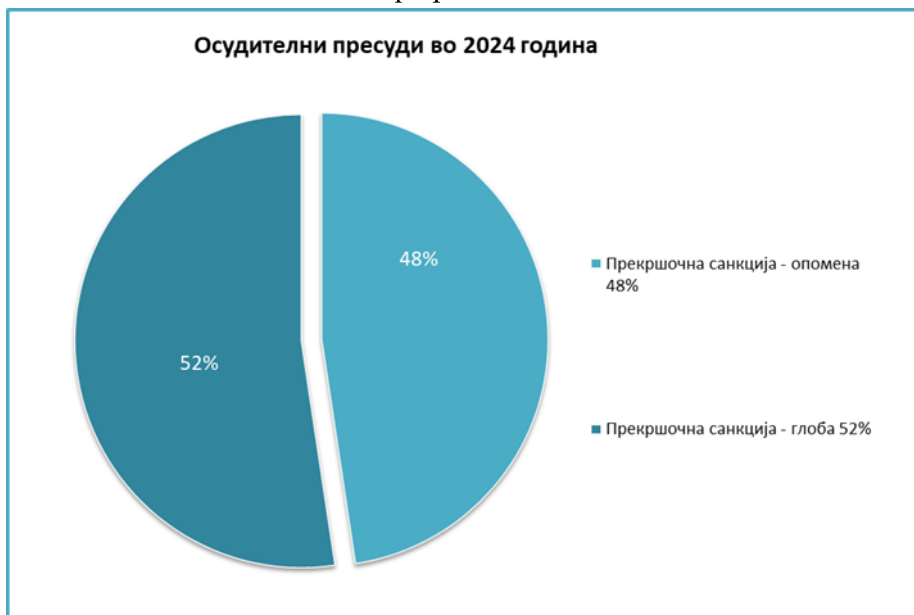
Во текот на 2024 година, примени се вкупно 88 пресуди од основните судови во РСМ по оформени предмети и поведени прекршочни пријави поднесени од страна на Бирото, од кои 84 се осудителни и 4 ослободителни.

Графикон 2.4

Од 84 осудителни пресуди, во 40 е изречена прекршочна санкција – опомена, додека во 44 се изречени прекршочна санкција – глоба.

Графикон 2.5

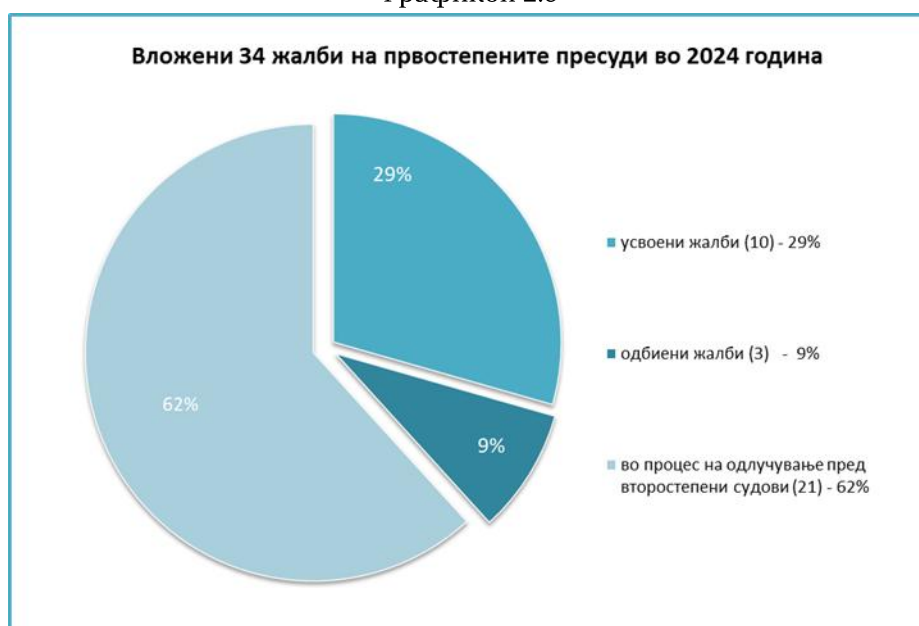

По добиените пресуди во 2024 година, вложени се 34 жалби на првостепените пресуди со наводи дека првостепените судови сториле суштествена повреда на одредбите на постапката, неправилно ја утврдиле фактичката состојба или пак сториле повреда на материјалното право, а во голема мера жалбите опфаќаа и наводи кои ја побиваа одлуката за изречената санкција, особено онаму каде што е

изречена прекршочна санкција – опомена, со оглед дека во законот за јавните набавки е пропишана прекршочна санкција - глоба.

Од вложените 34 жалби, второстепените судови донесоа вкупно 13 второстепени пресуди од кои 10 жалби се усвоени, 3 жалби се одбиени односно потврдени се одлуките на првостепените судови, а останатите се сеуште пред второстепените судови на одлучување.

Графикон 2.6

Во рамки на ова одделение е и обврската за правилна примена на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и правилна примена на прописите кои ја уредуваат областа за постапување по претставки и предлози кои се доставуваат до Бирото за јавни набавки.

Во 2024 година година примени се вкупно 7 (седум) барања за пристап до информации од јавен карактер, по кои се донесени вкупно 7 (седум) решенија за позитивен одговор на барањата, а ниту едно барање не е одбиено, отфрлено или неодговорено. Од аспект на постапувањето по Законот за постапување по претставки и предлози, во 2024 година не е добиена ниту една претставка или предлог кој се однесува на Бирото за јавни набавки или за вработените во Бирото.

3. Едукација за јавни набавки

3.1 Податоци од спроведените обуки во 2024 година

Бирото за јавни набавки во текот на 2024 година, согласно со своите законски надлежности продолжи да организира и врши едукација на службеници и на други стручни лица во врска со јавните набавки. Преку едукацијата за јавни набавки која ја спроведува, Бирото го зајакнува капацитетот на договорните органи и деловната заедница, односно продолжува да ги подобрува теоретските и практични знаења, вештини и компетенции на службениците и на другите стручни лица, со цел да се обезбеди транспарентно, стручно, економично, ефикасно и ефективно спроведување на постапките за јавни набавки на сите нивоа.

Планирањето, организирањето и спроведувањето на едукацијата за јавни набавки, како и подготовката и спроведувањето на писмениот испит и издавањето на потврди за положен испит за лице за јавни набавки, е во надлежност на Бирото за јавни набавки.

Едукацијата за јавни набавки во текот на 2024 година, се организираше и спроведуваше врз основа на Годишниот план за реализација на едукацијата за јавни набавки за 2024 година, а согласно со, Законот за јавните набавки, Правилникот за едукација, планирањето, начинот на спроведување на едукацијата и испитот, начинот на издавање и продолжување на важноста на потврдата за положен испит за лице за јавни набавки, Тарифникот за висината на надоместоците за едукација за јавни набавки, Интерно упатство за подготвување и спроведување на едукацијата за јавни набавки, Интерно упатство за подготовка и спроведување на обука за обучувачи за јавни набавки и Етичкиот кодекс на однесување при спроведување на едукацијата за јавни набавки.

Со годишниот план за едукација се утврди бројот, временскиот распоред, видовите на обуки според наставни програми кои беа планирани да се спроведат во 2024 година, и се определија термините за полагање на редовните и поправните писмени испити. Објавувањето на годишниот план на 10-ти јануари од тековната година, беше повик врз основа на кој заинтересираните лица, електронски преку веб-страницата на Бирото, во делот Едукација - Пријавување за обуки, пополнуваат пријава за учество на обуката во избраниот термин.

Во текот на 2024 година, се спроведоа обуки за јавни набавки според следните наставни програми:

- Наставна програма за обука на лица за јавни набавки – (обука за сертификација);
- Наставна програма за обука на лица за јавни набавки за продолжување на важноста на потврдата за лице за јавни набавки – (обука за ресертификација).
- Наставната програма за обука на обучувачи за јавни набавки за продолжување на важноста на потврдата за обучувач за јавни набавки.

3.1.1 Податоци од спроведените обуки и испити во 2024 година

Согласно Годишниот план во текот на 2024 година, се спроведоа вкупно 26 обуки, и тоа:

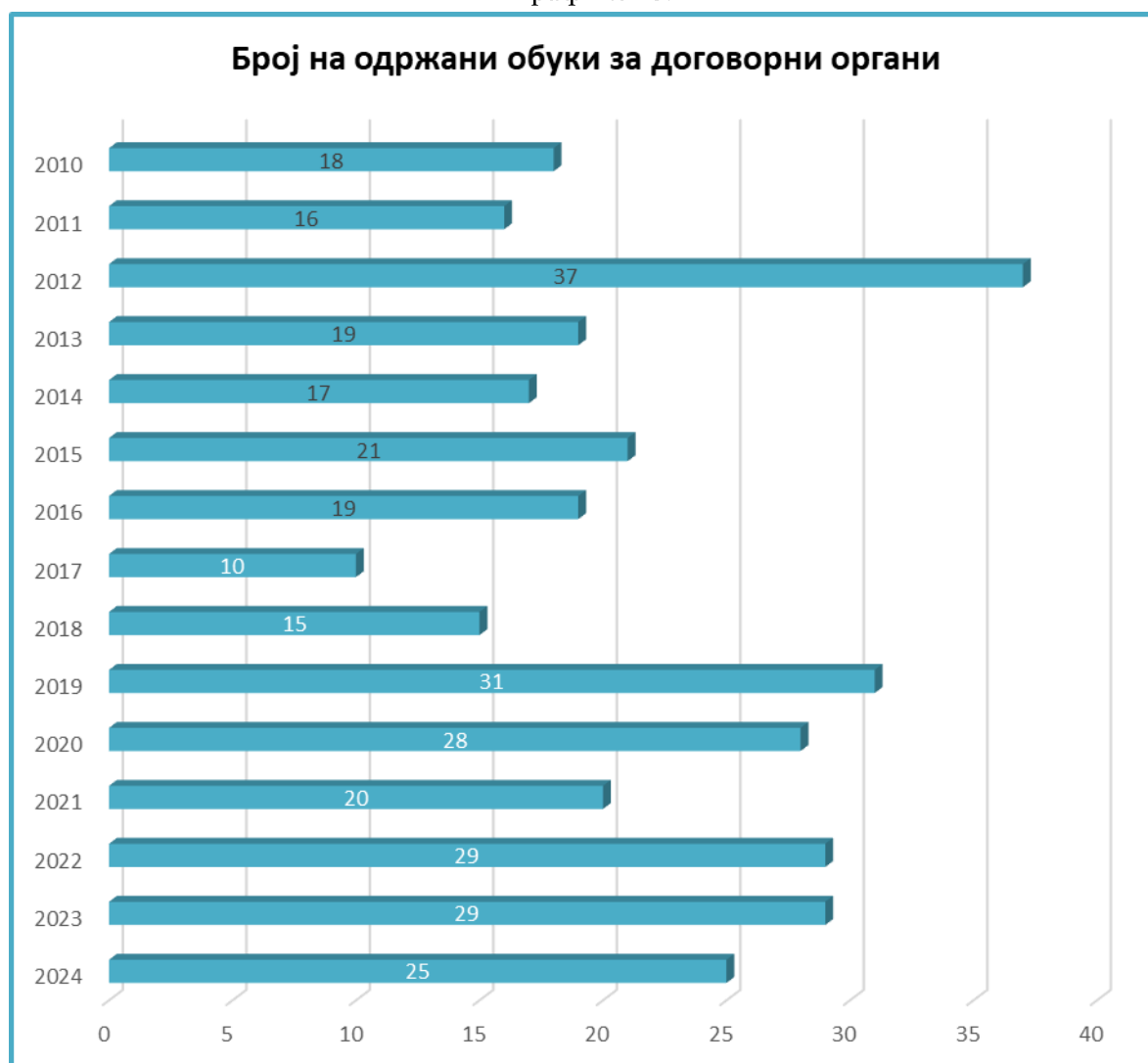
- 14 обуки за сертификација, чиј вкупен број на слушатели изнесуваше: 288
- 11 обуки за ресертификација, чиј вкупен број слушатели изнесуваше: 175
- 1 обука за обучувачи за јавни набавки

Графикон 3.1

Во графикон 3.2, даден е споредбен преглед на спроведени обуки за јавни набавки по години, почнувајќи од 2011 до 2024 година.

Графикон 3.2

3.1.2 Анкетни прашалници

Евалуација на обуките се врши од страна на учесници преку Електронскиот систем за едукација, по пат на пополнување на анкетни прашалници. Анализата на прашалниците ја врши Одделението за едукација со цел да утврди дали обуката ги

постигнала целите на учењето и дали ги пресретнала очекувањата на учесниците во поглед на корисноста на предавањата на обучувачите и наставните материјали.

Исто така, учесниците преку пополнување на посебен образец го оценуваат квалитетот на предавањето и знаењето на обучувачот со оценка од 5 до 10, при што 5 е најниска, а 10 највисока оценка.

Врз основа на добиените податоци и нивната анализа, одделението за едукација предлага преземање на одредени мерки за подобрување на квалитетот на идните обуки и осмислува и подготвува нови програми за обука.

Согласно податоците, почнувајќи од 01 јануари па до 31 декември 2024 година, од вкупно 288 слушатели кои ја посетиле обуката за сертификација и 175 кандидати кои што ја посетиле обуката за ресертификација за овој период, одговор на доставениот Анкетен прашалник доставиле сите кандидати.

Согласно направените анализи, просечна оценка за Сертификација е 9.76, додека просечна оценка за Ресертификација е 9.78.

3.1.3 Писмен Испит

По завршување на обуката, Бирото спроведува писмен испит за проверка на стручната оспособеност на учесниците на обуката. Писмениот испит се спроведува од страна на комисија формирана од директорот на Бирото, а стручните и административните работи поврзани со спроведувањето на писмениот испит ги врши одделението за едукација.

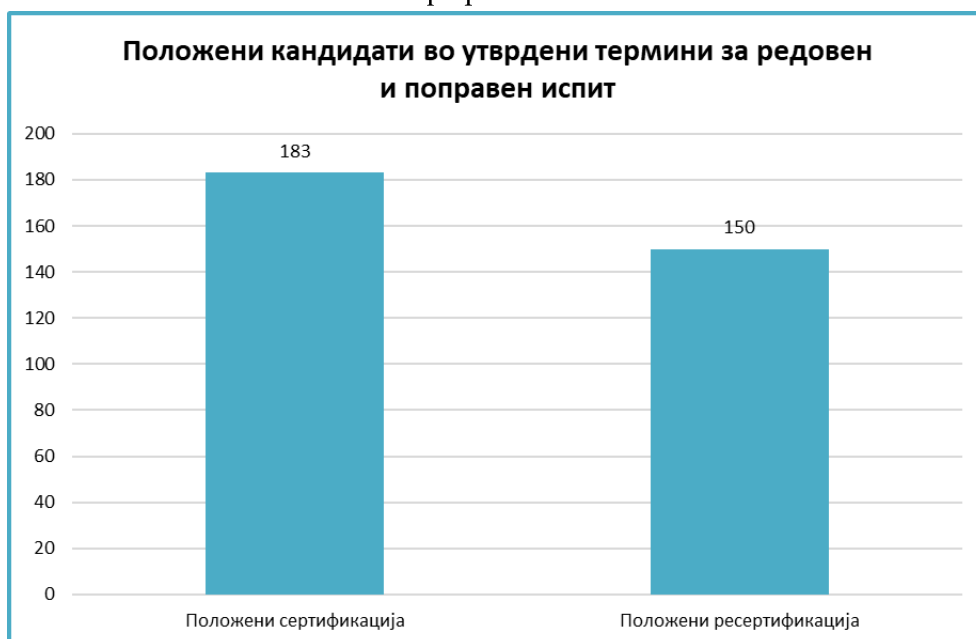
Право на полагање на испит имаат сите лица кои биле присутни на најмалку 80% од пропишаното времетраење на обуката. Писмениот испит се состои од 40 прашања со 4 понудени одговори со тоа што секој точен одговор носи 2,5 поени. Писмениот испит е во времетраење од 45 минути, истиот се полага со најава на електронскиот систем за едукација и се положува со освоени минимум 70 бода.

Доколку учесникот не го положи испитот, истиот ќе може да полага поправен испит. Доколку учесникот не освои доволен број на поени и на поправниот испит, се смета дека не го положил испитот и нема повеќе право да полага. Во овој случај, потребно е учесникот повторно да дојде на обука која се спроведува според наставната програма која ја посетувал.

Во 2024 година, писмениот испит за јавни набавки, по ислушаната обука за сертификација го положили вкупно 183 лица, за ресертификација положили вкупно 150 лица, додека испитот за продолжување на важноста на потврдата за обучувачи,

го положили вкупно 15 обучувачи. При тоа, напоменуваме дека 17 обучувачи се вработени во Бирото за јавни набавки и Државната комисија за жалби по јавни набавки и истите ја продолжуваат важноста на потврдата за обучувач за лица за јавни набавки без положен испит за обучувач, согласно член 46 став (3) од Законот за јавните набавки.

Графикон 3.3

Согласно горенаведеното, во текот на 2024 година, од вкупно 463 учесници кои присуствувале на обуки за Сертификација и Ресертификација, испитот го положили 333 учесници или 72%.

Графикон 3.4

4. Податоци добиени од други институции

4.1 Државна комисија за жалби по јавни набавки

Државната комисија за жалби по јавни набавки согласно со Законот за јавните набавки, е надлежна за решавање по жалби во постапките за јавни набавки и во постапките за доделување на договори за концесии и јавно приватно партнерство.

Исто така, Државната комисија за жалби одлучува за законитоста на дејствијата и пропуштањето за преземање дејствија, како и за законитоста на одлуките кои како поединечни правни акти се донесени во постапките за јавни набавки. Истовремено, комисијата одлучува и за други барања (барање за склучување на договорот за јавна набавка или на рамковната спогодба, предлог за одредување времени мерки, барање за надоместок на трошоците за жалбената постапка) кои во постапката на правна заштита се дозволени и можат да ги поднесат странките.

Според податоците од Државната комисија за жалби, во 2024 година, биле оформени 1014 жалбени предмети, 45 предмети поради некомплетност на документацијата се префрлени во 2025, односно предмети по кои постапувала Државната комисија за жалби по јавни набавки биле 969 предмети. Против решенијата на Државната комисија за жалби по јавни набавки оформени се вкупно 103 предмети пред Управниот суд.

Од вкупно пристигнатите и заведени предмети, 3 се со барања за склучување на договор за јавна набавка, од кои 1 е одбиено и 2 барања се отфрлени.

Добиени се 7 барања за одредување на времени мерки, од кои 6 се одбиени и 1 барање е отфрлено.

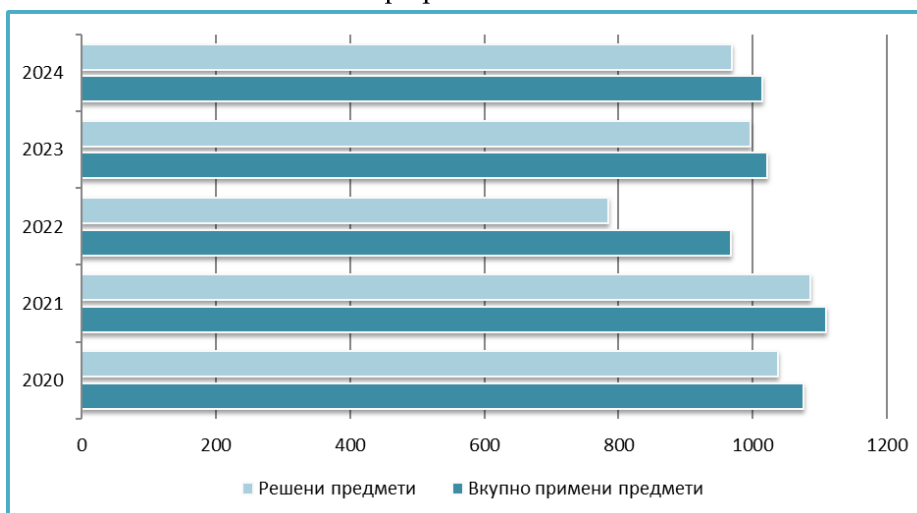
Поднесени се вкупно 85 тужби против решенијата на Државната комисија за жалби по јавни набавки, од кои:

- 19 предмети се уште немаат одлука,
- 53 тужби се одбиени како неосновани,
- 7 тужби се уважени,
- 1 тужба е отфрлена и
- по 3 тужби постапката е запрена.

Од вкупно поднесените 18 барања за донесување на временна мерка за одлагање од извршување на решение, 14 се одбиени како неосновани, 1 е запрено и 3 немаат одлука заклучно со 31.12.2024 год.

Во графиконот 4.1 се наведени податоците добиени од страна на Државната комисија за жалби. За споредба, во истиот се наведени и податоците од претходните 4 години.

Графиконот 4.1

Од податоците во графиконот 4.1 се забележува тренд на намалување на вкупниот број на примени предмети од 2020 година, кога овој број изнесувал 1076, за да во 2024 година вкупниот број на примени предмети се намали на 969.

Графикон 4.2

Графиконот 4.2 ги покажува податоците од 2020 до 2024 година кои се однесуваат на бројот на уважени жалби (поништена одлука и поништена постапка), бројот на одбиени жалби, бројот на отфрлени жалби, како и бројот на повлечени

жалби. Споредувајќи ги податоците се забележува намалување на бројот на уважени жалби односно за 2023год. изнесува 356, додека за 2024год, изнесува 346.

Графикон 4.3

Што се однесува до бројот на поднесени тужби против одлуките донесени од страна на Државната комисија за жалби пред Управниот суд, во графиконот 4.3 се прикажани податоците од 2020 до 2024 година, при што се забележува дека вкупниот број на поднесени тужби во 2024 се намалил, односно изнесува 85, за разлика од 2023 година, кога оваа бројка изнесувала 88 поднесени тужби.

4.2 Управен суд

Управниот суд е надлежен за решавање по поднесени тужби од странки кои се незадоволни од одлуките на Државната комисија за жалби по јавни набавки. Со оглед на оваа надлежност, оваа институција е од големо значење во делот на правната заштита во постапките за јавни набавки.

Во периодот од 01.01.2024 до 31.12.2024 година, до Управниот суд се поднесени вкупно 85 тужби против одлуките на Државната комисија за жалби по јавни набавки и 18 Барања за донесување на временна мерка за одлагање на извршување на решение.

Податоците за поднесените тужби против одлуките на Државната комисија за жалби и начинот на кој Управниот суд одлучил по истите се дадени во Графиконот 4.4.

Графикон 4.4

Имено, од вкупно поднесените 85 тужби против решенијата на Државната комисија за жалби по јавни набавки, добиени во 2024 година, Управниот суд по 21 предмети сеуште нема донесено одлука. Како неосновани се одбиени 53 тужби, а 7 тужби се уважени и 1 тужба е отфрлена. Постапката по 3 тужби е запрена.

Во Графиконот 4.5 се дадени податоците за бројот на уважени тужби, одбиени тужби, отфрлени тужби и запрени постапки, во споредба со претходните години. Податоците за 2024 година, споредени со оние од 2023 година, покажуваат дека бројот на одбиени тужби е намален од 54 во 2023 година, на 53 во 2024 година. Бројот на уважени тужби во 2024 година, се намалил во однос на 2023 година. Бројот на запрени постапки е зголемен од 1 запрена постапка во 2023 година, на 3 запрени постапки во 2024 година.

Графикон 4.5

Од вкупно поднесените 18 барања за донесување на времена мерка за одлагање од извршување на решение, 14 барања се одбиени, 3 барања немаат одлука заклучно со 31.12.2024 година и постапката по 1 барање е запрена.

4.3 Виш Управен суд

Вишиот Управен суд одлучува по жалбите против одлуките на Управниот суд донесени во прв степен, а кои се однесуваат на поништување на одлуките на Државната комисија за жалби по јавни набавки.

Според податоците добиени од Вишиот Управен суд, во текот на 2024 година, примени се вкупно 39 предмети, а за 30 предмети се донесени одлуки од страна на Вишиот Управен суд.

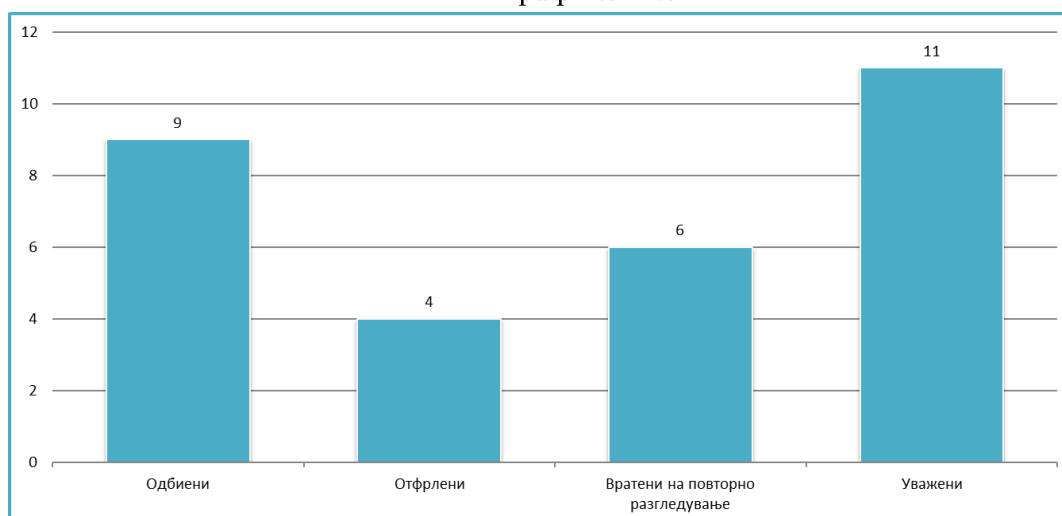
Од овие 30 предмети, во 9 предмети се донесени одлуки со кои жалбите на тужителите се одбиени како неосновани, а одлуките на Управниот суд се потврдени.

По 4 предмети, Вишиот Управен суд донел одлука со која жалбите се отфрлени. По 6 предмети, Вишиот Управен суд донел одлука со која жалбата е уважена, а одлуката на Управниот суд е укината и предметот е вратен на повторно разгледување и одлучување на првостепениот суд.

По 11 предмети, Вишиот Управен суд донел одлука со која жалбата е уважена, а одлуката на Управниот суд е преиначена и решението на Државната комисија за жалби по јавни набавки е поништено.

Во графикон 4.6. се прикажани податоци за одлучувањето на Виш Управен суд.

Графикон 4.6

4.4 Државна комисија за спречување на корупцијата

Една од надлежностите на Државната комисија за спречување на корупцијата е постапувањето по пријави од физички и правни лица за сомнежи за корупција и судир на интереси.

Во текот на 2024 година, Државната комисија за спречување на корупцијата оформи и постапуваше по 45 предмети по пријави од физички и правни лица со сомнеж за незаконитости/неправилности во постапки за јавни набавки, од кои 21 се завршени и тоа: 16 одлуки за запирање на постапката, 3 одлуки за отфрлање на пријавата, 2 одлуки со кои пријавата се отфрла и се доставува на надлежно постапување на соодветен надлежен орган (Државна комисија за жалби по јавни набавки и Комисија за заштита од конкуренцијата), како и 1 заклучок за спојување на предметите заради постапување на Државната комисија за спречување на корупцијата по истите во единствена постапка, а за останатите 24 предмети постапувањето е во тек.

4.5 Комисија за заштита на конкуренцијата

Комисијата за заштита на конкуренцијата ги следи и анализира состојбите на пазарот во однос на слободната и ефикасна конкуренција, а со цел обезбедување на развој на слободната и ефикасна конкуренција утврдува правила и мерки за заштита на конкуренцијата и мерки за воспоставување на ефективна конкуренција.

Слободната конкуренција е од особена важност за сите држави чии економии се темелат на начелото на слободен пазар, каде што распределбата на средствата е резултат на односите на понудата и побарувачката на пазарот. Правото на конкуренција како една од политиките на внатрешниот пазар на Европската унија и нејзините земји членки, како и на сите држави во чии што економии е втемелено начелото на слободен пазар, има за цел да ги спречи поединечните практики и деловни активности на пазарот, кои одредени претпријатија можат да ги доведат во неоправдано поповолна позиција во однос на другите претпријатија.

Ваквото ставање во поповолна позиција во однос на другите претпријатија при спроведување на постапките за јавни набавки, би ја довело во прашање и би ја загрозило слободната конкуренција помеѓу претпријатијата.

Законското спроведување на постапките за јавни набавки, а особено почитувањето на начелото на конкуренција меѓу економските оператори и еднаков третман и недискриминација на економските оператори претставува предмет на интерес на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

Во 2024 година, Комисијата за заштита на конкуренцијата нема утврдено потешки или полесни прекршоци во однос на конкуренцијата кај јавните набавки, нема изречено глоба и не е утврдено постоење на забранети договори помеѓу претпријатија при поднесување на понуди во постапките за јавни набавки.

5. Соработка со институции во врска со јавните набавки

5.1 Соработка со институции во Република Северна Македонија

Соработката на Бирото за јавни набавки со институциите во системот на јавни набавки продолжи и во текот на 2024 година.

Редовна и посветена соработка меѓу клучните институции во системот за јавни набавки е особено значајна од причина што овозможува континуирано следење на функционирањето на системот за јавни набавки, идентификување на слабостите и иницирање на предлози за подобрување на процесите.

Главни механизми за одржување на соработката на Бирото со другите институции во системот за јавни набавки се Координативното тело за следење на спроведувањето на Стратегијата за унапредување на системот на јавни набавки и Советодавното тело на клучните институции во системот на јавни набавки.

Во рамки на Координативното тело за следење на спроведувањето на Стратегијата за јавни набавки се одржаа два работни состаноци. На овие состаноци, членовите на координативното тело ги разгледуваа преземените активности за реализација на мерките и целите утврдените со Стратегијата. Исто така, беа предложени и усогласени активности за Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за јавни набавки за 2025 година.

Во рамки на Советодавното тело, во кое покрај претставници од Бирото учествуваат и претставници од Државната комисија за жалби по јавни набавки, Државниот завод за ревизија, Комисијата за заштита на конкуренцијата, Државната комисија за спречување на корупција и Министерство за енергетика, рударство и минерални сировини¹, се одржаа два работни состаноци, на кои беа презентирани искуства и согледувања во врска со примената на Законот за јавните набавки, и беа разменети мислења и ставови со цел обезбедување правилна и унифицирана примена на Законот од страна на сите чинители во системот на јавни набавки.

¹ [1] Согласно Законот за концесии и јавно приватно партнерство („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.147/24), надлежноста во областа на концесии и јавно приватно партнерство е пренесена во надлежност на Министерство за енергетика, рударство и минерални сировини

Бирото, исто така, беше активно вклучено во реализацијата на Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии 2022-2025 во делот за Јавни набавки, како и во подготовка на ревидираната Програма за реформа на управувањето со јавните финансии за периодот 2025-2028 во делот за Јавни набавки со Акциски план за 2025 година.

Особено внимание се посветува и на комуникација со договорните органи и економските оператори, во чиј делокруг е непосредната примена на Законот за јавните набавки. Во оваа насока Бирото, во април и декември 2024 организираше „Денови на отворени врати“, со цел размена на мислења, знаења и искуства од спроведувањето на Законот.

Соработката со Министерството за внатрешни работи во однос на унапредување на капацитетите за идентификување и превенција на незаконското постапување во јавните набавки, продолжи и во 2024 година, со организирање на дводневна работилница за полициските службеници од Одделот за сузбивање на организиран и сериозен криминал – Единиците за корупција, финансиски криминал и финансиски истраги.

Со цел, промоција на професијата и градење на капацитети, а врз основа на склучен Меморандум за соработката со Правниот факултет „Јустинијан Први“ и Економскиот факултет при Универзитетот Св. „Кирил и Методиј“ во Скопје, Бирото и во 2024 година понуди можност за студентите на овие факултети за реализирање на практична настава во Бирото.

Во овој период, Бирото соработуваше и со други институции, чиешто дејствување од различни аспекти влијае на функционирањето на системот на јавни набавки.

5.2 Соработка со меѓународни институции и меѓународна соработка при ЕУ интеграција

Во 2024 година, Бирото за јавни набавки ја продолжи соработката со меѓународните институции, пред се со Европската комисија, Светската трговска организација и Светска Банка, со што продолжи со развојот на системот на јавните набавки.

Претставници од Бирото за јавни набавки учествуваа на редовните состаноци на Комитетот на Спогодбата за јавни набавки на Светската трговска организација, кои се одржаа во јуни и октомври 2024 година, во Женева, Швајцарија.

Во ноември 2024 во Брисел, Белгија се одржа Деветнаесеттиот состанок на Поткомитетот за внатрешен пазар и конкуренција, во рамките на Комитетот за стабилизација и асоцијација помеѓу Европската Унија и Република Северна Македонија, каде беше презентираан постигнатиот напредок во областа на јавните набавки и се утврдија заклучоци и препораки за понатамошен развој на системот за јавните набавки.

Во 2024 година СИГМА, како заедничка иницијатива на ОЕЦД и ЕУ финансирана претежно од ЕУ, спроведе оценска мисија за областа Јавни набавки како дел од Управувањето со јавни финансии, во рамки на Извештајот за јавна администрација во Република Северна Македонија за 2025 година. Оценската мисија е редовна активност на СИГМА која резултира со Извештај за анализа на постигнувањата на земјата врз основа на стандарди утврдени со Принципи и покрива шест тематски области, вклучително и Јавните набавки како дел од Управувањето со јавни финансии. Извештајот претставува вреден придонес за независна проценка на системот за јавни набавки, кој Бирото го зема предвид при планирање на идни цели и активности за понатамошен развој на системот за јавни набавки во целина.

Во соработка со Светска банка, беше организирана и работилница за придобивките од имплементацијата на индикаторите за црвени знаменца во јавните набавки. На работилницата беа поканети меѓународни експерти од областа на јавните набавки кои ги споделија своите искуства и знаења во врска со имплементацијата на црвените знаменца. Претставниците од Бирото за јавни набавки го презентираа решението за црвени знаменца имплементирано во нашата држава.

Претставник од Бирото, исто така, учествуваше на Конференцијата на Регионалната платформа за борба против корупцијата за Западен Балкан, организирана од UNODC, во Тирана, Албанија, 25-27 јуни 2024 година. Целите и приоритетните интервенции беа структурирани околу две основни тематски области - превентивни мерки и криминализација (спроведување на законот, меѓународна соработка и враќање на имотот).

Претставници од Бирото присуствуваа и на завршната Конференција на Твининг проектот на ЕУ „Зајакнување на функциите на буџетско планирање, извршување и внатрешна контрола“, во кој Бирото за јавни набавки беше опфатено како корисник во Компонента 3 – Унапредување на законската усогласеност, ефикасност и транспарентност на системот на јавни набавки. Во рамки на Твининг

проектот се реализираа планираните активности кои придонесуваат кон унапредување на законската рамка, развој на нов модел за едукација и поддршка во имплементацијата на законот.

Може да се забележи дека Бирото за јавни набавки и во текот на 2024 година, ја продолжи меѓународната соработка во областа на јавните набавки, а со цел понатамошно унапредување на националниот систем на јавните набавки.

6. Контрола на постапките за јавните набавки

6.1 Одделение за управна контрола

Одделението за управна контрола спроведува управна контрола на постапките за доделување на договори за јавни набавки. Имено, Бирото ја врши управната контрола согласно член 45 став (1) алинеја 6 од Закон за јавните набавки, односно согласно одредбите од Глава IX (член 172-178) од овој закон, одредбите од Правилникот за начинот на избор на постапките за јавни набавки кои ќе бидат предмет на управна контрола, како и за начинот на вршење управна контрола („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2019) и Правилникот за содржината на записникот од извршената управна контрола („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2019). Управната контрола врз постапките по јавна набавка започнува пред испраќање на известувањата за направениот избор, односно поништување со прилог - одлуката за избор, односно поништување на постапката до понудувачите кои учествувале во истата, па така на овој начин може да допринесе кон отстранување на утврдените неправилности (незаконски преземените дејствија или пропуштање на преземање на одредени дејствија) во сите фази од спроведената постапка.

Предмет на управна контрола можат да бидат постапките за јавни набавки со проценета вредност над 500.000 евра во денарска противвредност кај набавката на стоки или услуги и над 2.000.000 евра во денарска противвредност кај набавката на работи член 172 став (3) од законот). Понатаму, од 2022 година се започна со управна контрола на постапките за јавни набавки врз основа на проценка на ризиците од кршење на одредбите од овој закон и по случаен избор член 172 став (4) од законот).

Во 2024 година согласно член 172 став (3) од Законот за јавните набавки, Бирото за јавни набавки спроведе управна контрола на вкупно 275 постапки за јавни набавки, а согласно член 172 став (4) од законот е спроведена управна контрола на 14 постапки.

Податоците за спроведените управни контроли според основот се презентирани во табела 6.1.

Табела 6.1

Основа за извршување на управна контрола	Број на постапки во 2024
Член 172 став (3) од Законот за јавните набавки	275
Член 172 став (4) од Законот за јавните набавки	14

По проверка на целокупната документација за секоја постапка за јавна набавка согласно член 172 став (3) од законот, Бирото за јавни набавки утврди дека во 235 постапки не се направени неправилности кои би можеле да влијаат врз исходот на постапката, а согласно член 172 став (4) од законот Бирото утврди дека во 10 постапки не се направени неправилности кои би можеле да влијаат врз исходот на постапката и во записниците од спроведена управна контрола кај овие постапки дадени се инструкции на договорниот орган да продолжи со постапката согласно законот. При вршење на управната контрола може да се констатираат 3 вида на неправилности при вршење на управна контрола и тоа: утврдени неправилности кои влијаат врз исходот на постапката, но можат да се отстранат од страна на Договорниот орган (повторна евалуација); утврдени неправилности кои влијаат врз исходот на постапката и не можат да се отстранат од страна на Договорниот орган (поништување на постапката) и утврдени неправилности со кои Договорниот орган треба да донесе нова одлука за избор/поништување (повторно одлучување). Оттука, во 8 постапки за јавни набавки согласно член 172 став (3) од законот и во 1 постапка за јавна набавка согласно член 172 став (4) од законот Бирото за јавни набавки при вршење на управна контрола утврдило неправилности кои влијаат на исходот на постапката и кои не можат да се отстранат, па од страна на Бирото дадени се инструкции за договорниот орган да донесе Одлука за поништување на постапката. Во 18 постапки за јавни набавки согласно член 172 став (3) од законот и во 3 постапки за јавни набавки согласно член 172 став (4) од законот утврдени се неправилности кои влијаат на исходот на постапката, но со оглед на тоа дека можеле да бидат отстранети, истите се вратени на повторна евалуација. Во 14 постапки за јавни набавки согласно член 172 став (3) од законот утврдени се неправилности кои влијаат врз исходот на постапката и не можат да се отстранат од страна на Договорниот орган со дадени инструкции за повторно одлучување на постапката.

Во табела бр.6.2 и табела бр.6.3 е даден табеларен приказ на бројот на постапки за јавни набавки, според исходот, односно утврдениот наод и дадените инструкции од страна на Бирото за јавни набавки по спроведената управна контрола согласно член 177 од законот, за период од 2024 година, и тоа:

Табела 6.2

Исход од извршена управна контрола согласно член 177 од законот за постапки согласно член 172 став (3) од законот	Број на постапки во 2024
Не се утврдени неправилности	235
Утврдени неправилности кои влијаат врз исходот на постапката и не можат да се отстранат од страна на Договорниот орган (поништување на постапката)	8
Утврдени неправилности кои влијаат врз исходот на постапката, но можат да се отстранат од страна на Договорниот орган (повторна евалуација)	18
Утврдени неправилности кои влијаат врз исходот на постапката и не можат да се отстранат од страна на Договорниот орган (повторно одлучување)	14
Вкупно	275

Графикон 6.2

Табела 6.3

Исход од извршена управна контрола согласно член 177 од законот за постапки согласно член 172 став (4) од законот	Број на постапки во 2024
Не се утврдени неправилности	10
Утврдени неправилности кои влијаат врз исходот на постапката и не можат да се отстранат од страна на Договорниот орган (поништување на постапката)	1
Утврдени неправилности кои влијаат врз исходот на постапката, но можат да се отстранат од страна на Договорниот орган (повторна евалуација)	3
Утврдени неправилности кои влијаат врз исходот на постапката и не можат да се отстранат од страна на Договорниот орган (повторно одлучување)	/
Вкупно	14

Графикон 6.3

Управната контрола на постапките е спроведена врз основа на надлежноста која произлегува од член 172 став (3) и став (4) од Законот за јавни набавки („Службен весник на Република Македонија бр. 24/19“).

Кај постапките за јавна набавка согласно член 172 став (3) од Законот за јавните набавки кај кои Бирото за јавни набавки во записникот од спроведена управна контрола утврдило неправилности кои влијаат на исходот на постапката, доставени се 11 дополнителни образложенија од страна на договорниот орган, од кои, 6 дополнителни образложенија не се прифатени од страна на Бирото и истите се доставени за постапување до Државната комисија за жалби по јавни набавки. Во 5 постапки за јавни набавки Бирото го прифати дополнителното образложение и врз основа на поднесеното образложение и дополнително доставените докази изготви измена на донесениот Записник од спроведената Управна контрола.

Кај постапките за јавна набавка согласно член 172 став (4) од законот не се доставени дополнителни образложенија.

Во табела 6.4 и табела 6.5 е даден преглед како постапило Бирото за јавни набавки по добиените образложенија од страна на Договорните органи.

Табела 6.4

Постапување на Бирото за јавни набавки по добиено дополнително образложение за постапки согласно член 172 став 3	Број на постапки во 2024
Прифатено дополнително образложение и донесување на Измена на Записник од спроведена управна контрола	5
Неприфаќање на дополнително образложение и препраќање на постапката за јавна набавка до Државната комисија за жалби по јавни набавки	6
Вкупно доставени дополнителни образложенија	11

Табела 6.5

Постапување на Бирото за јавни набавки по добиено дополнително образложение согласно член 172 став 4	Број на постапки во 2024
Прифатено дополнително образложение и донесување на Измена на Записник од спроведена управна контрола	/
Неприфаќање на дополнително образложение и препраќање на постапката за јавна набавка до Државната комисија за жалби по јавни набавки	/
Вкупно доставени дополнителни образложенија	/

Графикон 6.4

По добиените Одлуки за неприфаќање на дополнителното образложение, Државната комисија за жалби по јавни набавки ги разгледува дадените инструкции од Бирото и дополнителното образложение на договорниот орган и одлучува дали дополнителното образложение е прифатливо. Од вкупно доставени 4 постапки согласно член 172 став (3) од Законот за јавните набавки за 2024 година пред Државната комисија, во 3 постапки за јавни набавки е донесено Решение за неприфаќање на дополнителното образложение, односно уважување на Одлуката донесена од страна на Бирото за јавни набавки и кај една постапка за јавна набавка е донесено Решение со кое се поништува Одлуката за неприфаќање на дополнителното образложение, односно се прифаќа дополнителното образложение на договорниот орган.

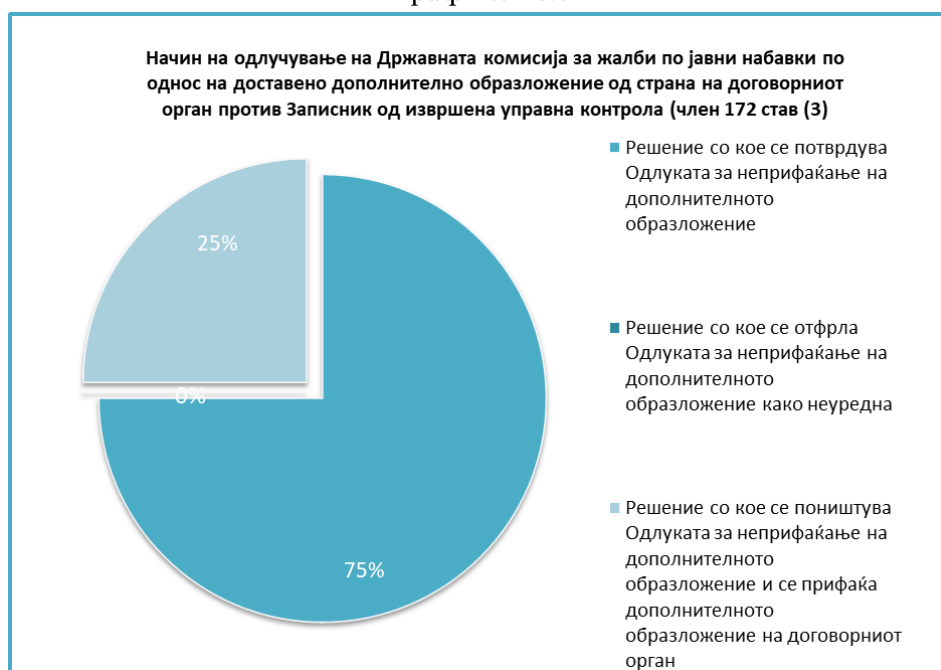
Во табела 6.6 даден табеларен приказ на овие податоци.

Табела 6.6

Начин на одлучување на Државната комисија за жалби по јавни набавки по однос на доставено дополнително образложение од страна на договорниот орган против Записник од извршена управна контрола (член 172 став (3))	Број на донесени решенија во 2024
Решение со кое се потврдува Одлуката за неприфаќање на дополнителното образложение	3

Решение со кое се отфрла Одлуката за неприфаќање на дополнителното образложение како неуредна	/
Решение со кое се поништува Одлуката за неприфаќање на дополнителното образложение и се прифаќа дополнителното образложение на договорниот орган	1
Вкупно	4

Графикон 6.6

6.2 Одделение за претходна контрола

Согласно член 55 став 1, точка в) и г) од законот, пред отпочнување со постапката со преговарање без претходно објавување на оглас, договорниот орган треба да обезбеди мислење од Бирото за јавни набавки за исполнетоста на условите за спроведување на оваа постапка. Претходната контрола ја извршува Одделението за претходна контрола во по добиено барање од страна на договорниот орган.

Согласно Законот за јавните набавки во членот 55 став 1, точка в) ги обврзува договорните органи да побараат претходно мислење од Бирото во следните случаи:

- кога целта на јавната набавка е да се создаде или добие уникатно уметничко дело или уметнички изведби,
- кога поради технички причини нема конкуренција за предметот на набавката или
- за заштита на ексклузивни права, вклучувајќи ги и правата на интелектуална сопственост.

Согласно член 55 став 1, точка г) од законот, договорниот орган бара претходно мислење од Бирото кога има потреба за спроведување на постапка од крајна итност, предизвикана како резултат на настани кои договорниот орган не можел да ги предвиди и притоа, роковите за другите постапки не можат да се применат.

Спроведувањето на претходна контрола започнува по добиено барање за постапка со преговарање без објавување на оглас. Одделението за претходна контрола го обработува барањето и документите во прилог и издава претходно мислење за исполнетоста на условите за спроведување на постапка со преговарање без објавување на оглас, во законски утврден рок согласно член 55 став 7, односно 5 работни дена за постапка со преговарање без објавување на оглас за постапки по итност и 10 работни дена за постапки со преговарање без објавување на оглас во случаите каде договорниот орган треба да спроведе постапка поради технички причини, за заштита на ексклузивни права или кога целта на јавната набавка е да се создаде или добие уникатно уметничко дело или уметнички изведби.

За периодот од 01.01.2024 до 31.12.2024 до Бирото за јавни набавки пристигнати се вкупно 185 барања за претходно мислење.

Во однос на добиените барања за мислење согласно член 55 став 1, точка в), ексклузивни права, технички причини и кога целта на јавната набавка е да се создаде или добие уникатно уметничко дело или уметнички изведби, во Бирото за јавни набавки поднесени се 137 барања, од кои 134 се одговорени позитивно, а 3 се одговорени негативно односно дека не се исполнети условите за спроведување на постапка со преговарање без објавување на оглас.

По основот на крајна итност, согласно член 55 став г) од законот, поднесени се 34 барања за мислење, од кои 22 се одговорени позитивно, а 12 се одговорени негативно.

Од вкупно поднесените 185 барања, 14 барања биле повлечени.

Во Графикон 6.3 даден е графички преглед на добиените барања за претходно мислење согласно член 55 став 1 точка в) и г) од Законот за јавните набавки.

Графикон 6.3

Во Графикон 6.4 даден е преглед на позитивните и негативните мислења од добиените барања за отпочнување на постапка со преговарање бев објавување на оглас по член 55 став 1 точка в од Законот за јавните набавки.

Графикон 6.4

Во Графикон 6.5 даден е преглед на позитивните и негативните мислења од добиените барања за отпочнување на постапка со преговарање бев објавување на оглас по член 55 став 1 точка г од Законот за јавните набавки.

Графикон 6.5

7. Користење на Електронскиот систем за јавни набавки

Електронскиот систем за јавни набавки е едноставен веб-базиран систем за користење, кој овозможува спроведување на јавните набавки во електронска форма во Република Северна Македонија. Преку Електронскиот систем за јавни набавки (ЕСЈН) овозможен е едноставен процес на електронско тргување помеѓу договорните органи (набавувачите) во Република Северна Македонија и домашните и странски економски оператори (понудувачите). Сите договорни органи во Република Северна Македонија ги спроведуваат своите постапки за јавни набавки по електронски пат. Имено, постапките за јавни набавки задолжително се објавуваат на ЕСЈН заедно со тендерската документација која можат да ја преземат регистрираните економски оператори, додека нерегистрираните економски оператори можат само да ја прегледаат тендерската документација и доколку се заинтересирани да се регистрираат на ЕСЈН и да поднесат понуда. Спроведувањето на набавките преку ЕСЈН подразбира дека сите дејствија во процесот на спроведувањето на електронските јавни набавки во постапката од планирање на набавките, објавување на огласи, поднесување на понуди, јавното отворање и евалуација, донесување одлуки за избор/поништување, е-жалба, управна контрола, известувања за донесените одлуки, известувања за склучени договори, известувања за реализирани договори, целокупната комуникација помеѓу договорните органи и економски оператори се спроведуваат во електронска форма.

Бирото за јавни набавки согласно надлежностите управува со ЕСЈН, го развива и го унапредува системот, а се со цел непречено спроведување на јавните набавки во Македонија, зголемување на транспарентноста, ефикасноста и економичноста на постапките за јавни набавки, како и олеснување на пристапот на корисниците. Електронскиот систем се надградува и унапредува во континуитет, особено како резултат на промена на регулативата во областа на јавните набавки.

Во 2024 година се работеше на континуирани надградби и подобрувања на системот и приближување на постоечките модули до крајните корисници. Оваа година се посвети особено внимание на анализа на потребата од поголема надградба на ЕСЈН која ќе овозможи приближување на постоечкиот систем на ЕСЈН со модулите на

Бирото за јавни набавки постојано го надградува Електронскиот систем за јавни набавки со нови модули и функционалности со цел олеснување на пристапот на корисниците и поефикасно спроведување на постапките за јавни набавки

Договорните органи постапките ги спроведуваат со електронски средства

европската платформа, а истовремено ќе се поедностави и стандардизира процесот на подготовка на тендерската документација и поднесувањето на понудите преку системско внесување и генерирање на финансиските понуди со што ќе се зголеми интегритетот и ефикасноста на системот. Исто така, со надградбите се планира да се минимизираат грешките а со тоа и намалување на поништувањата на постапките заради несовпаѓањето на податоците во огласот и тендерската документација.

Во пристапот кон унапредување на постоечките и развој на нови модули на системот, Бирото за јавни набавки прави детална анализа на влијанието врз стабилноста и безбедноста на системот и можните ефекти од поставените решенија врз целокупната база на ЕСЈН, а со цел зачувување на интегритетот на постапките за јавни набавки. Со оглед на комплексноста, а со цел одржување на стабилност и безбедност на системот, надградбите се поставуваат по утврдена динамика и приоритет во фази.

Имајќи ги предвид основните карактеристики на електронските системи за јавни набавки **ПОЛЕСНО, ПОБРЗО, ПОЕФТИНО** (easy, faster, cheaper) со сигурност може да се каже дека со е-набавките се поедноставува начинот на спроведување на постапките се постигнуваат подобри резултати се олеснува и забрзува комуникацијата помеѓу договорните органи и економските оператори се намалува времетраењето на постапките се зголемува транспарентноста и фер конкуренцијата, а исто така и се намалуваат трошоците преку подобрување на ефикасноста на јавните расходи. Дополнително, електронските набавки ја зголемуваат довербата во системот за јавни набавки што се забележува преку зголемена регистрација на ЕСЈН и учеството на малите и средни претпријатија во постапките за јавни набавки.

Со цел непречено и успешно користење на Електронскиот систем за јавни набавки од страна на корисниците, како и запознавање со надградбите на системот, Бирото за јавни набавки спроведува континуирани обуки за корисниците кои вклучуваат и практични вежби за користење на системот.

Во 2024 година, се спроведоа повеќе онлајн обуки за користење на Електронскиот пазар за набавки од мала вредност. Обуките беа организирани за договорни органи и економски оператори, по испратен јавен повик за пријавување за учество. Целта на обуките беше да се зголеми употребата на системот за е-пазар и да се подобри неговото користење од страна на договорните органи. Вкупно, беа организирани **4 обуки за договорни органи**, на кои беа поканети повеќе од 600 пријавени учесници.

По имплементација на поголеми функционалности на ЕСЈН кои претставуваат новина на системот, на јавната страна се поставуваат известувања, со одредени насоки и упатства во врска со определена функционалност. Покрај тоа, Бирото за јавни набавки односно Секторот за следење на системот за јавни набавки, управување со ЕСЈН и развој на електронски алатки ги известува корисниците со циркуларни е-маил пораки/известувања за новините на системот како и констатираните неправилности при исполнувањето на обврските. Секако во рамките на тековното функционирање, Секторот за следење на системот за јавни набавки и унапредување на ЕСЈН им стои на располагање на корисниците за сите нејаснотии и потешкотии при користењето на системот преку воспоставени механизми за корисничка поддршка.

За сите новини, надградби, прилагодувања на системот, Бирото за јавни набавки **изработува/ажурира прирачници за јавни набавки**, во кои што детално ги опишува модулите и процесите, со што дополнително го олеснува користењето на системот од страна на крајните корисници. Прирачниците се објавени на јавната страна на ЕСЈН како и на почетните страни на најавени корисници на системот, а истовремено и на веб страната на Биро за јавни набавки. Сите прилагодувања, нови модули и надградби на постоечки, се детално опишани. Бирото за јавни набавки продолжува со ажурирање на прирачниците и упатствата со што дополнително го олеснува користењето на системот. Корисниците на ЕСЈН во секојдневното користење на системот ги согледуваат адаптираните и подобрени модули кои се поставуваат на живата апликација и учествуваат со давање на предлози до Бирото, за подобрување на постоечките и развој на нови модули со цел поефикасно користење и минимизирање на можностите за грешки, а преку тоа и потврдување на интегритетот на постапките, заштеда на човечки ресурси и навременост во обезбедувањето на потребните набавки.

Во поглед на користењето на системот, а како резултат на сите досега спроведени активности, во 2024 година постигнато е следното:

- преку 1.600 активни договорни органи - ДО (над 40.000 корисници во рамките на поединечни ДО) и преку 19.600 економски оператори - ЕО (над 6.200 активни економски оператори со над 20.000 корисници во рамките на поединечни ЕО);

- преку официјалната маил адреса info@bjn.gov.mk, дадени се одговори и насоки на над 3.246 прашања поврзани со функционалностите на Електронскиот систем за јавни набавки;
- над 470 одговорени прашања преку линкот прашања и одговори на ЕСЈН (од страна на администраторот - БЈН) поставени од договорни органи и економски оператори во врска со начинот на функционирање и користење на ЕСЈН;
- објавени се 22.975 огласи и 109.090 известувања од различен вид;
- спроведени се 20.622 аукции, односно во просек по 78 аукции дневно (само работни денови);
- прикачени се преку 856.563 документи како дел од понуда, во просек 3.500 документи дневно.

7.1 Придобивки од воведувањето на новите алатки и модули на ЕСЈН, задолжителни е-набавки - очекувани и остварени ефекти

Како што е и во изминативе години констатирано, задолжителните е-набавки ги исполнија очекуваните резултати и придонесоа за модернизација и подобрување на целокупниот систем за јавни набавки. Во изминативе години е неколку пати потенцирано дека спроведувањето на постапките по електронски пат има низа предности и придобивки, а со е-набавките се постигнуваат повеќе цели меѓу кои најзначајни се:

- зголемување на транспарентноста и фер конкуренцијата во постапките за јавни набавки;
- ефикасност во јавниот сектор - заштеди на време и средства во постапките и подобрување во поглед на раководењето и имплементацијата на доделените договори;
- подобро мониторирање и ревизија на договорите и оттука поголема сообразност со правилата и политиките, со што се минимизира корупцијата и злоупотребите;

- зајакнување на конкуренцијата со подобрување на пристап до пазарот на јавниот сектор и подобри можности за прекугранична трговија;
- подобрена и побрза комуникација помеѓу договорните органи и економските оператори и
- унификација и стандардизација на чекорите кои се преземаат при спроведување на одредени видови на постапки за јавни набавки.

Развиениот и напреден систем за спроведување на е-набавките -ЕСЈН, постојано се унапредува и надградува, а корисниците секојдневно ги согледуваат адаптираните и подобрени модули кои се поставуваат на живата апликација. Континуирано тие учествуваат и со давање на предлози до Бирото, за подобрување на постоечките и развој на нови модули со цел поефикасно користење и минимизирање на можностите за грешки, а преку тоа и потврдување на интегритетот на постапките, заштеда на човечки ресурси и навременост во обезбедувањето на потребните набавки.

8. Анализа на пазарот за јавни набавки во 2024 година

Во оваа глава е дадена квалитативна и квантитативна анализа на пазарот на јавните набавки во Република Северна Македонија за 2024 година. Податоците се категоризирани по разни параметри и видови, со цел подобро да се согледа состојбата во областа на јавните набавки, финансиските текови и импликациите врз јавната потрошувачка преку спроведените набавки. Прикажаните податоци кои се дадени во овој извештај се однесуваат на огласите за јавна набавка, конкурси за избор на идејно решение, прилози, поништувања и сите договори склучени за јавни набавки во дадениот период. Сите наведени обрасци се објавени и јавно достапни за прегледување на ЕСЈН. Прибраните податоци се анализираат со употреба на модулот за следење и статистички приказ на трендовите во јавните набавки, имплементиран на Електронскиот систем за јавни набавки.

33.204
ДОГОВОРИ ЗА
ЈАВНИ НАБАВКИ

83.235.937.897
ВРЕДНОСТ НА ДОГОВОРИТЕ
ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ
ВО ДЕНАРИ

1.4
МИЛИЈАРДИ
ЕВРА

Базата на податоци на ЕСЈН е единствена од ваков вид и ги отсликува целокупните и реални случувања во областа на јавните набавки во земјава и сите анализи се направени со помош на алатката - Business Intelligence Semantic Model (BISM) за статистички извештаи. Овозможено е напредно филтрирање, правење бројни анализи за процесот на јавни набавки и споредба на движењето на трендовите за различни временски интервали со што се овозможува да се прават уште подетални анализи од базата на ЕСЈН.

Алатката за навремено и задолжително доставување на информации за постапките, воведена на ЕСЈН, овозможува прибирање на целосни и релевантни податоци и вршење на компаративна анализа на податоците која ги опфаќа сите договорни органи и сите спроведени постапки за јавни набавки, па затоа дадените податоци во понатамошниот текст даваат целосна слика за состојбата на пазарот на јавните набавки за 2024 година. Сепак, треба да се напомене дека точноста на дадените податоци може да отстапува со минимална статистичка грешка, која што се должи на неправилно внесување на некои од вредностите при пополнувањето на известувањата на ЕСЈН. Имено, одговорност на договорните органи е правилно да ги пополнуваат електронските обрасци, а поради видот и обемот на процесот на пополнување, не е можно автоматска контрола или прегледување на пополнетите обрасци од страна на Бирото.

Во 2024 година, според податоците од базата на податоци на Електронскиот систем за јавни набавки (ЕСЈН), бројката на **договорите за јавни набавки изнесува 33.204 договори**, со вкупна вредност од околу **83.235.937.897 ден.** (приближно 83.2 милијарди денари или преку 1.4 милијарди евра). Според податоците од Бирото, вредноста на склучените договори во 2024 година, во споредба со претходната година, се намалила за 9%, додека бројот на склучените договори се намалил за 3% во однос на 2023 година. Вредноста на јавните набавки за 2024 година претставува **23% од буџетот** на Република Северна Македонија, во споредба со претходната година кога беше 28%. Вкупниот буџет на државата е зголемен за 13% во однос на минатата година, но вредноста на договорите за јавни набавки е намалена.

Во графикон 8.1. и графикон 8.2 е прикажана споредба на бројот и вредноста на склучените договори во изминатите три години. Споредбени податоци за обемот на јавните набавки како удел во БДП и буџетот за 2024 година се дадени во табела бр.8.1.

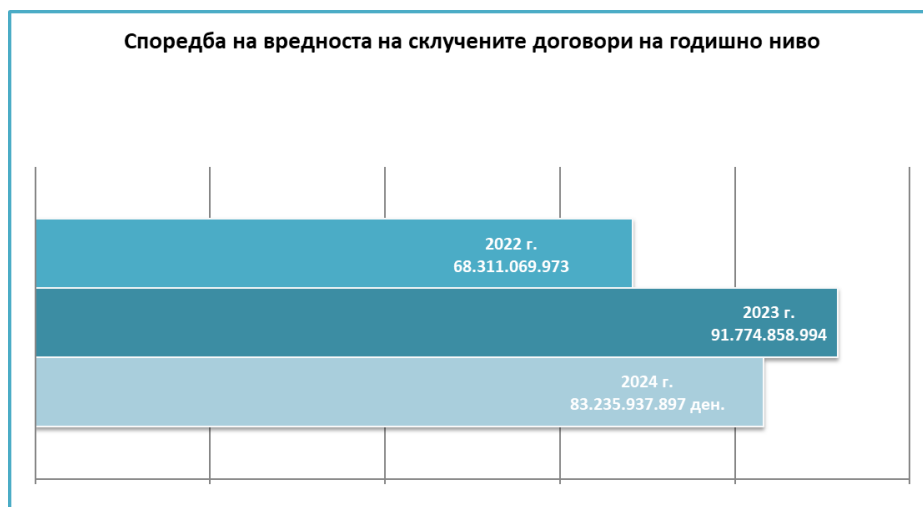

9%
БДП

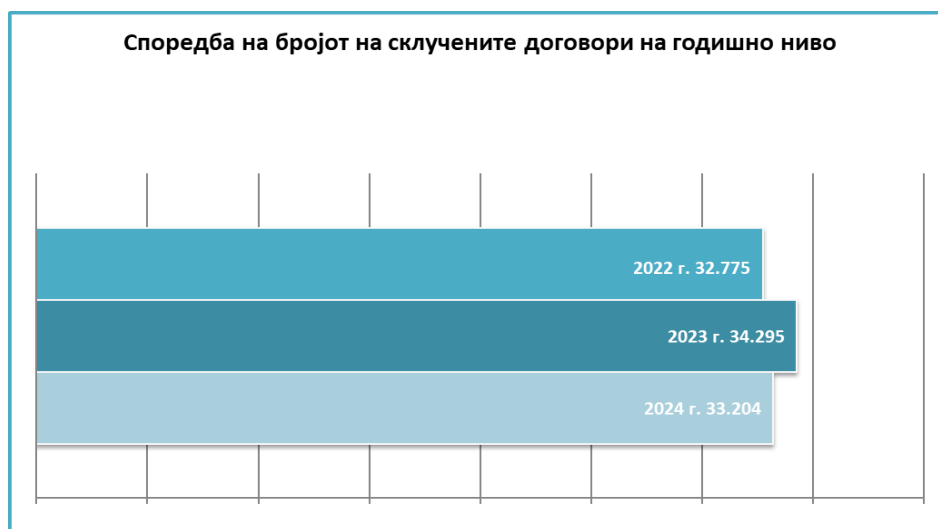
23%
БУЏЕТ

Графикон 8.1

Графикон 8.2

Табела 8.1

Година	Вредност на склучените договори за јавни набавки	Јавните набавки како процент од Буџетот	Јавните набавки како процент од БДП
2024	83.24 милијарди денари	23% ²	9% ³

² „Буџет на Република Македонија за 2024 година“ – преземено од веб страната на Министерството за финансии.

³ Бруто-домашен производ – преземено од веб страната на Државен завод за статистика.

2023	91.7 милијарди денари	28%	11%
2022	68.3 милијарди денари	25%	9%

8.1 Објавување на годишните планови

Договорните органи задолжително ги објавуваат своите годишни планови на ЕСЈН најдоцна до 31 јануари за тековната година. Оваа законска обврска има за цел дополнително да се зголеми транспарентноста на системот на јавните набавки и да го подобри процесот на планирање кај договорните органи.

И во 2024 година договорните органи продолжуваат со законската обврска за објавување на годишните планови на системот. ЕСЈН е така поставен за договорните органи да не може да се објават оглас за јавна набавка доколку набавката не е предвидена и внесена во годишниот план за јавни набавки на ЕСЈН. Таквата поставеност на системот резултира со сеопфатни податоци за годишните планови за јавни набавки за тековната година на договорните органи.

Согласно законот и Правилникот за формата, содржината како и начинот на изготвување на годишниот план за јавни набавки (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.64/19), годишните планови за јавни набавки може да претрпат измени во текот на годината. Оваа законска можност е имплементирана на ЕСЈН, кој овозможува ажурирање и измена на планот од страна на договорниот орган, а пошироката јавност може лесно да направи споредба на основниот план со сите негови измени и дополнувања. Исто така, овозможено е и следење на реализацијата на планираните набавки, односно посетителот може од јавната страна во секој момент да види кои од планираните набавки кај договорниот орган се спроведени, со директен пристап до објавениот оглас за јавна набавка.

8.2 Објавување на технички дијалог

Претходната проверка на пазарот односно објавата на техничкиот дијалог е опционална, без оглед на проценетата вредност на набавката. Во 2024 г. се објавени вкупно **106 технички дијалози** од кои 6 се изменети односно реобјавени. Кај 45 од објавените технички дијалози биле доставени коментари во врска со тендерската документација и техничката спецификација. Договорните органи, го користат

техничкиот дијалог со цел усовршување и подобрување на техничката спецификација како и при воведување на некои нови услови кои треба да ги исполнат понудувачите или при воведување на нови критериуми за избор, се со цел да видат дали се истите ограничувачки или не. Иако техничкиот дијалог е одлична алатка за истражување на пазарот, од податоците се гледа дека не се користи доволно и на правилен начин. Целта е да се добијат конструктивни забелешки кои понатаму би се имплементирале во тендерските документации, наместо да бидат покрите за обезбедена поголема транспарентност за ограничувачки тендерски документации. Од вкупно 106 постапки каде е спроведен технички дијалог само 2 постапки биле обжалени во подоцнежната фаза од спроведување на истите.

Најчести категории на видови набавки за кој што се објавува технички дијалог сè кај: Лекови, медицински/санитетски потрошен материјал опрема; градежни работи, работи поврзани со животна средина, комунални услуги и основни средства мебел, моторни возила, санитарна опрема, нивно одржување и резервни делови и текстилни производи.

8.3 Податоци од објавените огласи за јавни набавки

Во 2024 година се објавени 22.975 огласи за јавни набавки, од кои 11.251 или 49% од вкупниот број на постапки се огласи за постапки за **набавка од мала вредност**, за **поедноставена отворена постапка** има објавено вкупно 9.210 огласи или околу 40% од вкупниот број на огласи, за **отворена постапка** има објавено 2.481 огласи или 11%, 4 објавени огласи за **конкурс за избор на идејно решение**, 13 објавени огласи за **постапка со преговарање со претходно објавување на оглас**, 15 огласи за воспоставување на **квалификациски систем** и само 6 огласи за ЈПП кои се доделуваат како договор за јавна набавка.

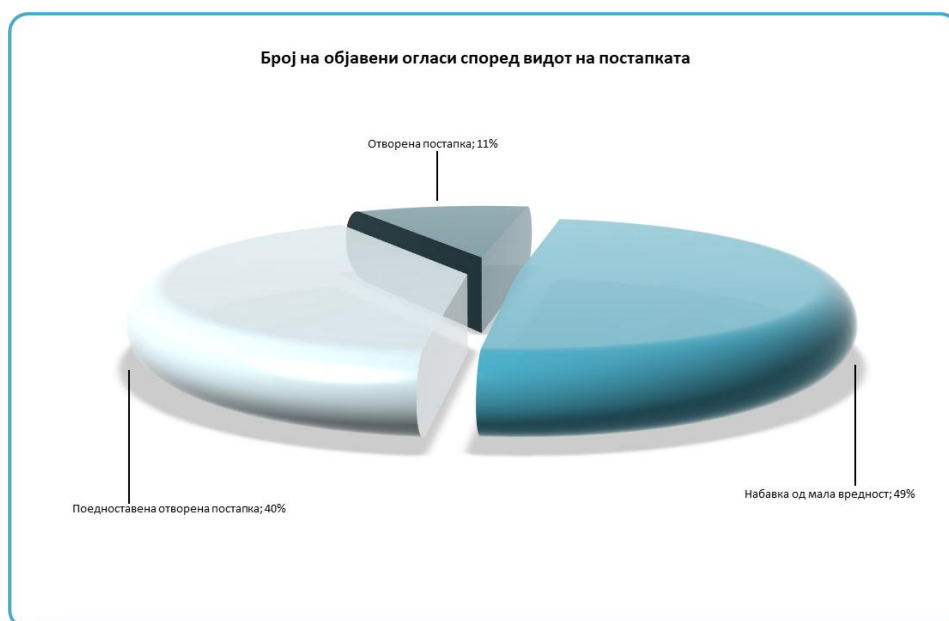
Вкупниот број на огласи за јавни набавки во 2024 година е намален за 1.030 огласи во однос на 2023 година, кога биле објавени вкупно 24.005 огласи. Во 2024 година, нема објавено оглас за конкурентна постапка со преговарање и оглас за партнерство за иновации.

Во Табела 8.2 и Графикон 8.3 даден е приказ на бројот на објавени огласи според видот на постапката.

Табела 8.2

Вид на постапка	Број на огласи
Набавка од мала вредност	11.251
Поедноставена отворена постапка	9.210
Отворена постапка	2.481
Ограничена постапка	1
Постапка со преговарање со претходно објавување на оглас	13
Квалификациски систем	15
Конкурс за избор на идејно решение	4
ВКУПНО	22.975

Графикон 8.3

Во категоријата **Посебни услуги** од страна на договорните органи на системот во 2024 година се објавени вкупно 252 огласи. Станува збор за огласи за јавна набавка кои согласно Правилникот за видовите на посебни услуги (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.64/19) се предмет на договорите за јавни набавки на услуги, како што се: социјални, хотелски, угостителски, меѓународни услуги, културни, образовни, поштенски, правни услуги кои не се исклучени од примена од законот за јавните набавки, здравствени и други услуги.

На Електронскиот систем за јавни набавки во посебен модул за концесии за јавни работи и јавни услуги се објавуваат и огласите за доделување на договор за воспоставување на јавно приватно партнерство кое се остварува како концесија за јавна работа или како концесија за јавна услуга согласно член 19 од Законот за концесии и јавно приватно партнерство. Во 2024 година објавени се вкупно 4 вакви огласи.

Од анализата на бројот на огласите според видот на предметот на договорот за јавна набавка, се забележува дека најмногу огласи се објавени за набавка на **стоки**, и тоа – 12.003 огласи, за **услуги** се објавени – 8.805, и за **работи** – 2.163 огласи. Објавените огласи за јавна набавка според видот на договорот за јавна набавка се дадени во табела 8.3 и графикон 8.4.

Табела 8.3

Вид на договорот за јавна набавка	Број на огласи
Стоки	12.003
Услуги	8.805
Работи	2.163

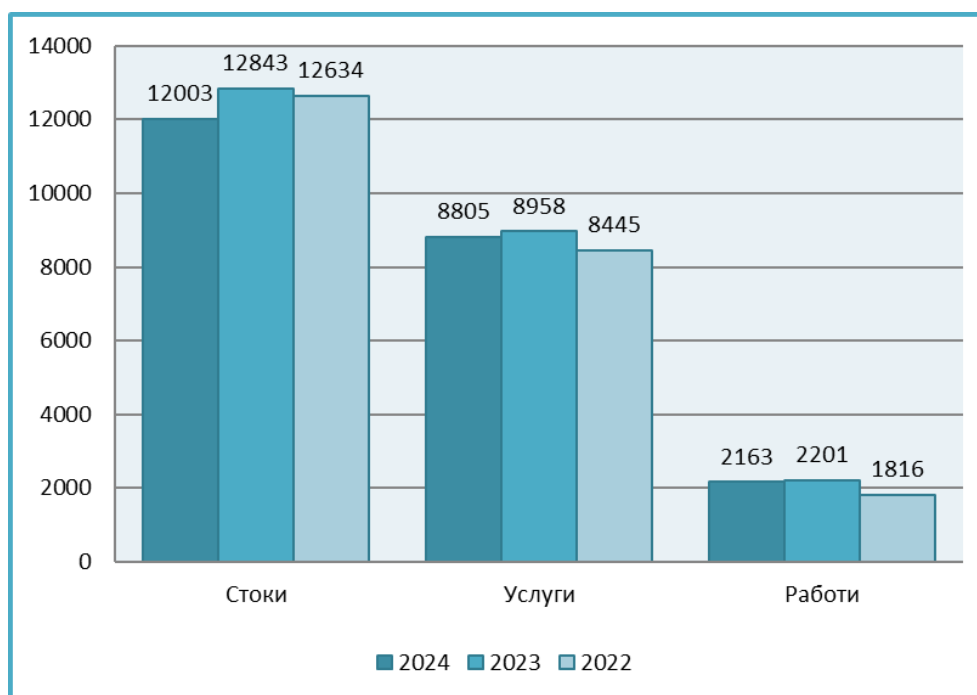
Компаративни податоци за последните 3 години се дадени во графикон 8.5.

Разликата во бројот на огласи според видот на договорот за јавна набавка и вкупниот број на објавени огласи се должи на 4 огласи за конкурс за избор на идејно решение кои не влегуваат во ниту една категорија на вид на договор за јавна набавка.

Графикон 8.4

Графикон 8.5

Во наредните неколку табели дадени се подетални податоци за објавените огласи за јавна набавка, според видот на договорот и начинот на реализација на истиот.

Табела 8.4

Вид на договорот за јавна набавка – Стоки	Број на огласи
Купување	6.413
Купување со одложено плаќање	5.545
Изнајмување без опција за купување на стоките	31
Комбинација на претходните	12
Изнајмување со опција за купување на стоките	2
ВКУПНО	12.003

Табела 8.5

Вид на договорот за јавна набавка – Услуги	Број на огласи
Услуги за одржување и поправка	2.413
Архитектонски и инженерски услуги	866
Информатички и поврзани услуги	706

Финансиски услуги	718
Телекомуникациски услуги	446
Услуги за копнен транспорт	431
Други услуги	434
Издавачки и печатарски услуги	390
Здравствени и социјални услуги	471
Услуги за привремено вработување	270
Услуги за отстранување на отпадни води и на смет	272
Сметководствени, ревизорски и книговодителски услуги	178
Хотелски и угостителски услуги	228
Истражни и безбедносни услуги	185
Услуги за воздушен транспорт на луѓе и товар	113
Услуги за чистење на објекти и услуги за управување со имот	131
Образовни услуги и услуги за стручно усовршување	90
Услуги за развој и истражување	23
Рекреативни, културни и спортски услуги	77
Услуги за копнен и воздушен транспорт на поштенски пратки	67
Рекламни услуги	140
Советодавни услуги за менаџментот	33
Дополнителни транспортни услуги	63
Услуги за истражување на пазарот и истражување на јавното мислење	11
Правни услуги	47
Услуги на воден транспорт	1
Услуги за железнички транспорт	1
ВКУПНО	8.805

Табела 8.6

Вид на договорот за јавна набавка – Работи	Број на огласи
Изведување	1.961
Реализирање, со какви било средства	172
Проектирање и изведување	30
ВКУПНО	2.163

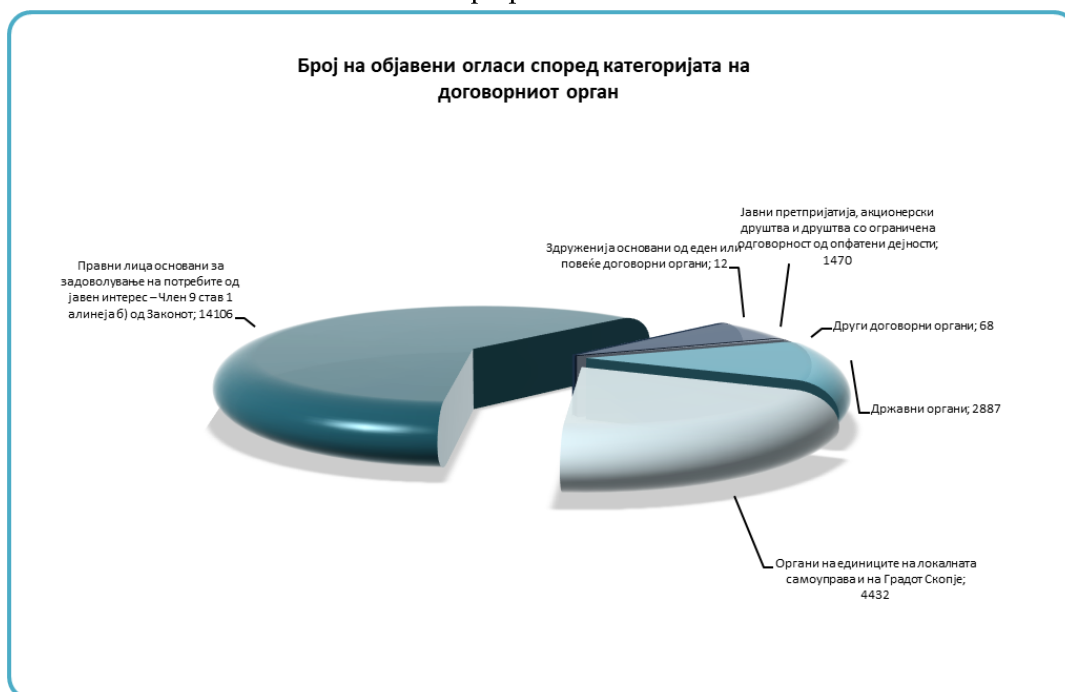
Вкупниот број на објавени огласи за јавна набавка според категорија на договорни органи, согласно член 9 од Законот за јавните набавки и Одлуката за

утврдување на индикативниот список на договорни органи („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 13/20) се прикажани во табела 8.7 и графикон 8.6.

Табела 8.7

Категорија на договорен орган	Број на огласи
Државни органи	2.888
Органи на единиците на локалната самоуправа	4.432
Правни лица основани за специфична намена за задоволување на потребите од јавен интерес – Член 9 став 1 алинеја б) од Законот	14.106
Здруженија основани од еден или повеќе договорни органи	12
Јавни претпријатија, акционерски друштва и друштва со ограничена одговорност од опфатени дејности	1.470
Други договорни органи	68
ВКУПНО	22.975

Графикон 8.6

Од анализата на податоците за објавени огласи за јавна набавка според категорија на договорен орган, може да се види дека најмногу огласи – 14.106 имаат објавено договорни органи од категорија **правни лица основани за специфична намена за задоволување на потребите од јавен интерес - Член 9 став 1 алинеја б) од законот** и

договорни органи од категоријата на **органи на единиците на локалната самоуправа** – 4.432 огласи.

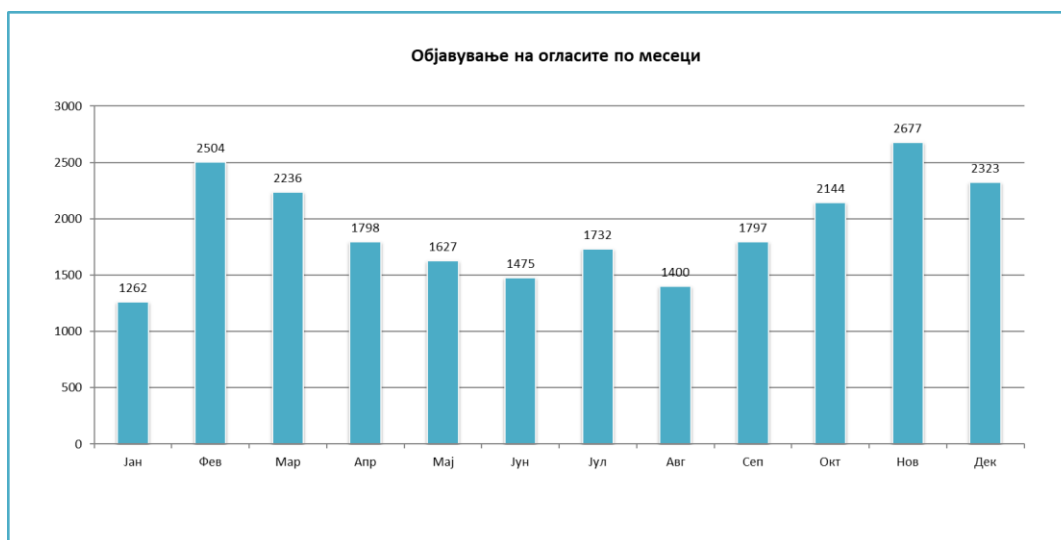
Објавувањето на проценетата вредност е опционална. Имено, по подолг временски период во кој објавувањето на проценетата вредност беше задолжително, се одлучи ваквата пракса да се прекине и на самите договорни органи да им се остави да изберат дали ќе ја објавуваат проценетата вредност или не. Претходното искуство со објавување на проценетата вредност покажа дека понудувачите често пати наместо да ги пресметаат цените според пазарните движења и реалните пазарни цени, ја земаат проценетата вредност како основа за пресметка и цените на своите понуди и се движат околу таа вредност. Во Табела 8.8 е даден детален приказ на користењето на можноста за објавување на проценетата вредност од страна на договорните органи.

Табела 8.8

Објавување на проценета вредност	Број на огласи
Да	5.042
Не	17.933
Вкупно	22.975

Во графиконот 8.7 е прикажана динамиката на објавување на огласите по месеци. Од овој графикон може да се види дека најголем број на објавени огласи се во месец **ноември** како и во месеците февруари и декември.

Графикон 8.7

8.4 Податоци за користење на критериум за избор на најповолна понуда и користење на аукција.

Во ова подглавје, ќе се разгледаат податоците поврзани со користењето на критериум за избор и електронска аукција во постапките за јавни набавки. Ова вклучува анализа на тенденциите во користењето на различни критериуми за избор на најповолната понуда, како и преглед на примената на електронската аукција како дел од постапките за доделување на договори. Критериумот за избор, економски најповолна понуда, претставува важен аспект во процесот на јавните набавки, каде што се разгледуваат различни аспекти на понудите како цена, квалитет и трошоци со користење на пристапот на исплатливост.

При разгледување на податоците од огласите, односно кој вид на критериум за избор на најповолна понуда го користеле договорните органи во спроведените постапки, може да утврдиме дека критериумот економски најповолната понуда врз основа на: цената се користи во поголем број на огласите во однос на другите критериуми за избор. Во табелата бр. 8.9 се дадени податоци за бројот на објавени огласи според критериумот за избор на најповолна понуда кој е користен во постапката за последните три години. Во 2024 година од вкупно објавени 22.975 огласи, само кај 1.244 постапки е избран критериум најдобар однос помеѓу цена и квалитет, а само кај 7⁴ постапки се користел критериумот – трошоци на користење на пристапот на исплатливост, додека кај останатите 21.720 постапки се користел критериумот за избор на економски најповолна понуда врз основа на цената.

Табела 8.9

Критериум за избор на најповолна понуда	2024 година	2023 година	2022 година
Економски најповолна понуда врз основа на цената	21.720	22.658	21.508
Најдобар однос помеѓу цената и квалитетот	1.244	1.336	1.383
Трошоци на користење на пристапот на исплатливост	7	8	4
Без критериум – согласно законот (конкурс за избор на идејно решение)	4	3	6

⁴ Забележана е неправилна примена на критериумот за доделување на договор „трошоци на користење на пристапот на исплатливост“ од страна на Агенцијата за храна и ветеринарство во постапка каде што природата на набавката налага примена на критериумот „економски најповолна понуда“.

ВКУПНО	22.975	24.005	22.901
--------	--------	--------	--------

Најдобриот однос помеѓу цената и квалитетот нуди низа предности како за договорните органи, така и за економските оператори. Овозможува подобра вредност за парите и ја стимулира иновацијата и конкурентноста па поради ова целта е да се зголеми користењето на овој критериум. Во 2024 година, од вкупно 22.975 објавени огласи, само 5.4% го користеле овој критериум. Во споредба, во 2023 година, 5.57% од вкупно 24.005 објавени огласи, додека во 2022 година, 6.04% од вкупно 22.901 објавени огласи, се базирале на овој критериум. Незначителното намалување наместо зголемено користење на критериумот најдобар однос помеѓу цената и квалитетот може да се препише на повеќе фактори. Еден од нив е недоволното познавање и страв од субјективизам на договорните органи во нивната способност да ги дефинираат и оценуваат критериумите за квалитет на начин да бидат објективни и релевантни. Се соочуваат со предизвици во одредувањето на што конкретно треба да се оценува, како и со прашања околу обезбедувањето на објективноста и интегритетот на членовите на комисијата.

Во табела 8.10 е прикажана листа на договорни органи со најголем број на постапки каде е избран најдобар однос меѓу цената и квалитетот како критериум за избор на најповолна понуда. Од овие податоци може да заклучиме дека договорните органи и понатаму ја преферираат единствено цената за оценка на понудите. Веројатно ќе биде потребен подолг временски период да се создаде нова подобра пракса во користење на најдобриот однос меѓу цената и квалитетот и со тек на време треба да се очекува бројот на постапки каде се користи овој критериум постепено да се зголемува.

Табела 8.10

Договорни органи кои објавиле најмногу постапки со критериум најдобар однос помеѓу цена и квалитет	Број на огласи
Општина Битола	74
Министерство за животна средина и просторно планирање	29
Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	26
Министерство за образование и наука	25
Општина Велес	24

Општина Гази Баба	23
Општина Карпош	23
Агенција за катастар на недвижности	21
Јавно претпријатие за државни патишта	21
Општина Неготино	20

Од објавените огласи во 2024 година може да се забележи намалување на бројот на објавени огласи каде се користи електронската аукција како последна фаза од постапката.

Во табела 8.11 е даден приказ колку постапки се спроведени со електронска аукција, и кај колку огласи не била предвидена електронска аукција. Тоа покажува дека договорните органи и понатаму ја продолжуваат праксата на користење на аукцијата како последна фаза од постапката.

Табела 8.11

Критериум за избор на најповолна понуда	Број на огласи без аукција	Број на огласи со аукција
Економски најповолна понуда врз основа на цената	8.585	13.135
Најдобар однос помеѓу цената и квалитетот	876	368
Трошоци на користење на пристапот на исплатливост	0	7
ВКУПНО	9.461	13.510

Сепак, доколку ги споредиме податоците во последните три години се забележува значително намалување на бројот на објавени огласи за јавни набавки кои се спроведени со употреба на електронска аукција. Конкретно, според податоците дадени во табела 8.12, во 2024 година 41% од објавените огласи за јавни набавки не вклучуваат употреба на електронска аукција, во споредба со 38% во 2023 година и само 27% во 2022 година.

Табела 8.12

Број на огласи	2024 година	2023 година	2022 година
Без електронска аукција	41%	38%	27%

Со електронска аукција

59%

62%

73%

Имено, во повеќе наврати во претходните годишни извештаи Бирото констатираше дека електронските аукции често резултираат со нереални цени и стимулираат незаконско договарање помеѓу економските оператори. Овој интензитет на зголемување на бројот на огласи кои се спроведуваат без електронска аукција треба да продолжи да расте и во наредните години.

Бирото и понатаму ќе продолжи со своите препораки и укажувања за некористење на е-аукција како последна фаза од постапката поради постоење сомнеж за манипулативни активности.

8.5 Склучени договори за јавни набавки

Анализата на податоците за склучени договори за јавни набавки опфаќа приказ на податоците за склучените договори во 2024 година по различни параметри. Сите податоци во врска со склучените договори за јавни набавки се објавени на ЕСЈН <https://e-nabavki.gov.mk> и се целосно достапни на јавноста. Договорните органи се одговорни за веродостојноста и точноста на внесените податоци бидејќи со своите кориснички имиња и лозинки преку ЕСЈН ги објавуваат своите огласи, известувања за склучени, известувања за реализирани договори, измена на склучени договори/поништување на постапките, квартални евиденции.

Бројот и вредноста на склучените договори за јавни набавки за 2024 година според видот на постапката за јавна набавка се претставени во табела 8.13 и графиконот 8.8. Вкупната вредност на склучените договори за јавни набавки во 2024 година е за околу 9% намалена во споредба со 2023 година и изнесува 83.235.937.897 денари. Најкористена постапка според вредноста на склучените договори е **отворената постапка** преку која се склучени 5.975 договори во вредност од 56.908.850.926 ден., односно 68% од вкупната вредност на јавните набавки во Република Северна Македонија. По отворената постапка, следи **поедноставената отворена постапка** - со вкупно склучени 11.543 договори во вредност од 17.679.713.785 ден. или 21 % од вкупната вредност.

Табела 8.13

Вид на постапка	Број на склучени договори	Вредност на склучените договори
Набавка од мала вредност	10.933	2.937.180.264
Поедноставена отворена постапка	11.543	17.679.713.785
Отворена постапка	5.975	56.908.850.926
Квалификациски систем	62	2.359.002.596
Постапка со преговарање со претходно објавување на оглас	15	1.718.359.827
Постапка со преговарање без претходно објавување на оглас	206	1.310.464.446
Посебни услуги	4.470	323.366,053
ВКУПНО	33.204	83.235.937.897

Графикон 8.8

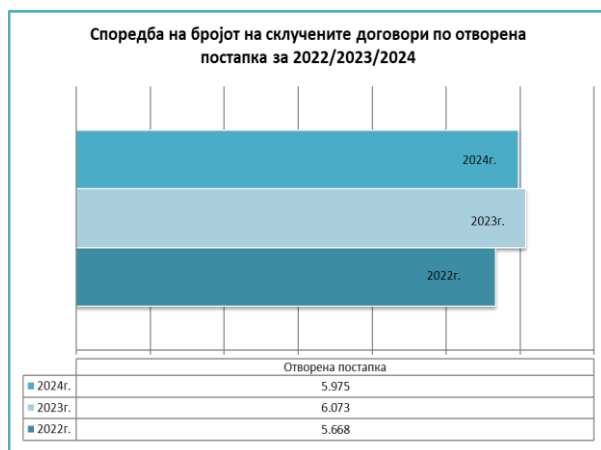
Во поглед на користење на различните видови постапки забележливи се одредени трендови и разлики во однос на минатите две години. Имено, најголем процент од вредноста на склучените договори отпаѓа на **отворената постапка**, во 2022 – 64% во 2023 - 69% и во 2024 - 68%. Во 2024 година вредноста на склучените договори е намалена за 10% и бројот на склучени договори е намален за околу 2% во однос на 2023 година. **Поедноставена отворена постапка** има удел од 21% во вкупната вредност на склучени договори (2022 – 21% и 2023 - 18%). Уделот на оваа постапка е зголемен за 3 процентни поени во однос на претходната година во вредноста на склучените договори. Уделот на **постапката со преговарање со објавување на оглас** во 2024 година изнесува 2% (во 2022 - 1% и во 2023 – 2%). **Постапката со преговарање без објавување на оглас** има удел од 1,6 % од вредноста на склучените договори. За овој тип на постапка во 2022 година биле склучени договори за јавна набавка во вредност од 4.541.299.252 ден.. Во 2023 година се забележува значително намалување на вредноста на склучените договори и истата изнесува 1.437.224.430 денари. Во 2024 година склучени се 206 договори со вкупна вредност од 1.310.464.446 денари. Подетални податоци за постапките со преговарање ќе бидат презентирани во натамошниот текст на овој извештај.

Табела 8.14

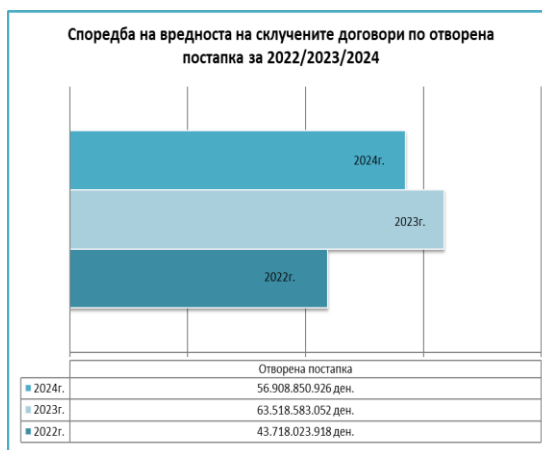
Вид на постапка	2022	2023	2024
Набавка од мала вредност	2.783.625.822	3.010.971.384	2.937.180.264
Поедноставена отворена постапка	14.507.098.920	16.525.553.682	17.679.713.785
Отворена постапка	43.718.023.918	63.518.583.052	56.908.850.926
Квалификациски систем	1.714.179.207	5.553.168.376	2.359.002.596
Постапка со преговарање со претходно објавување на оглас	698.973.636	1.445.598.498	1.718.359.827
Постапка со преговарање без претходно објавување на оглас	4.541.299.252	1.437.224.430	1.310.464.446
Посебни услуги	347.869.219	283.759.570	323.366,053

Во графикон бр. 8.9 и 8.10 е дадена споредба на бројот и вредноста на склучените договори по отворена постапка за последните три години.

Графикон 8.9

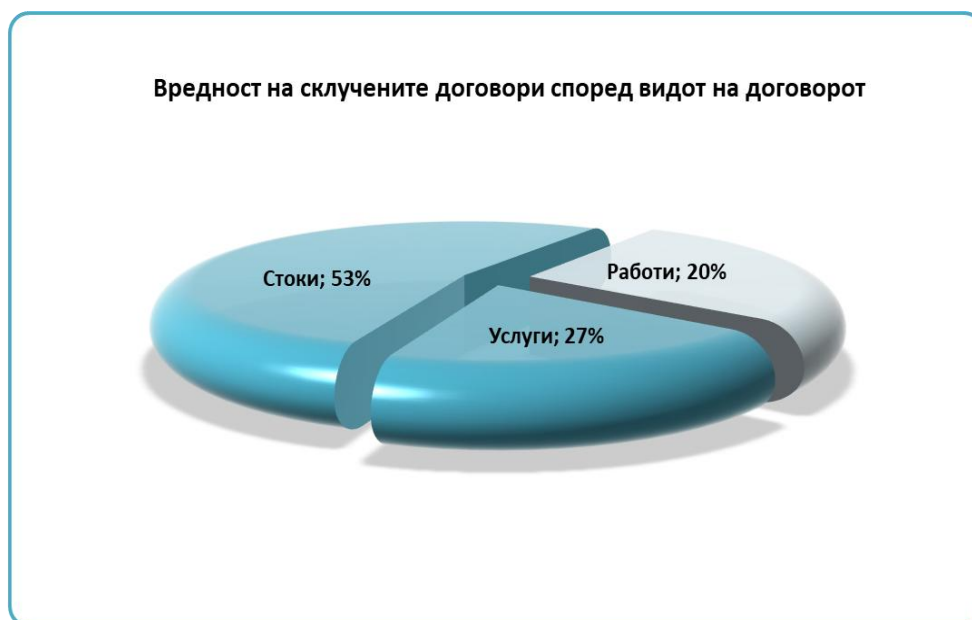
Графикон 8.10

8.5.1 Податоци за склучените договори според видот на договор

Според предметот на договорот за јавна набавка во 2024 година склучени се 17.606 договори за набавка на **стоки** со вкупна вредност од 44.337.001.659 денари, 13.864 договори за набавка на **услуги** во вкупна вредност од 22.491.675.421 денари и 1.734 договори за набавка на **работи** во вкупна вредност од 16.407.260.817 денари. Во графикон 8.11 и табелата 8.15 дадени се подетални податоци за бројот и вредноста на договорите според видот на предметот на договорот.

Графикон 8.11

Табела 8.15

Вид на договорот за јавна набавка	Број на склучени договори	Вредност на склучените договори
Стоки	17.606	44.337.001.659 ден.
Услуги	13.864	22.491.675.421 ден.
Работи	1.734	16.407.260.817 ден.
ВКУПНО	33.204	83.235.937.897 ден.

Најголем дел (53%) од вредноста на договорите за јавни набавки отпаѓа на набавка на **стоки**. Најчесто користени начини на реализација на договорот за набавка на стоки се **купување и купување со одложено плаќање**. Вредносниот удел на договорите за услуги, во вкупната вредност на јавните набавки во 2024 година изнесува 27% (во 2023 бил 26%, додека во 2022 истиот изнесувал 23%). Во нивната структура може да се забележи различна застапеност на категориите на услуги. Најголем дел од вредноста на договорите за јавна набавка на **услуги** отпаѓа на договорите за набавка на **услуги за одржување и поправка, информатички и поврзани услуги и услуги за чистење на објекти и услуги за управување до имот**. Уделот на договори за работи во вкупната вредност на договорите изнесува 20% (најчесто изведување).

8.5.2 Податоци за склучените договори според критериум за избор на најповолна понуда

Бројот и вредноста на склучените договори за јавни набавки за 2024 година врз основа на критериумот за избор се претставени во табела 8.16 и може да се забележи дека најголем број на склучени договори се со користење на **критериумот економски најповолна понуда врз основа на цената** каде се склучени 27.719 договори во вредност од 78.338.499.117 ден, потоа следува **критериумот најдобар однос помеѓу цената и квалитет** со 1.124 склучени договори во вредност од 4.822.868.400 ден. и **трошоци на користење на пристапот на исплатливост** со 8 склучени договори во вредност од 11.631.985 ден.

Табела 8.16

Склучени договори врз основа на критериумот	Број на склучени договори	Вредност на склучените договори
Економски најповолна понуда врз основа на цената	27.719	78.338.499.117
Најдобар однос помеѓу цената и квалитетот	1.124	4.822.868.400
Трошоци на користење на пристапот на исплатливост	8	11.631.985

8.5.3 Податоци за склучените договори според категорија на договорен орган

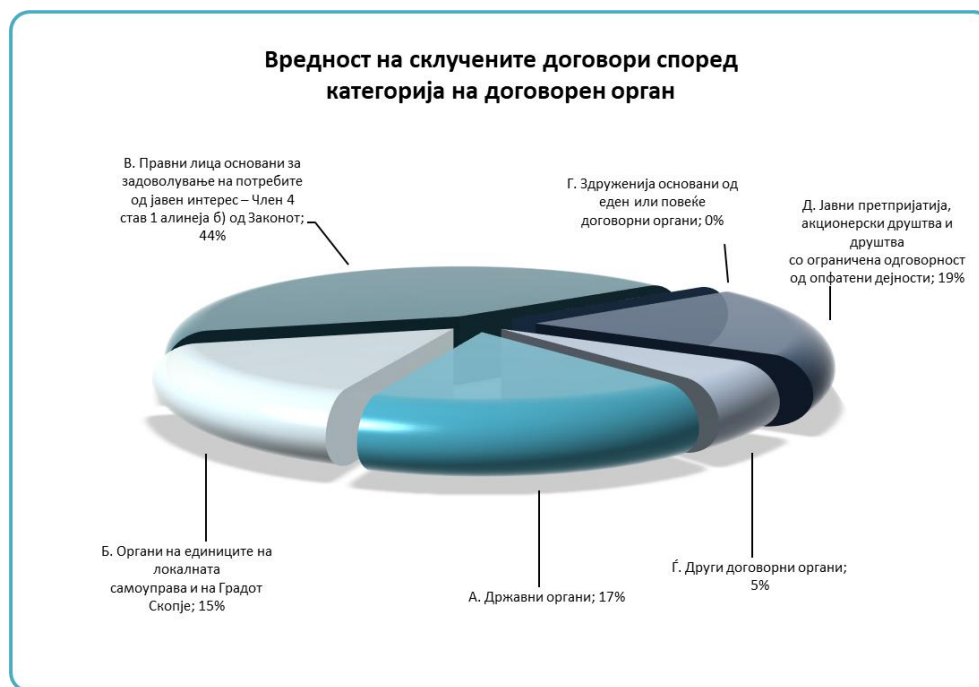
Во понатамошниот текст се презентирани бројот и вредноста на склучените договори по категорија на договорен орган и негова главна активност или дејност (табела 8.17 и графикон 8.12).

Табела 8.17

Категорија на договорен орган	Главна активност	Број на договори	Вредност на склучените договори
А. Државни органи	Домување, градежништво и транспорт	14	2.783.357,96
	Друго	324	222.973.348,48
	Економија и финансии	164	144.531.983,19
	Животна средина	84	349.627.285,47
	Здравство	82	2.638.285.132,64
	Јавен ред и безбедност	175	1.742.493.339,36
	Образование	144	1.471.938.479,20
	Одбрана	269	1.567.742.212,53
	Општи јавни услуги	2131	5.754.177.160,16
	Социјална заштита	43	130.516.998,80
	Спорт и култура	45	155.158.154,03
	ВКУПНО А.	3.475	14.180.227.452
Б. Органи на единиците на локалната самоуправа	Образование	3	1.209.785,56
	Општи јавни услуги	4668	12.543.147.245
	Социјална заштита	5	1.798.172

	ВКУПНО Б.	4.676	12.546.155.203
В. Правни лица основани за специфична намена за задоволување на потребите од јавен интерес	Домување, градежништво и транспорт	133	480.272.864,56
	Друго	526	3.968.525.504,69
	Економија и финансии	9878	74.685.526,80
	Животна средина	238	273.582.762,83
	Здравство	8801	15.401.530.995,16
	Јавен ред и безбедност	304	231.249.091,81
	Образование	5693	3.535.389.783,74
	Општи јавни услуги	4124	10.396.993.347,25
	Социјална заштита	1858	1.232.769.102,44
	Спорт и култура	1036	908.625.206,55
	ВКУПНО В.	22.791	36.503.624.186
Г. Здруженија основани од еден или повеќе договорни органи	Друго	29	12.329.799,00
	Здравство	3	313.420,90
	Спорт и култура	69	189.012,00
	ВКУПНО Г.	101	12.832.232
Д. Јавни претпријатија, акционерски друштва и друштва со ограничена одговорност од опфатени дејности	Домување, градежништво и транспорт	26	41.358.950,00
	Друго	1032	12.806.242.352,13
	Општи јавни услуги	1021	2.710.294.376,93
	ВКУПНО Д.	2.079	15.557.895.679
Ѓ. Други договорни органи	Друго	35	3.913.755.757,91
	Општи јавни услуги	47	521.447.387,88
	ВКУПНО Ѓ.	82	4.435.203.146
ВКУПНО	ВКУПНО А+Б+В+Г+Д+Ѓ.	33.204	83.235.937.897

Графикон 8.12

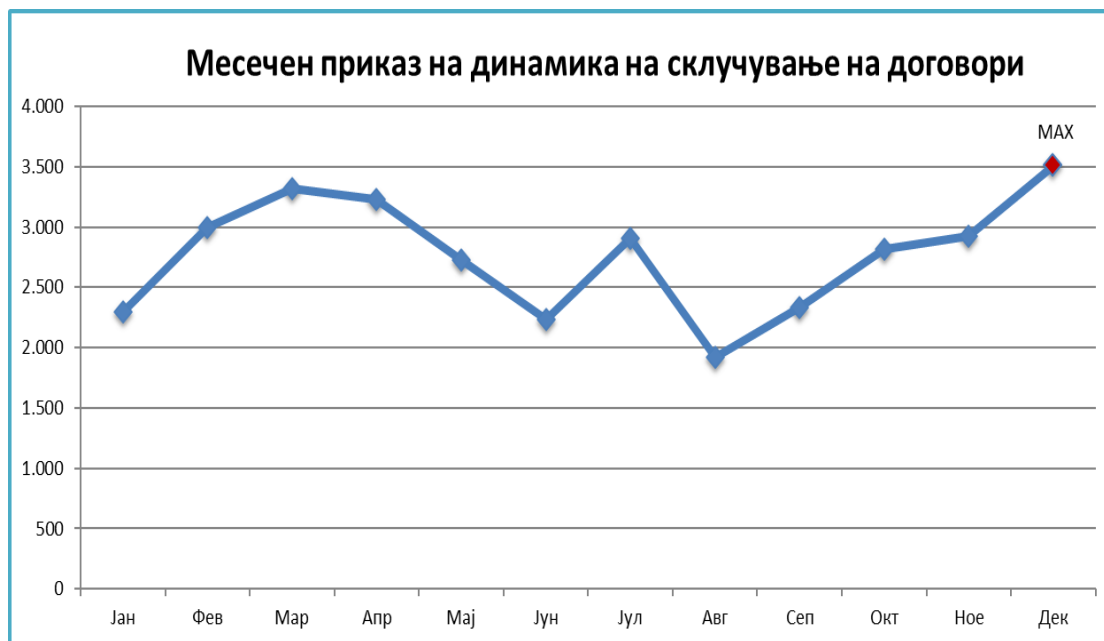
Во табелата е даден детален приказ на реализираните јавни набавки според категоријата и главната дејност на договорните органи. Најголем процент од вредноста на склучените договори оваа година отпаѓа на категоријата - **правни лица основани за специфична намена за задоволување на потребите од јавен интерес** на кои отпаѓа **44%** од вредноста на јавните набавки. Понатаму, следни според реализираните јавни набавки се **јавните претпријатија, акционерски друштва и друштва со ограничена одговорност од опфатени дејности** на кои отпаѓа **19%** од вредноста на јавните набавки. На **Државните органи** им отпаѓа **17%** додека на органите на единиците на локалната самоуправа и на Градот Скопје им отпаѓа **15%** од вредноста на јавните набавки. Останатите договорни органи заедно имаат удел од околу **5%** во вкупната вредност на договорите за јавни набавки. Во споредба со претходните години, може да се забележи помал процент **2024** година на уделот на склучени договори на државни органи (во **2024** е **17%** во **2023** е **22%**, а во **2022** – **22%**), а зголемување на уделот на склучени договори кај правните лица основани за задоволување на потребите од јавен интерес (**44%** во **2022** година, **43%** во **2023**, **44%** во **2024** година). Зголемувања може да се забележат кај учеството на органи на единиците за локална самоуправа кој изнесува во **2024** -**15%** (во **2023** – **11%**, во **2022**-**11%**), додека за **5** процентни поени е зголемено учеството кај јавните

претпријатија, акционерски друштва и друштва со ограничена одговорност од опфатени дејности (2022 - 17%, 2023 – 14%, 2024 – 19%).

8.5.4 Податоци за склучените договори за јавни набавки според останати параметри

При анализа на динамиката на доделување на договори по месеци за 2024 година (графикон 8.13), може да се забележи тренд на склучување на најголем број од договорите во месец декември.

Графикон 8.13

Исто така, може да се напомене фактот дека во 2024 година имаме зголемување и склучени се 4.351 **рамковни спогодби** (во 2022 г. Склучени се вкупно 3.068 рамковни спогодби, во 2023 г. – 3.932 рамковни спогодби). За разлика од кај рамковните спогодби кај групните набавки, констатирано е намалување и тоа во 2024 година се склучени 420 **договори за групна набавка** (во 2023 г. се склучени 571 договори, во 2022 г. се склучени 493 договори за групна набавка).

Табела 8.18

Рамковни спогодби во 2024 година		Број	Вредност (ден)
Еден договорен орган	со еден економски оператор	3.857	21.482.715.534
	со повеќе економски оператори - без повторно прибирање понуди	371	392.959.425
	со повеќе економски оператори - делумно без повторно прибирање на понуди	2	139.000
	со повеќе економски оператори - со повторно прибирање понуди	52	541.550.575
Повеќе договорни органи	со еден економски оператор	41	1.127.745.584
	со повеќе економски оператори - без повторно прибирање понуди	28	13.036.212

По направена анализа на објавените тендерски документации за постапки со рамковна спогодба со еден економски оператор, констатирано е дека сеуште некои договорни органи применуваат лоши практики за необјавување на ориентациони количини за набавка на стоки туку се објавува спецификација со количина 1. Оваа пракса може да укажува на пропусти во планирањето на потребите, но исто така упатува на сомнежи во делот на реализацијата на спогодбата/договорите. Оваа лоша пракса не е констатирана само кај рамковните спогодби, туку и кај обичните договори што е спротивно за законските одредби. Во овој извештај е даден репрезентативен примерок од некои постапки (Табела 8.19) кај кои е забележана оваа практика, а план на Бирото е овој индикатор да се развие и да биде дел од идниот Извештај за Црвени Знаменца.

Табела 8.19

Договорен орган	Предмет на рамковна спогодба	Број на оглас
Јавно претпријатие за одржување и заштита на магистралните и регионалните патишта - Скопје ц.о.	Набавки на стоки - канцелариски материјали	01714/2024
Јавно претпријатие за одржување и заштита на магистралните и регионалните патишта - Скопје ц.о.	Набавки на стоки - средства за хигиена	14337/2024
Град Скопје	Дигитални сертификати за администрацијата на Град Скопје (електронски потписи)	02128/2024
Јавна Здравствена установа ЗДРАВСТВЕН ДОМ НА СКОПЈЕ ЦО Скопје	Набавка на мебел и услуга за негово сервисирање	03450/2024

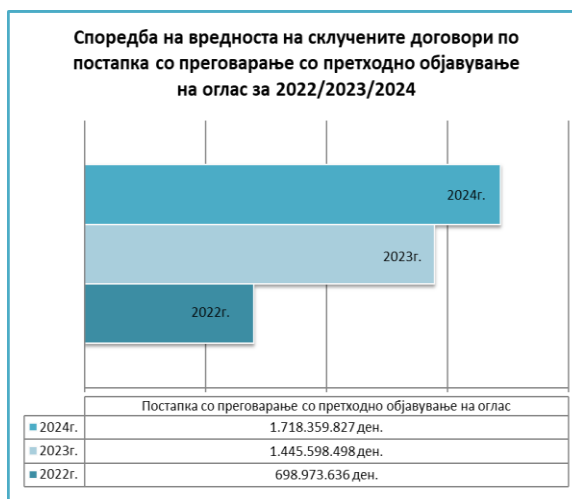
ЈП Комуналец Битола	Набавка на храна за кучиња	12601/2024
Општина Аеродром	Набавка на униформи и обувки за потребите на ЈП на ОА	09492/2024
Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Северна Македонија	Набавка на пијалоци	07212/2024
Република Македонија Национална установа Музеј на Современа Уметност Скопје	Набавка на аудио и видео опрема	15576/2024
ЈКП Водовод н.Илинден	Авто гуми	08061/2024
КПУ Затвор - Скопје	Набавка на зеленчук и конзервирани производи	03943/2024
Министерство за правда, Управа за извршување на санкциите	Набавка на тонери за потребите на Министерство за правда, Управа за извршување на санкциите	11893/2024

Како што беше споменато на почетокот на ова поглавје **постапката со преговарање со објавување на оглас** има удел од 2% во 2024 година (во 2023 г. – 2%, истиот процент и во 2021 г.). Постапката со преговарање без објавување на оглас има удел од 1,6 % во 2024 година, односно се бележи намалување од минатата година. Во 2024 година не е склучен договор со спроведена конкурентна постапка со преговарање. Споредба на податоците за последните три години се претставени во графиконите 8.14 и 8.15.

Графикон 8.14

Графикон 8.15

Во табела 8.18 и графикон 8.16 се претставени бројот и вредноста на склучените договори по овие постапки според причината за користење/законскиот основ за користењето на овие постапки.

Овие податоци говорат дека во последните години постои значително намалување на вредноста на склучените договори кај постапките со преговарање без објавување на оглас. Имено, со Законот за јавните набавки од 2019 година, постапката со преговарање со објавување на оглас станува редовна постапка за јавни набавки од секторските дејности. Исто така, со закон за јавните набавки согласно член 45 став (1) алинеја 5 предвидува надлежност на Бирото за јавни набавки, давање мислење за исполнетоста на условите во постапката со преговарање без објавување оглас согласно член 55 став (1) точки в) и г) од Законот.

Од податоците за постапките со преговарање може да се констатира дека во 2024 година најкористена причина/законска оправданост за употребата на постапката со преговарање без објавување на оглас, по кој отпаѓа 71% од вредноста на склучените договори е членот 55 став (1) точка в) од законот, доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор од следниве причини: целта на јавната набавка е да се создаде или да се добие уникатно уметничко дело или уметнички изведби. Следно е членот 55 став (1) точка г) од законот, кога од причини од крајна итност предизвикани од настани кои договорниот орган не можел да ги предвиди и да му се припишат како пропуст, по која отпаѓа 23% од вредноста на склучените договори за постапки за преговарање.

Во вкупната вредност на доделени договори во постапка со преговарање без објавување на оглас, 6 % отпаѓаат на членот 55 став (1) точка а), кога по претходно спроведени две отворени постапки или поедноставени отворени постапки не е поднесена ниту една понуда или ниту една соодветна понуда. Оваа ниска стапка покажува дека, отворените постапки или поедноставените отворени постапки резултираат со доволно понуди или соодветни понуди, што ја намалува потребата за постапки со преговарање без објавување на оглас по овој основ од законот. Уделот на останатите причини/законска оправданост за користење на постапката со преговарање без објава на оглас се незначителни и опфаќаат помалку од 0,5 % од вкупната вредност на доделени договори.

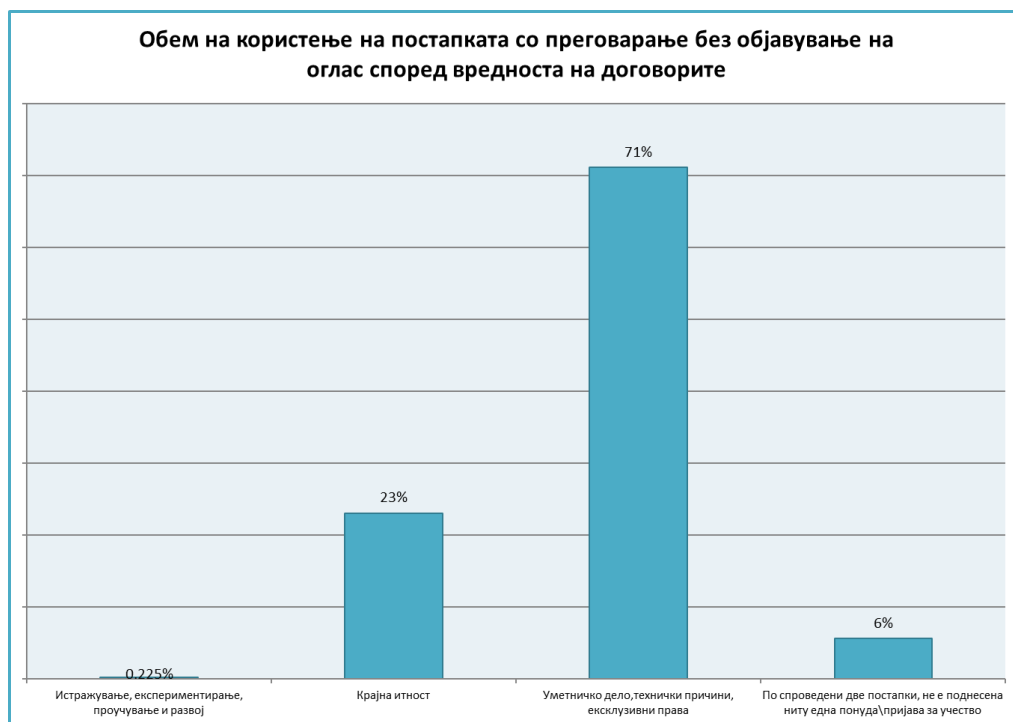
Во споредба со минатата година, бројот на склучени договори со постапки со преговарање без објава на оглас е намален (во 2024г. – 206, во 2023 г. – 259, во 2022 г. – 334).

Вкупната вредност на склучените договори во апсолутен износ е намалена во однос на минатата година (во 2024г. – 1.310.464.446 ден. во 2023г. – 1.437.224.430 ден, во 2022 г. – 4.541.299.252 ден.).

Табела 8.20

Оправданост за изборот на постапката со преговарање без објава на оглас	Број на склучени договори	Вредност на склучените договори (денари)
доколку јавната набавка од секторските дејности има за цел само истражување, експериментирање, проучување или развој и нема за цел да оствари профит или да ги надомести трошоците за истражувањето и развојот	1	2.950.000,00
доколку поради крајна итност, предизвикана како резултат на настани кои договорниот орган не можел да ги предвиди, роковите за другите постапки не може да се применат	21	302.427.968,61
доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор од следниве причини: - целта на јавната набавка е да се создаде или да се добие уникатно уметничко дело или уметнички изведби	167	931.341.453,79
кога по претходно спроведени две отворени постапки или поедноставени отворени постапки не е поднесена ниту една понуда или ниту една соодветна понуда	16	73.603.423,19
што се набавуваат по посебно поволни услови од понудувач кој ги затвора своите деловни активности (ликвидација или стечај), од стечаен управник или ликвидатор, по претходен договор со доверителите;	1	141.600,00
ВКУПНО Б.	259	1.310.464.446 ден.

Графикон 8.16

Во Табелите 8.21 и 8.22 се претставени најголемите склучени договори за јавни набавки за постапките со преговарање без објава на оглас во 2024 година и 10 договорни органи со најмногу склучени договори со постапка со преговарање без објава на оглас поделени по причина за преговарање.

Табела 8.21

Листа на 20 најголеми договори за јавни набавки склучени со постапка со преговарање без објава на оглас во 2024 година

Назив на договорен орган	Предмет на набавка	Носител на набавка	Вредност (денари)	Причина
Министерство за внатрешни работи на РСМ	Поддршка и одржување на системот за лични документи	Veridos GmbH	300.000.000	3
Јавно сообраќајно претпријатие СКОПЈЕ	Еуродизел БС (Д – Е V)	Друштво за производство, трговија и услуги ПУЦКО ПЕТРОЛ увоз-извоз ДООЕЛ с.Пласница Пласница	141.600.000	2

Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	Модернизација на топлинскиот дел од когенеративната постројка за зголемување на ефикасност со доградба на “SCR” за прочистување на издувните гасови и намалување на загадувањето (втора фаза)	Друштво за градежништво и градежно занаетчиски работи СПЕКТАРТЕРМО ДОО Скопје	129.327.770	3
Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	Сервис на гасни мотори (Енергетика)	Друштво за градежништво и градежно занаетчиски работи СПЕКТАРТЕРМО ДОО Скопје	86.140.000	3
Министерство за образование и наука	Јавна набавка за откуп и дистрибуција на учебници и придружен дидактички материјал за основно образование за учебната 2024/25 година.	Друштво за продукција,маркетинг,дизајн,промет и услуги АРБЕРИА-ДЕСИГН ДООЕЛ експорт-импорт Тетово	58.722.103	3
Министерство за образование и наука	Јавна набавка за откуп и дистрибуција на учебници и придружен дидактички материјал за основно образование за учебната 2024/25 година.	Друштво за графички услуги и трговија АРС ЛАМИНА ДОО Скопје	53.855.713	3
Министерство за образование и наука	Јавна набавка за откуп и дистрибуција на учебници за средно образование за учебната 2024/2025 година.	Друштво за графички услуги и трговија АРС ЛАМИНА ДОО Скопје	47.916.269	3
Акционерско друштво Водостопанство на Република Северна Македонија, во државна сопственост, Скопје	Набавка на електрична енергија	ЕСМ ПРОДАЖБА ДООЕЛ Скопје	47.200.000	1
Државна изборна комисија	Изработка и печатење на доверлив и недоверлив изборен материјал и избирачки список (за Дел 1-Изработка и печатење на доверлив материјал)	Друштво за вработување на инвалидни лица, производство, трговија и услуги и издавачка дејност, Печатница КИРО ДАНДАРО ДОО експорт импорт Битола	46.000.093	2

Министерство за внатрешни работи на РСМ	Сервисирање на моторни возила		40.238.000	2
Биро за развој на образованието	Печатење на материјали за учење изработени на македонски, албански, турски, српски и босански јазик со вклучена дистрибуција до основни училишта на територија на РСМ и БРО	Трговско друштво за вработување на инвалидни лица за печатење на весници-Печатница ЕВРОПА 92 ДООЕЛ Кочани	31.500.000	2
Државна изборна комисија	Прилагодување на имплементиран Интегриран систем за биометриска идентификација на гласачите	Дермалог Идентификејшн Систем ГмбХ	28.000.000	3
ЈП Градски Паркинг - Скопје	Набавка за одржување на системот зонско паркирање	Друштво за информатичка технологија НЕКСТСЕНС ДОО Скопје	27.140.000	3
АД МЕПСО	Одржување на SCADA/EMS систем	SIEMENS AG Österreich	26.420.400	3
Министерство за образование и наука	Јавна набавка за откуп и дистрибуција на учебници за средно образование за учебната 2024/2025 година.	Акционерско друштво за издавање учебници и наставни средства ПРОСВЕТНО ДЕЛО Скопје	21.232.002	3
Јавно претпријатие за јавни паркиралишта Паркинзи на Општина Центар Скопје	Интегриран систем за грижа на корисници	Друштво за производство, трговија и услуги ТСН ТЕХНОЛОГИЈА ДООЕЛ Скопје	18.825.708	3
Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	Турбинско масло	Друштво за трговија и услуги ПЕКОР ДООЕЛ Пробиштип	13.877.390	3
Министерство за дигитална трансформација	Набавка за одржување на информационален систем за управување со човечки ресурси	Трговско друштво за производство, услуги и промет АСЕЕ ДООЕЛ Скопје	12.754.450	3

Министерство за внатрешни работи на РСМ	Млазно гориво	МАКПЕТРОЛ Акционерско друштво за промет со нафта и нафтени деривати Скопје	11.800.000	2
АД МЕПСО	Набавка на услуги за анализа на безбедноста на Информацискиот систем и услуги за враќање на системот во работна околина заедно со сите корпоративни податоци	Друштво за трговија и услуги ЦПП УСЛУГИ ДОО Скопје	8.674.333	2
Министерство за образование и наука	Јавна набавка за откуп и дистрибуција на учебници и придружен дидактички материјал за основно образование за учебната 2024/25 година.	Акционерско друштво за издавање учебници и наставни средства ПРОСВЕТНО ДЕЛО Скопје	8.611.012	3
Државна изборна комисија	Транспорт на доверлив и недоверлив материјал за избори од печатница до ОИК и МНР	Друштво за дистрибуција ,трговија и услуги КОЛПОРТЕР ДОО Скопје	8.000.000	1
АД МЕПСО	Осигурување на имотот и вработените во АД МЕПСО (Трети лица) - Осигурување од општа одговорност и одговорност од производ за штети причинети на трети лица	Акционерско друштво ЕВРОИНС ОСИГУРУВАЊЕ Скопје	6.550.000	2
Министерство за Финансии	претплата на пристап до глобален систем за следење на податоци од меѓународните финансиски пазари – BLOOMBERG терминал	Bloomberg LP	6.087.054	3
Министерство за Финансии	одржување и техничка поддршка на Трезорски информационален систем (ТРИС)	Друштво за истражување и развој во техничките и технолошките науки УЛТРА ДОО Скопје	5.133.000	3

ЛЕГЕНДА (колона „Причина“)

- 1 - кога по претходно спроведени две отворени постапки или поедноставени отворени постапки не е поднесена ниту една понуда или ниту една соодветна понуда
- 2 - доколку поради крајна итност, предизвикана како резултат на настани кои договорниот орган не можел да ги предвиди, роковите за другите постапки не може да се применат
- 3 - доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор од следниве причини: - целта на јавната набавка е да се создаде или да се добие уникатно уметничко дело или уметнички изведби

Табела 8.22

Листа на 10 договорни органи кои склучиле најмногу постапки со преговарање без објавен оглас поделени по причина за преговарање		
Назив на договорен орган	Причина за преговарање	Број на постапки
Национална установа универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски„ – Битола	доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор	25
Министерство за образование и наука	доколку поради крајна итност, предизвикана како резултат на настани кои договорниот орган не можел да ги предвиди, роковите за другите постапки не може да се применат.	1
	доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор	16
Министерство за внатрешни работи на РСМ	доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор	8
Република Северна Македонија Национална установа – Центар за култура „Браќа Миладиновци“ – Струга	доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор	8
ЈП Водовод и канализација - Скопје	доколку поради крајна итност, предизвикана како резултат на настани кои договорниот орган не можел да ги предвиди,	1
	доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор	6
Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	доколку поради крајна итност, предизвикана како резултат на настани кои договорниот орган не можел да ги предвиди	1
	доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор	4
	кога по претходно спроведени две отворени постапки или поедноставени отворени постапки не е поднесена ниту една понуда или ниту една соодветна понуда,	1
Државна изборна комисија	доколку поради крајна итност, предизвикана како резултат на настани кои договорниот орган не можел да ги предвиди,	2
	доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор	1
	кога по претходно спроведени две отворени постапки или поедноставени отворени постапки не е поднесена ниту една понуда или ниту една соодветна понуда,	2

Народна банка на Република Северна Македонија	доколку поради крајна итност, предизвикана како резултат на настани кои договорниот орган не можел да ги предвиди,	1
	доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор	4
ЈП Градски Паркинг - Скопје	доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор	3
	што се набавуваат по посебно поволни услови од понудувач кој ги затвора своите деловни активности (ликвидација или стечај),	1
Министерство за Финансии	доколку стоката, услугата или работата може да ја обезбеди само одреден економски оператор	4

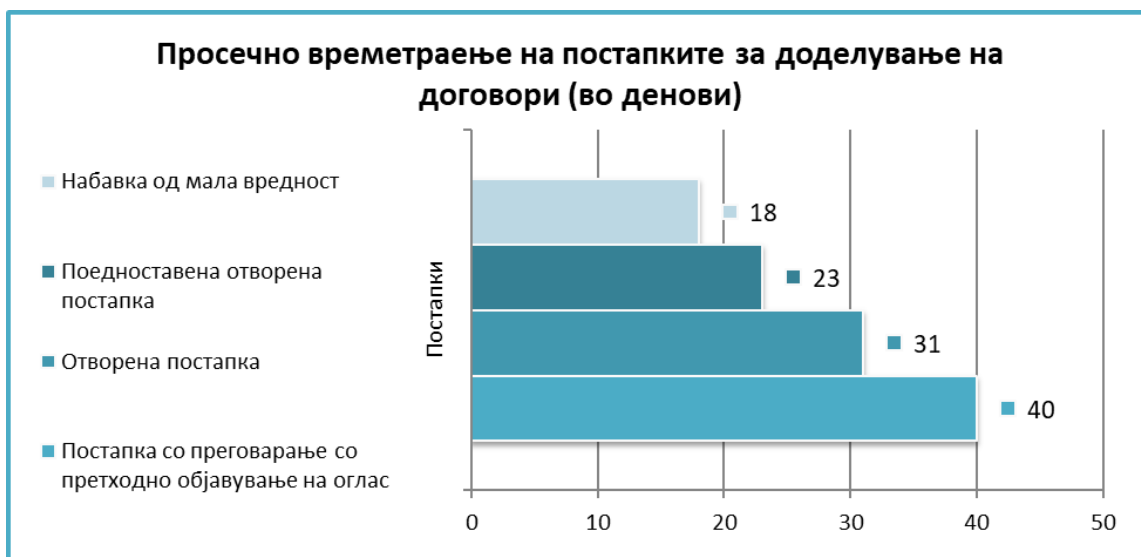
Известувањето за доброволна претходна транспарентност не е задолжително, се објавува кога се доделува договор за јавна набавка во постапка со преговарање без објавување оглас. Ова известување се објавува на ЕСЈН истиот ден кога договорниот орган на понудувачите им ја доставува одлуката за избор. Во известувањето за доброволна претходна транспарентност задолжително се прикачува копија од одлуката за избор.

Во 2024 година објавени се вкупно 83 известувања за доброволна претходна транспарентност.

Податок што може да послужи за прикажување на ефикасноста на постапките за јавна набавка е и просечното времетраење на постапките од јавното отворање на понудите до склучувањето на договорот.

Од прибраните податоци, може да се утврди дека просечното времетраење на фазата на евалуација во 2024 година кај набавка од мала вредност е 18 дена, кај поедноставена отворена постапка е 23 дена, кај отворената постапка 31 ден (во 2022 - 53 дена, додека во 2023 - 35 дена) кај постапката со преговарање со претходно објавен оглас во 2024 година е 40 дена (се забележува намалување на деновите во однос на 2023 година – 62 дена).

Графикон 8.17

Во натамошниот текст се презентирани податоци за вредноста на склучените договори поединечно по договорен орган (листа на 20 најголеми јавни потрошувачи во 2024 година) и по категорија на договорен орган Табели 8.23 и 8.24.

Табела 8.23

Листа 20 најголеми јавни потрошувачи во 2024 година	
Назив на договорен орган	Вкупна вредност на договорите (денари)
Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	10.363.591.357
Министерство за здравство	2.631.162.884
Јавно претпријатие за одржување и заштита на магистралните и регионалните патишта - Скопје ц.о.	2.070.843.147
ЈЗУ Универзитетска клиника за радиотерапија и онкологија	1.957.958.342
Министерство за внатрешни работи на РСМ	1.684.038.771
АД МЕПСО	1.605.081.658
Министерство за одбрана	1.563.564.715
Министерство за образование и наука	1.417.174.247
Општина Аеродром	1.278.957.747
Друштво за организирање електронски игри на среќа-Нова Државна Видео Лотарија -НОВО ВЛТ ДОО Скопје	1.218.453.980
Јавно претпријатие за државни патишта	1.187.148.656

Акционерско друштво за приредување игри на среќа, Државна лотарија на Република Северна Македонија	1.107.903.537
Служба за општи и заеднички работи на Владата на Република Северна Македонија	1.035.418.136
ЈП Водовод и канализација - Скопје	990.209.884
ЈЗУ Клиника за детски болести	981.519.545
ЈЗУ Градска општа болница „8-ми Септември“ Скопје	814.453.631
Општина Гази Баба	745.196.123
Јавна установа од областа на здравството за потребите на јавните здравствени установи универзитетски клиника, завод и ургентен центар - Скопје	734.169.870
Дирекција за технолошки индустриски развојни зони	690.004.864
ЈЗУ Клиника за Хематологија	676.529.863

Табела 8.24

Листа на најголеми потрошувачи по категорија на договорен орган		
Категорија на договорен орган	Назив на договорен орган	Вредност на склучени договори (денари)
А. Државни органи	Министерство за здравство	2.631.162.884
	Министерство за внатрешни работи на РСМ	1.684.038.771
	Министерство за одбрана	1.563.564.715
	Министерство за образование и наука	1.417.174.247
	Служба за општи и заеднички работи на Владата на Република Северна Македонија	1.035.418.136
	Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој	609.111.142
	Царинска управа на РСМ	434.595.715
	Министерство за животна средина и просторно планирање	344.416.925
	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	316.259.243
	Агенција за катастар на недвижности	256.030.356
	Општина Аеродром	1.278.957.747
Б. Органи на единиците на локалната самоуправа и на Градот Скопје	Општина Гази Баба	745.196.123
	Општина Битола	582.585.980
	Општина Штип	538.845.611

	Општина Кисела Вода	521.973.064
	Општина Струмица	476.942.767
	Град Скопје	467.471.479
	Општина Кавадарци	368.794.811
	Општина Куманово	359.750.450
	Општина Велес	344.153.079
В. Правни лица основани за задоволување на потребите од јавен интерес – Член 4 став 1 алинеја б) од Законот	Јавно претпријатие за одржување и заштита на магистралните и регионалните патишта - Скопје ц.о.	2.070.843.147
	ЈЗУ Универзитетска клиника за радиотерапија и онкологија	1.957.958.342
	Друштво за организирање електронски игри на среќа-Нова Државна Видео Лотарија -НОВО ВЛТ ДОО Скопје	1.218.453.980
	Јавно претпријатие за државни патишта	1.187.148.656
	Акционерско друштво за приредување игри на среќа, Државна лотарија на Република Северна Македонија	1.107.903.537
	ЈЗУ Клиника за детски болести	981.519.545
	ЈЗУ Градска општа болница „8-ми Септември“ Скопје	814.453.631
	Јавна установа од областа на здравството за потребите на јавните здравствени установи универзитетски клиника, завод и ургентен центар - Скопје	734.169.870
	Дирекција за технолошки индустриски развојни зони	690.004.864
Г. Здруженија основани од еден или повеќе договорни органи	ЈЗУ Клиника за Хематологија	676.529.863
	Заедница на единиците на локалната самоуправа на Р. С. Македонија - ЗЕЛС	12.329.799
	Здружение ХОПС-Опции за здрав живот Скопје	313.421
	Локален вински музеј за регион Тиквеш-Кавадарци	189.012
Д. Јавни претпријатија, акционерски друштва и друштва со ограничена одговорност од опфатени дејности	Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	10.363.591.357
	АД МЕПСО	1.605.081.658
	ЈП Водовод и канализација - Скопје	990.209.884
	Јавно претпријатие за јавен превоз ТЕТОВО ТРАНСПОРТ Тетово	632.401.600
	Јавно сообраќајно претпријатие СКОПЈЕ	485.084.650

	Јавно сообраќајно претпријатие СТРУМИЦА-ТРАНСПОРТ Струмица	467.118.992
	Акционерско друштво за вршење на енергетска дејност пренос на природен гас НОМАГАС Скопје во државна сопственост	138.094.728
	АД за поштенски сообраќај Пошта на Северна Македонија во државна сопственост	118.312.153
	ЈКП Водовод и канализација - Прилеп	116.019.053
	ЈП Водовод Куманово	113.886.284
Ѓ. Други договорни органи	ЕСМ ДИСТРИБУЦИЈА НА ТОПЛИНА ДООЕЛ Скопје	518.792.135
	ЕСМ ПРОДАЖБА ДООЕЛ Скопје	3.751.530
	МХЕЦ Лукар ДООЕЛ Кавадарци	2.655.253

Во наредните неколку табели се презентирани податоци за 10-те најголеми склучени договори по вид на договор за 2024 година, односно најголемите договори склучени за стоки, услуги и работи. Табели бр. 8.25, 8.26 и 8.27.

Табела 8.25

Листа на 10 најголеми договори за јавни набавки за стоки во 2024 година			
Предмет на набавка	Назив на договорен орган	Носител на набавка	Вредност на склучените договори
Набавка на нови ВЛТ терминали за период од 2 години	Друштво за организирање електронски игри на среќа-Нова Државна Видео Лотарија -НОВО ВЛТ ДОО Скопје	Друштво за услуги ХТЛ МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје	1.161.120.000
Лекови за Биолошка терапија	ЈЗУ Универзитетска клиника за радиотерапија и онкологија	Акционерско друштво за производство на лекови, медицинска опрема и материјал, промет и услуги Д-Р ПАНОВСКИ Скопје	640.038.362
Уред за корекција на напонски профил	АД МЕПСО	Dalekovod Joint Stock Company for engineering, production and construction	576.158.954
Гориво за земјоделска механизација	Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој	МАКПЕТРОЛ Акционерско друштво за промет со нафта и нафтени деривати Скопје	522.000.000
Набавка на модулаторен лек Ivacaftor/Tezacaftor/Elxacaftor заедно со Ivacaftor - условен буџет	ЈЗУ Клиника за детски болести	Друштво за промет и услуги АЛКАЛОИД КОНС увоз извоз ДООЕЛ Скопје	493.675.510

Набавка на електрични автобуси за јавен превоз (финансиски лизинг)	Јавно сообраќајно претпријатие СТРУМИЦА-ТРАНСПОРТ Струмица	Друштво за внатрешен и надворешен промет АУТОМАКЕДОНИЈА АД Скопје	429.933.595
Набавка на електрична енергија	ЈП Водовод и канализација - Скопје	Друштво за производство, трговија и услуги ЕНЕРЏИ АКТИВЕ увоз-извоз ДООЕЛ Скопје	389.400.000
Набавки на стоки на Битумен 50/70 за производство на асфалт -во времетраење од 2(две) год.	Јавно претпријатие за одржување и заштита на магистралните и регионалните патишта - Скопје ц.о.	Друштво за производство, трговија, услуги и градежништво ТОП БИЛД ДООЕЛ експорт-импорт Скопје	384.090.000
Обезбедување на организирана исхрана – обед/ручек	Министерство за одбрана	Друштво за производство, трговија и услуги ДАЛМА ФООД И КЕТЕРИНГ СЕРВИС ДООЕЛ Скопје	372.834.000
Видеолотариски терминали за приредување игри на среќа-видеолотарија	Акционерско друштво за приредување игри на среќа, Државна лотарија на Република Северна Македонија	Euro Games Technology Ltd.	372.290.000

Табела 8.26

Листа на 10 најголеми договори за јавни набавки за услуги во 2024 год.

Предмет на набавка	Назив на договорен орган	Носител на набавка	Вредност на склучените договори
Ископ на јаглен и меѓуслојна јаловина во Рудник Брод-Гнотино (РЕК Битола)	Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	Друштво за трговија, производство и услуги МАРКОВСКИ КОМПАНИ Борче ДООЕЛ увоз-извоз Битола	2.832.000.000
Продолжување на позајмиште на јаловина за санација на свлечишта (РЕК Осломеј)	Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	Друштво за изведување на рударско градежни работи МАШИНОКОП ДООЕЛ увоз-извоз Кавадарци	903.691.200
Реализација на проект Смарт Аеродром на територија на Општина Аеродром	Општина Аеродром	Друштво за производство, трговија и услуги КРЕСЦЕНТ-СМАРТСИТИ ДООЕЛ Скопје	656.389.500
Технолошко чистење за РЕК Битола (РЕК Битола)	Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	Друштво за производство, трговија и услуги ОЗОНВЕЈ увоз-извоз ДООЕЛ Битола	348.100.000
Одржување на хигиена и тековно одржување на објектите на државната управа	Служба за општи и заеднички работи на Владата на Република Северна Македонија	Друштво за производство, трговија, транспорт и услуги ЛАНД-СЕРВИС ДООЕЛ Скопје	330.398.913

Поддршка и одржување на системот за лични документи	Министерство за внатрешни работи на РСМ	Veridos GmbH	300.000.000
Ангажирање на градежна и помошна механизација (РЕК Битола)	Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	Друштво за трговија, производство и услуги МАРКОВСКИ КОМПАНИ Борче ДООЕЛ увоз-извоз Битола	296.180.000
Одржување на хигиена и тековно одржување на објектите на државната управа	Служба за општи и заеднички работи на Владата на Република Северна Македонија	Друштво за производство, трговија, транспорт и услуги ЛАНД-СЕРВИС ДООЕЛ Скопје	261.959.419
Специјализирани браварско – заварувачки работи за дислокација и ревитализација на БТО системи (РЕК Битола)	Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	Друштво за трговија, производство и услуги МАРКОВСКИ КОМПАНИ Борче ДООЕЛ увоз-извоз Битола	235.848.016
Ремонтни активности во ТЕ за 2024г - Услуга за специјализирана работна рака (РЕК Битола)	Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	Друштво за трговија, производство и услуги МАРКОВСКИ КОМПАНИ Борче ДООЕЛ увоз-извоз Битола	208.234.284

Табела 8.27

Листа на 10 најголеми договори за јавни набавки за работи во 2024 год.

Предмет на набавка	Назив на договорен орган	Носител на набавка	Вредност на склучените договори
ИЗГРАДБА И РЕКОНСТРУКЦИЈА НА СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ	Јавно претпријатие за јавен превоз ТЕТОВО ТРАНСПОРТ Тетово	Друштвото за трговија и услуги Е-ПРОПЕРТИ, Е-PROPERTY ДООЕЛ Тетово	599.931.520
Набавки на работи -изведба на работи од инвестиционо одржување, работи и заштита на горен и долен строј на патот,санација на мостови , нивелирање на постоечките шахти и изработка на проектна и сообраќајна документација во времетраење од 2 (две) год.	Јавно претпријатие за одржување и заштита на магистралните и регионалните патишта - Скопје ц.о.	Друштво за градежништво,производство и инженеринг увоз-извоз ПЕЛАГОНИЈА АД Гостивар	413.000.000
Уредување и подготовка на земјиште наменето за ЈПП за поставување на ФН електроцентрали	Дирекција за технолошки индустриски развојни зони	Друштво за градежништво и услуги ЗОБЕК МИНИНГ ГРУП ДООЕЛ Скопје	412.795.749
Изведба на градежни работи на објектот на НУ Турски театар Скопје за термотехнички инсталации, електротехника инсталација, хидротехнички инсталации и дел градежни и градежно занатски работи - Трет пат	Национална установа Турски театар - Скопје	Градежно проектантско трговско друштво УНИВЕРЗАЛ-БАЛКАН ДОО увоз-извоз Скопје	364.714.777

Изградба на нов училишен објект за СОУ Гимназија „Сами Фрашери“, Општина Куманово	Министерство за образование и наука	Друштво за градежништво, трговија и услуги ХОЦА ИНЖЕНЕРИНГ ДООЕЛ увоз-извоз Куманово	318.859.602
ПРОЕКТИРАЊЕ,РЕВИЗИЈА И ИЗВЕДБА НА РЕКОНСТРУКЦИЈА И РЕНОВИРАЊЕ НА ОПЕРАЦИОНИ САЛИ, НИВНИ ПРЕД ПРОСТОРИИ И ХОДНИЦИ СО МАШИНСКИ СОБИ во УКЦ Мајка Тереза - хируршки клиника по принципот “клуч на рака”	Министерство за здравство	Друштво за производство, промет и услуги СТЕНТОН ГРАДБА ДОО с.Долно Оризари, Битола	282.610.000
Реконструкција на Цевен систем за Прегревач за секундарна пара, КПП-1 (за блок 1) и КПП2(за блок 3)(РЕК Битола)	Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	Друштво за производство, трговија и услуги ЕЛ ТЕ ИНЖЕНЕРИНГ Горан и др. ДОО експорт-импорт Скопје	281.548.000
Изградба на нов градски пазар на ГП5, во Блок 9, Општина Струмица (втор пат)	Општина Струмица	Друштво за градежништво,трговија,услуги и производство ЦОВИ КОМПАНИ увоз-извоз ДООЕЛ с.Мокрино Ново Село	278.929.342
Градежни работи за изградба на објект АРМ четврт 1 Блок 2 објект 2.2 во Битола	Акционерско друштво за изградба и стопанисување со станбен простор и со деловен простор од значење за Републиката - Скопје	Друштво за градежништво, производство и услуги БВ ИНЖЕНЕРИНГ Битола ДООЕЛ	247.120.657
Реконструкција/ рехабилитација на ДУ РЦСОО Моша Пијаде - Тетово	Министерство за образование и наука	Друштво за производство,градежништво,трговија и услуги НЕТ ИНВЕСТ ГРУПП ДООЕЛ експорт- импорт с.Слатино-Теарце	234.025.623

8.5.5 Учество на понудувачи на постапки со најголем број и најголема вредност во јавни набавки

Во продолжение се презентирани податоци за учеството на понудувачи во постапките за јавна набавка поединечно по договор односно прикажан е бројот на поединечни понудувачи кои биле избрани за носители на набавки по број на склучени договори како и според вредноста на склучените договори за 2024 година.

Табела 8.28

Листа на 20 понудувачи со најголем број на добиени договори за јавни набавки	
Носител на набавка	Број на склучени договори

Друштво за производство, трговија и услуги РИКИ-ЈУНИОР ДООЕЛ увоз-извоз Кочани	571
Друштво за промет и услуги БИОТЕК ДОО експорт-импорт Скопје	352
Национална групација за осигурување АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА Скопје	344
МАКПЕТРОЛ Акционерско друштво за промет со нафта и нафтени деривати Скопје	320
ДАУТИ КОМЕРЦ Друштво за производство, промет и услуги увоз-извоз АД с.Бојане општина Сарај	311
Друштво за промет и услуги АЛКАЛОИД КОНС увоз извоз ДООЕЛ Скопје	299
Акционерско друштво за производство на лекови, медицинска опрема и материјал, промет и услуги Д-Р ПАНОВСКИ Скопје	290
Друштво за трговија, производство и услуги ПРОМЕДИКА ДОО Скопје	275
Друштво за производство, трговија и услуги ФАРМА ТРЕЈД ДООЕЛ увоз-извоз Скопје	269
Друштво за комуникациски услуги А1 МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје	263
Друштво за производство, трговија и услуги ПУЦКО ПЕТРОЛ увоз-извоз ДООЕЛ с.Пласница Пласница	239
Друштво за трговија, производство и услуги БИ-ЕЛ ИНЖИНИРИНГ увоз-извоз ДООЕЛ Струмица	229
Друштво за промет МАКЕДОНИЈАЛЕК ДОО Скопје	218
Друштво за промет и услуги АВИЦЕНА ДОО експорт-импорт Скопје	207
Македонски Телеком Акционерско друштво за електронски комуникации - Скопје	188
Друштво за трговија и услуги ВИЗИОМЕД ГБГ ДООЕЛ Скопје	188
Друштво за промет и консалтинг ФАРМАХЕМ ДООЕЛ Скопје	180
Друштво за трговија и услуги ЕНЕРЦИ ДЕЛИВЕРИ СОЛУШНС АД Скопје	167
Друштво за новинско издавачка дејност, трговија и услуги КОХА ПРОДУКЦИОН ДОО Скопје	139
Друштво за внатрешна и надворешна трговија ТОЗ-МК ДОО Скопје	137

Табела 8.29

Листа на 20 понудувачи со најголема вредност на склучени договори	
Носител на набавка	Вредност на склучените договори
Друштво за трговија, производство и услуги МАРКОВСКИ КОМПАНИ Борче ДООЕЛ увоз-извоз Битола	4.495.442.543
Друштво за промет и услуги АЛКАЛОИД КОНС увоз извоз ДООЕЛ Скопје	2.497.006.714
Акционерско друштво за производство на лекови, медицинска опрема и материјал, промет и услуги Д-Р ПАНОВСКИ Скопје	2.244.780.255
ЕСМ ПРОДАЖБА ДООЕЛ Скопје	1.856.679.993
Друштво за трговија и услуги ЕНЕРЦИ ДЕЛИВЕРИ СОЛУШНС АД Скопје	1.506.960.034
МАКПЕТРОЛ Акционерско друштво за промет со нафта и нафтени деривати Скопје	1.480.749.499
Друштво за производство, трговија и услуги ПУЦКО ПЕТРОЛ увоз-извоз ДООЕЛ с.Пласница Пласница	1.186.012.107
Друштво за услуги ХТЛ МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје	1.161.120.000
Друштво за промет и услуги БИОТЕК ДОО експорт-импорт Скопје	906.911.039
Друштво за изведувачко на рударско градежни работи МАШИНОКОП ДООЕЛ увоз-извоз Кавадарци	903.691.200
Друштво за производство, трговија, транспорт и услуги ЛАНД-СЕРВИС ДООЕЛ Скопје	855.992.566
Iskraemeco, d.d.	847.909.183

Друштво за производство, промет и услуги СТЕНТОН ГРАДБА ДОО с.Долно Оризари, Битола	818.396.991
Dalekovod Joint Stock Company for engineering, production and construction	788.571.125
Друштво за промет и услуги АВИЦЕНА ДОО експорт-импорт Скопје	691.682.686
Друштво за производство, трговија и услуги КРЕСЦЕНТ-СМАРТСИТИ ДООЕЛ Скопје	656.389.500
Друштво за производство, трговија и услуги ЕЛ ТЕ ИНЖЕНЕРИНГ Горан и др. ДОО експорт-импорт Скопје	653.728.534
Друштво за градежништво и градежно занаетчиски работи СПЕКТАРТЕРМО ДОО Скопје	648.865.766
Градежно проектантско трговско друштво УНИВЕРЗАЛ-БАЛКАН ДОО увоз-извоз Скопје	619.080.227
Друштво за производство, трговија и услуги ФАРМА ТРЕЈД ДООЕЛ увоз-извоз Скопје	617.284.292

Во понатамошниот текст се презентирани податоци за број и вредност на склучени договори по категорија на понудувач и по земја на потекло.

Во 2012 година беше воведена годишна претплата за користење на услугите кои ги нуди Електронскиот систем за јавни набавки. Големината на надоместокот кој го плаќаат економските оператори зависи од големината на компанијата според регистрацијата во Централен Регистар на РСМ, согласно со Тарифникот за висината на надоместоците за користење на Електронскиот систем за јавни набавки (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.64/19). Во однос на горенаведеното на Електронскиот систем за јавни набавки регистрирани и активни се **6.265 економски оператори** кои според категоријата на понудувач се претставени во Табела 8.30

Табела 8.30

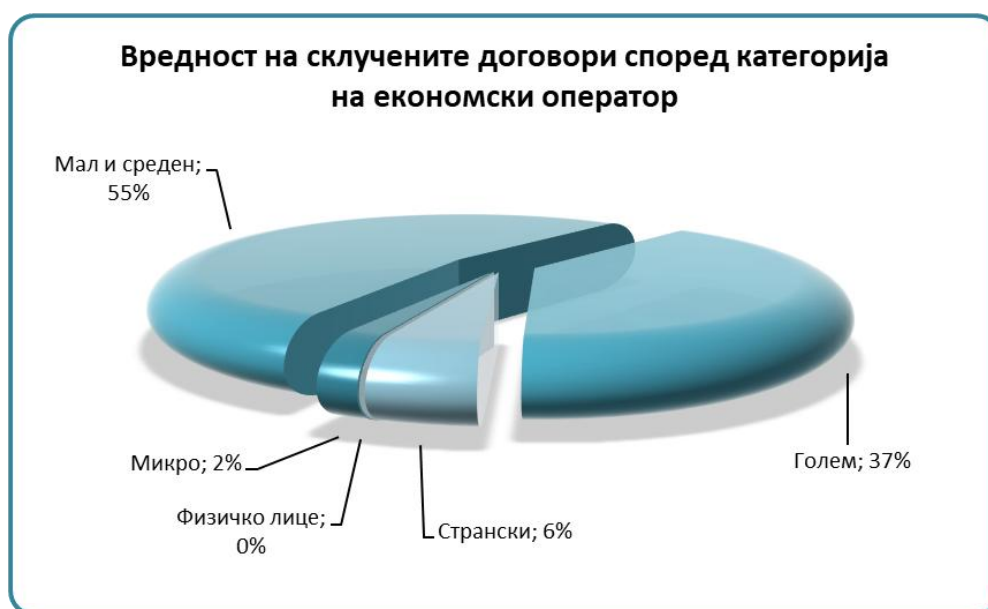
Економски оператори според категорија на понудувач	
Категорија на понудувач	Активни економски оператори
Микро	1508
Мал и среден	4133
Голем	197
Странски	380
Физичко лице	47

Табела 8.31

Број и вредност на склучени договори по категорија на понудувач		
	Број на склучени договори	Вредност на склучени договори
Микро	1.675	1.813.684.900
Мал и среден	25.305	45.734.059.784
Голем	6.112	30.573.555.059

Странски	88	5.107.612.521
Физичко лице	24	7.025.633

Графикон 8.18

Од анализа на податоците за бројот и вредноста на склучени договори по категорија на понудувач (Табела 8.31), се согледува дека во 2024 година најголем број на склучени договори (25.305 договори) и најголема вредност (45.734.059.784денари) припаѓаат на категоријата **мали и средни компании** и тоа 77% од вкупниот број на склучени договори / 55% од вкупната вредност на склучени договори. Уделот на категоријата **голем трговец** изнесува 19% (6.112 склучени договори) од бројот на склучени договори и 37% (30.573.555.059денари) од вредноста на договорите. Најмала застапеност заземаат **микро компаниите** на кои отпаѓаат 5% од вкупниот број на склучени договори за јавни набавки (склучени 1.675 договори) или 2% од вкупната вредност (1.813.684.900денари).

Разгледувано по земјата на потекло на носителот на набавката, податоци се дадени во табела 8.32 и графикон 8.19.

Табела 8.32

Земја на потекло на носителот на набавката	Број на склучени договори	Вредност на склучените договори
Македонија	33.116	78.128.325.376
ЕУ ⁵	46	3.959.427.815
Други ⁶	42	1.148.184.705

Графикон 8.19

Од податоците во Табела 8.32 и графикон 8.19 може да се утврди дека на пазарот на јавните набавки во државата главен удел имаат **домашните компании** со 94% од вредноста на доделените договори за јавни набавки. **Странските компании** како носители на набавките во договорите за јавни набавки во 2024 година учествуваат со удел од 6%. Вредноста на доделени договори на странски понудувачи е зголемен во споредба со минатите години (5% во 2023, 3% во 2022).

⁵ Австрија, Бугарија, Хрватска, Германија, Франција, Италија, Грција, Полска, Холандија, Словенија, Шпанија, Белгија, Чешка, Данска

⁶ Норвешка, Србија, Косово, САД, Швајцарија, Велика Британија, Албанија, Турција

8.6 Измени на договорот за јавна набавка во текот на неговата важност

Во согласност со Законот за јавните набавки, на Електронскиот систем за јавни набавки има можност за пополнување на известување за направена измена на договорот за јавна набавка или рамковната спогодба без спроведување нова постапка за јавна набавка.

Во 2024 година направени се 1.820 измени на договори за јавна набавка во текот на нивната важност со вкупна вредност на измената на договорите од 4.840.350.070 денари (вкупна вредност на анекси без основен договор). Вредноста и бројот на измените зголемена од 2023 година (во 2023 направени се 1.755 измени во вредност од 4.235.489.005 ден.)

Во Табела 8.33 и Графикон 8.20 се прикажани измените на договорите за јавни набавки според видот на постапката, додека во Табела 8.34 и Графикон 8.21 се прикажани измените на договорите за јавни набавки според видот на договорот за јавна набавка.

Табела 8.33

Вид на постапка за јавна набавка	Број на измени	Вредност на измена
Набавка од мала вредност	283	9.731.328
Поедноставена отворена постапка	881	312.456.234
Отворена постапка	606	4.360.639.370
Постапка со преговарање без објавување на оглас	6	3.774.171
Постапка со преговарање со објавување на оглас	6	11.842.827
Посебни услуги	5	854.099
Ограничена постапка	5	-
Квалификациски систем	28	141.052.040

Табела 8.34

Вид на договор за јавна набавка	Број на измени	Вредност на измена
Стоки	459	233.031.423
Услуги	740	306.885.710
Работи	620	4.300.432.938

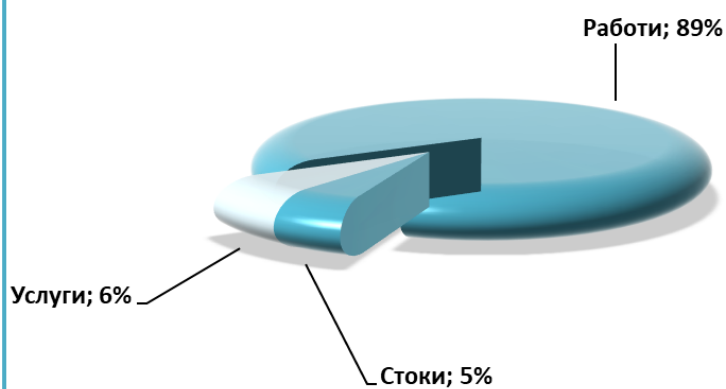
Графикон 8.20

Вредност на измени на договори за јавни набавки според видот на постапката

Графикон 8.21

Вредност на измени на склучените договори според видот на договорот

8.7 Раскинат договор

На Електронскиот систем за јавни набавки договорните органи прават исправка на објавено Известување за склучен договор доколку носителот на набавката кој бил избран како најповолен понудувач во постапка и со кој е склучен договорот се откаже од негово извршување или поради други причини дојде до раскинување на договорот. При пополнување на оваа исправка, постои можност на системот да се внесе дали и колку средства се потрошени за реализација со понудувачот со кој е склучен договорот. По објавување на исправката за раскинување на договорот, може да се објави ново известување доколку на пример е склучен договор со второрангираниот понудувач.

Во 2024 година биле направени вкупно 145 раскинувања на склучените договори. Во табела 8.35 и табела 8.36 се наведени договорните органи и понудувачите кои имаат најмногу раскинувања на склучени договори.

Табела 8.35

Економски оператор	Број на раскинати договори
Друштво за производство, трговија и услуги КОМЕРСА ДООЕЛ увоз-извоз Скопје	27
Друштво за производство, трговија и услуги РИКИ-ЈУНИОР ДООЕЛ увоз-извоз Кочани	12
Друштво за производство, трговија и услуги СИГУРНОСТ-ДП ДООЕЛ Скопје	4
Друштво за трговија и услуги ЕЛ-МЕДИКА ДОО, Тетово Shogeri per tregti dhe sherbime EL-MEDIKA SHPK, Tetove	4
Друштво за проектирање, инженеринг, трговија и услуги МГ ПРОЕКТ ДООЕЛ Скопје	3
Друштво за производство, трговија и услуги ВИС ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ДООЕЛ Скопје	3
Друштво за производство, трговија и услуги РИСТОВИ ИР ДООЕЛ увоз-извоз с.Владиевци Василево	3
Друштво за производство, услуги и трговија БОКИ-КОМПЈУТЕРИ ДООЕЛ увоз-извоз Струмица	2

Табела 8.36

Договорен орган	Број на раскинати договори
Факултет за ветеринарна медицина	15
Општина Гази Баба	4
ЈЗУ Клиничка Болница Тетово	4

ЈОУДГ Ацо КарамановРадовиш	4
Општина Карпош Скопје	4
ДУД Мирка Гинова - Битола	3
Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, СкопјеОпштина	3
ДУД Мирка Гинова - Битола	3
Министерство за образование и наука	3

8.8 Известување за реализиран договор

Со законот за јавните набавки е воведена обврска за договорните органи задолжително да објавуваат известување за реализиран договор на ЕСЈН во рок од 10 дена по целосната реализација на договорот.

Во 2024 година се објавени 27.123 известувања за реализиран договор.

8.9 Податоци од известувањата за поништување на постапките

Од анализата на податоците за бројот на поништувања во 2024 година се согледува дека преку ЕСЈН се поништени вкупно 4.257 постапки или 18,5% од вкупниот број на објавени постапки. Овој податок се однесува само за поништување на цела постапка, а не и на поништување на деловите. Во графиконот 8.22 се дадени податоци за поништување на постапки според видот на постапката.

Графикон 8.22

Оваа година бројот на поништувања е **намален** за 0.1 % во однос на претходната година.

Графикон 8.23

Во табелата 8.37 се дадени причините поради кои се поништени постапките. Може да се констатира дека во 2024 година, најчесто се поништувани поради следниве причини:

- не е поднесена ниту една понуда или ниту една прифатлива понуда;
- договорниот орган оцени дека тендерската документација содржи битни пропусти или недостатоци;
- понудувачите понудиле цени и услови за извршување на договорот за јавна набавка кои се понеповолни од реалните на пазарот;

Табела 8.37

Информации за причината на поништувањето на постапката или поништување на делови од постапката	Број на поништени постапки	Број на поништени делови
бројот на кандидати е понизок од минималниот број предвиден за постапките за јавна набавка согласно со овој закон	14	4
не е поднесена ниту една понуда или ниту една прифатлива понуда	2.589	1.526

по добиени инструкции од Бирото да ја поништи постапката во управна контрола или поради технички проблем на ЕСЈН кој не може да се надмине на поинаков начин	18	1
настанале непредвидени промени во буџетот на договорниот орган	69	9
понудувачите понудиле цени и услови за извршување на договорот за јавна набавка кои се понеповолни од реалните на пазарот	503	201
оцени дека тендерската документација содржи битни пропусти или недостатоци	960	77
поради непредвидени и објективни околности се промениле потребите на договорниот орган	26	10
избраниот најповолен понудувач се откажува да го потпише договорот	6	1
постапката ја поништува Државната комисија за жалби	72	3
ВКУПНО	4.257	1.832

*Број на поништени делови се однесува на пополнети известувања за поништување

Табелата 8.38 ги прикажува договорните органи кај кои е забележан најголем процент на поништени постапки во однос на вкупниот број спроведени постапки.

Табела 8.38

Договорен орган	Број на постапки	Број на поништени постапки	Процент на поништени постапки
Министерство за внатрешни работи на РСМ	92	48	52%
Јавно сообраќајно претпријатие СКОПЈЕ	144	67	47%
Општина Валандово	60	27	46%
ЈП „Национални шуми“ - п.о.-Скопје	62	27	44%
Јавно претпријатие за државни патишта	80	35	43%
ЈП Чистота и зеленило - Куманово	71	31	43%
Јавно претпријатие за одржување и заштита на магистралните и регионалните патишта - Скопје ц.о.	122	50	41%
ФОД ДООЕЛ - Новаци, АД ЕСМ Скопје	69	28	41%
Општина Битола	233	86	37%
Радовиш - орган на општината	76	28	36%
АД МЕПСО	102	37	36%
Акционерско друштво за производство на електрична енергија ЕЛЕКТРАНИ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, во државна сопственост, Скопје	384	130	34%

ЈКП Комуналец - Прилеп	125	41	33%
Општина Крива Паланка	106	35	33%
М-НАВ АД Скопје	113	36	32%
ЈП Водовод и канализација - Скопје	170	53	31%
Општина Велес	155	48	31%
Општина Куманово	119	37	31%
Министерство за одбрана	153	45	30%
Народна банка на Република Северна Македонија	154	39	26%

8.10 Податоци за изменување и дополнување на огласот

Во 2024 година преку ЕСЈН се објавени вкупно 3.532 измени и дополнителни информации во постапката. Најчесто измени и дополнувања се правени кај поедноставена отворена постапка и тоа 1.607 измени, кај отворена постапка 980 и кај набавка од мала вредност 930 измени, постапка со преговарање со претходно објавување на оглас 7 и 7 измени за оглас за воспоставување на квалификациски систем.

8.11 Учества на постапки

Задолжителното користење на електронските средства во јавните набавки има голем број придобивки и ги охрабрува понудувачите да учествуваат на се поголем број на постапки во изминативе години. Во 2024 продолжува истиот тренд, а понудувачите се повеќе ги совладуваат модулите на ЕСЈН и учествуваат во давање на конструктивни предлози за негово унапредување. Бирото ги зема во предвид предлозите и веќе е во тек надградба со цел олеснување во поднесувањето на понудите планирана за 2025 година.

Понудувачи - Економски оператори кои учествувале на значителен број (над 280) постапки во 2024 година се прикажани во табелата подолу. Сепак, учеството во голем број на постапки не значи дека понудувачите се сериозни и дека нивните понуди се квалитетни, напротив некои понудувачи поднесуваат понуди иако знаат дека производите што ги нудат не ги исполнуваат условите од техничката спецификација.

Табела 8.39

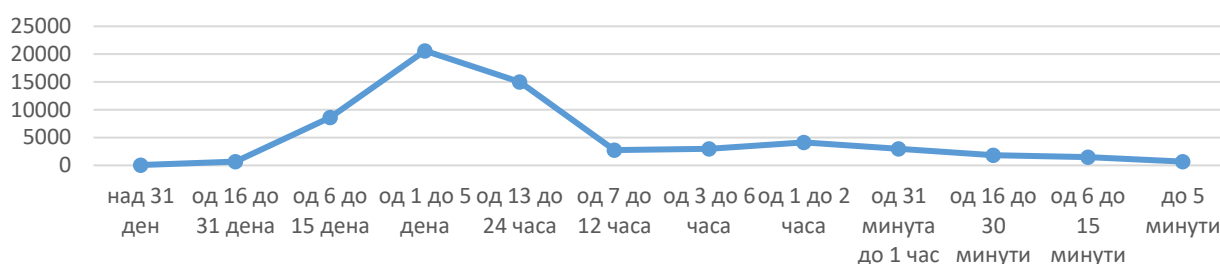
Назив на понудувач	Број на учества на постапки
Друштво за производство, трговија и услуги РИКИ-ЈУНИОР ДООЕЛ увоз-извоз Кочани	1199
ДАУТИ КОМЕРЦ Друштво за производство, промет и услуги увоз-извоз АД с.Бојане општина Сарај	974
Друштво за производство, трговија и услуги ЕКОС ДООЕЛ увоз-извоз Тетово	569
Друштво за промет и услуги БИОТЕК ДОО экспорт-импорт Скопје	516
Трговско друштво за производство, трговија и услуги МАКОТЕХНА ДООЕЛ увоз-извоз Битола	466
Национална групација за осигурување АД ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИСА Скопје	451
Трговско друштво за вработување на инвалидни лица-заштитно друштво за производство, трговија и услуги ФИЛАДЕЛФИЈА ДООЕЛ Кочани	442
МАКПЕТРОЛ Акционерско друштво за промет со нафта и нафтени деривати Скопје	424
Друштво за трговија, производство и услуги ПРОМЕДИКА ДОО Скопје	399
Трговско друштво за промет и услуги БИРОТЕХНИКА-МА ДООЕЛ экспорт-импорт Скопје	379
Друштво за трговија и услуги ЕНЕРЦИ ДЕЛИВЕРИ СОЛУШНС АД Скопје	377
Друштво за внатрешна и надворешна трговија ТОЗ-МК ДОО Скопје	376
Друштво за трговија, производство и услуги БИ-ЕЛ ИНЖИНЕРИНГ увоз-извоз ДООЕЛ Струмица	362
Друштво за промет и услуги АЛКАЛОИД КОНС увоз извоз ДООЕЛ Скопје	354
Друштво за производство, трговија и услуги СБП ЕНЕРЦИ ПРОДАКШН ДООЕЛ Струмица	353
Друштво за производство, промет, трговија и услуги ТРИНИКС ДОО Скопје	352
Друштво за производство, трговија и услуги ФАРМА ТРЕЈД ДООЕЛ увоз-извоз Скопје	345
Акционерско друштво за производство на лекови, медицинска опрема и материјал, промет и услуги Д-Р ПАНОВСКИ Скопје	334
Друштво за градежништво, трговија и услуги ЛЕНДИ ГРУП ДООЕЛ Скопје	287
Трговско друштво за производство, транспорт, туризам и трговија на големо и мало ДИДАКС ДООЕЛ увоз-извоз Скопје	280

Направената анализа на временскиот период кога се поднесуваат понудите преку ЕСЈН покажува дека економските оператори најчесто понудите ги поднесуваат од 1 до 5 дена пред истекот на крајниот рок на огласот и 13 до 24 часа пред крајниот рок за

поднесување на понудата. Имено, повеќе од половина од поднесоците (35.622 понуди) се поднесени во овој период. Подетални информации се дадени во графикон 8.24 и табела 8.40.

Графикон 8.24

ДИНАМИКА НА ПОДНЕСУВАЊЕ ПОНУДА ПРЕД КРАЕН РОК

Табела 8.40

Временски период пред истек на краен рок	Број на поднесени понуди
над 31 ден	60
од 16 до 31 дена	694
од 6 до 15 дена	8.639
од 1 до 5 дена	20.606
од 13 до 24 часа	15.016
од 7 до 12 часа	2.773
од 3 до 6 часа	2.977
од 1 до 2 часа	4.104
од 31 минута до 1 час	2.971
од 16 до 30 минути	1.824
од 6 до 15 минути	1.492
до 5 минути	656

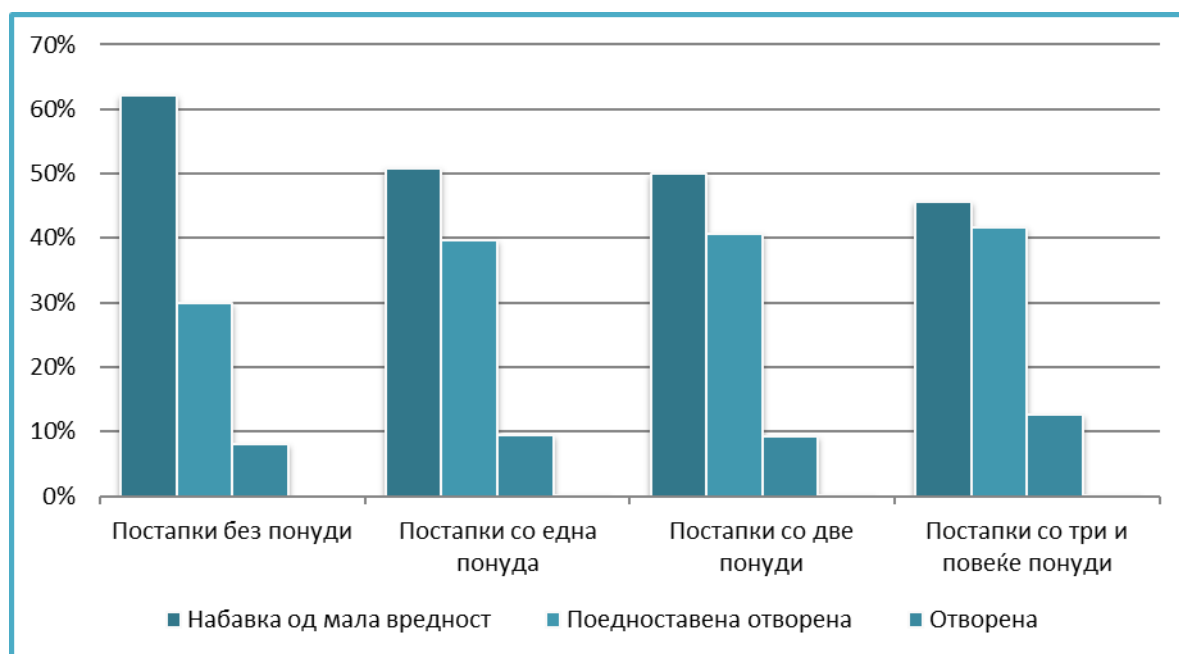
Од направените анализи за бројот на поднесените понуди на ЕСЈН по постапка, податоците се наведени во Табела бр.8.41 и Графикон 8.24

Податоците се однесуваат на евалуирани постапки во 2024 година, односно кои не биле поништени пред јавното отворање.

Табела 8.41

Постапка	Број на постапки без понуди	Број на постапки со една понуда	Број на постапки со две понуди	Број на постапки со три и повеќе понуди
Набавка од мала вредност	530	3.791	2.450	4.133
Поедноставена отворена постапка	255	2.966	1.997	3.783
Отворена постапка	68	712	457	1.142
Постапка со преговарање со објавување на оглас	0	5	1	2
Вкупно	3.83 % 853	33.53 % 7.474	22.00 % 4.905	40.64 % 9.060

Графикон 8.25

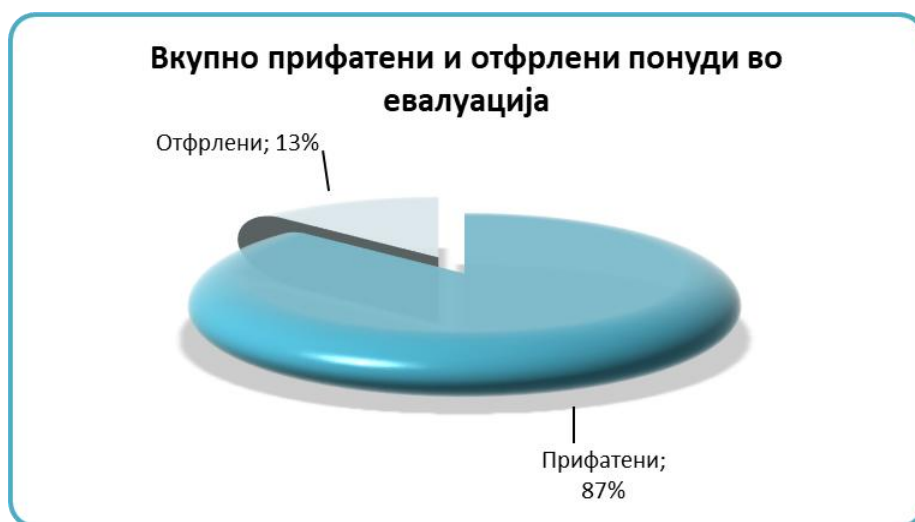
Во 2024 година, поднесени се вкупно 61.126 понуди преку ЕСЈН. Бројот на поднесени понуди се однесува на понуди на ниво на постапка (без оглед на бројот на делови - доколку постапката била делива). Бројот на поднесени евалуирани понуди по вид на постапка е прикажан во Табелата 8.42.

Табела 8.42

Постапка	Број на евалуирани постапки	Број на поднесени понуди
Набавка од мала вредност	10.904	26.789
Поедноставена отворена постапка	9.001	25.431
Отворена постапка	2.379	8.893
Постапка со преговарање со објавување оглас	8	13
ВКУПНО	22.292	61.126

Од вкупниот број на евалуирани понуди во фазата на евалуација, 87% се прифатени, додека 13% биле отфрлени.

Графикон 8.26

Од анализата на евалуираните понуди за постапките спроведени во 2024 година, во Табелата 8.43 е даден приказ на број на постапки за кои имало поднесено повеќе понуди, а **САМО ЕДНА** била прифатена или **СИТЕ ПОНУДИ** биле отфрлени во фазата на евалуација.

Табела 8.43

Број на поднесени понуди во постапката	Број на евалуирани постапки		
	Вкупно постапки	со ЕДНА прифатлива понуда	СИТЕ ПОНУДИ отфрлени
поднесена 1 понуда	7.474	6621	853
поднесени 2 понуди	4.905	914	358
поднесени 3 понуди	3.362	281	182
поднесени 4 понуди	2.061	78	92
поднесени 5 понуди	1.281	35	42
поднесени 6 понуди	846	11	25
поднесени 7 понуди	566	10	8
поднесени 8 понуди	349	0	15
поднесени 9 понуди	191	1	6
поднесени 10 и повеќе понуди	404	0	7
ВКУПНО	21.439	7.951	1.588

За појаснување, според податоците од табелата, од вкупно 4.905 постапки на кои биле поднесени по две понуди, 914 постапки имале една прифатлива понуда, 358 од нив ниту една прифатлива понуда. Следствено, на пример од вкупно 3.362 постапки на кои имало поднесено по три понуди, кај 281 постапки имало една прифатлива понуда, а 182 постапки биле без ниту една прифатлива понуда (односно во 182 постапки сите три понуди биле отфрлени). Податоците опфатени во табелите се однесуваат на сите евалуирани постапки, без разлика дали истите завршиле со одлука за избор или за поништување. Споредено со 2023 година, најголемо зголемување повторно има кај постапките со поднесена една понуда (во 2023 година имало 7.360 постапки со една поднесена понуда во 2022 тој број бил 6.709). Во 2024 година се забележува намалување на бројот на постапки со поднесени две и повеќе понуди, освен кај постапките со поднесени три понуди што е во благ пораст.

Од вкупниот број на електронски постапки во 2024 година, односно од 22.956 постапки, бројот на оние кај кои имало само една поднесена понуда е 7.574 постапка, што претставува 32,99 % од постапките. Овој тренд на зголемување на процентот на постапки со една поднесена понуда е присутен веќе неколку години наназад. Во споредба со 2023 зголемувањето е за дури два проценти.

Во продолжение се некои позначајни податоци за просечниот број на понуди по постапка и вид на договор по направени анализи на податоците со кои располага Бирото за јавни набавки во делот на конкуренцијата во јавните набавки. Треба да се има во предвид дека податоците се добиваат од базата на податоци на ЕСЈН, при што во делот на понудите од постапки водени по електронски пат - системот автоматски ја дава бројката на поднесени понуди.

Во постапките кои се спроведуваат **целосно преку ЕСЈН**, просечниот број на поднесени понуди во 2024 година е **2,85** понуди по постапка. Овој просек се однесува на сите **конкурентни постапки** кои се спроведуваат со електронски средства (набавки од мала вредност, отворени постапки и поедноставени отворени постапки).

Вкупниот просечен број на поднесени понуди е **2,82** и е во благ пад споредено со 2023 година кога истиот бил 2,96 понуди, но продолжува загрижувачкиот тренд на константно опаѓање на просечниот број на понуди неколку години наназад. Просекот од поднесените понуди по видови постапки за доделување на договор е прикажан во табелите подолу. Наведени се сите видови постапки (електронски и хартиени*). Во однос на просечниот број на понуди по видовите на договори (стоки, услуги, работи), во 2024 година се забележува опаѓање кај договорите во сите категории- стоки, услуги и работи.

Табела 8.44

Постапка	Просечен број на понуди*	
	2023	2024
Набавка од мала вредност	2,77	2,59
Отворена постапка	3,86	3,83
Поедноставена отворена постапка	3,02	2,90
Постапка со преговарање со претходно објавување на оглас	2,00	1,63
Постапка со преговарање без претходно објавување на оглас	1,50	1,15
Посебни услуги	1,92	1,89
Квалификациски систем	2,17	2,67
ВКУПНО - ПРОСЕК ОД СИТЕ ПОСТАПКИ	2,96	2,82

Табела 8.45

Вид на договор	Просечен број на понуди*	
	2023	2024
Стоки	3,10	2,99
Услуги	2,57	2,47
Работи	3,78	3,38

*Просечниот број на понуди наведен во табелите се однесува на СИТЕ постапки (електронски и хартиени). Во хартиени постапки се земени во предвид постапките со преговарање без објавување на оглас и посебни услуги над 10 илјади евра во денарска противвредност со обврска за пополнување на известување за склучен договор.

Во однос на постапките кои се спроведуваат во хартиена форма, забележливо е дека 85% од постапките со преговарање без претходно објавување на оглас **имаат само една понуда**. Препорака кај овие неконкурентни постапки за јавни набавки е преговорите да се водат со повеќе економски оператори со цел добивање на поквалитетна понуда и постигнување поповолни цени за набавка на стоки, услуги и работи.

Табела 8.46

Постапка	Број на постапки без понуди	Број на постапки со една понуда	Број на постапки со две понуди	Број на постапки со три и повеќе понуди
Постапка со преговарање без претходно објавување на оглас	/	222	13	24
Посебни услуги	/	61	21	22

*Бројот на понуди за посебни услуги се однесува само на податоците извадени од известувањата за склучен договор

8.12 Електронски аукции

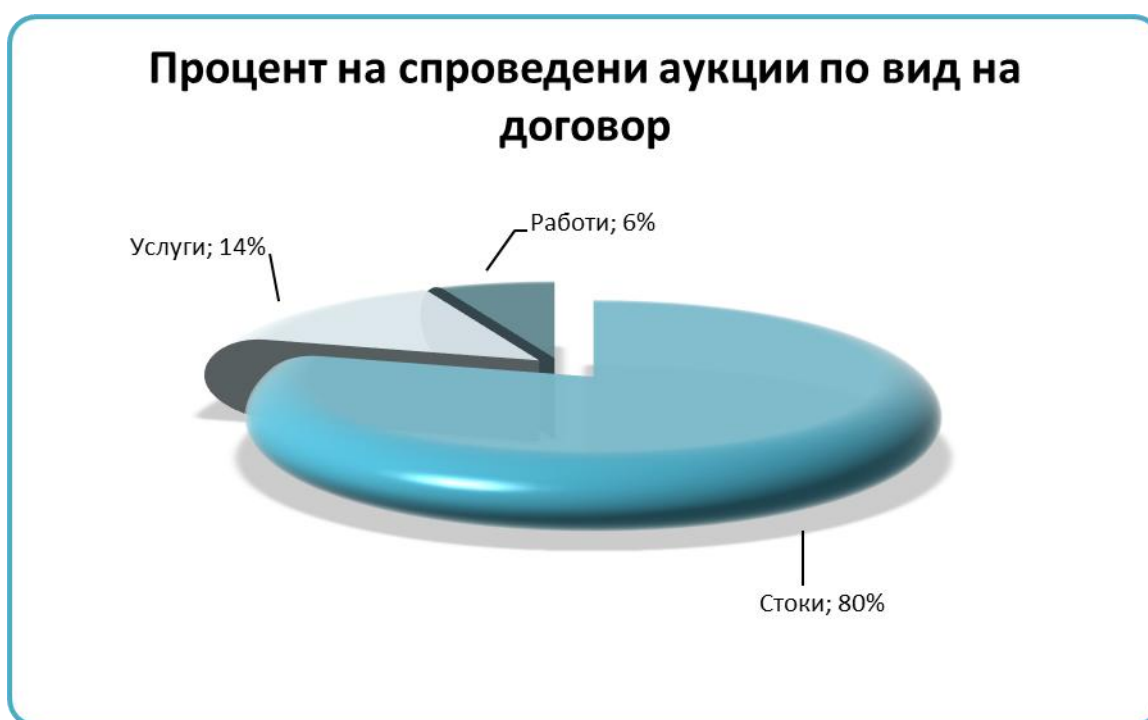
Во 2024 година, кај 13.510 огласи за јавни набавки договорниот орган предвидел постапката да заврши со електронска аукција, што претставува 58,80 % од вкупно објавените огласи. Споредено со 2023 и 2022 година се забележува **намалување на користењето на аукција**. Во 2023 овој процент изнесувал 61,88 %, додека во 2022 бил 72,87%. Во последниве неколку години во континуитет се намалува бројот на постапки за кои е означено дека ќе завршат со спроведување на е-аукција.

Во 2024 година се спроведени вкупно 20.622 аукции или просечно по 78 аукции дневно.

Од закажаните и спроведени аукции на системот, кај 71% од нив има намалување на првичната цена. Просечниот број на намалувања на цената при спроведувањето на аукциите во 2024 година изнесува околу 19 намалувања на цената. Просечното времетраење на една аукција изнесува триесет минути (вклучувајќи ги и продолжувањата по 3 минути доколку во последните 3 минути е поднесена нова намалена цена).

Процентот на спроведени аукции според видот на набавката (стоки, услуги и работи) е даден во Графиконот 8.27.

Графикон 8.27

Од трендот на намалување на процентот на користење на аукциите, може да се заклучи дека договорните органи започнуваат со напуштање на праксата за спроведување на аукции во објавените постапки и се повеќе ги земаат во предвид искусствените резултати како и анализите од Бирото за јавни набавки. Во изминатите неколку години Бирото постојано потенцира дека намалувањата кај електронските аукции произлегуваат пред се од нереално високите цени на почетните понуди кај некои видови постапки. Имено, вообичаена пракса е понудувачите да нудат високи почетни цени знаејќи дека ќе имаат можност да ги намалат доколку има потреба од тоа при спроведување на аукцијата, а во зависност од движењето на цените на

конкурентите. При тоа, основна слабост на овој пристап е што понудувачот не се стимулира да понуди реална цена базирана на пазарот при формулирање на почетните цени кога не знае кој ќе му биде конкурент во постапката за јавна набавка.

Исто така, праксата покажа дека немањето можност да се намалат првичните цени доколку во постапката има само една понуда или една прифатлива понуда доведува до зачестени поништувања на постапките.

Поради овие детектирани слабости, Бирото препорачува напуштање на праксата на користење електронски аукции.

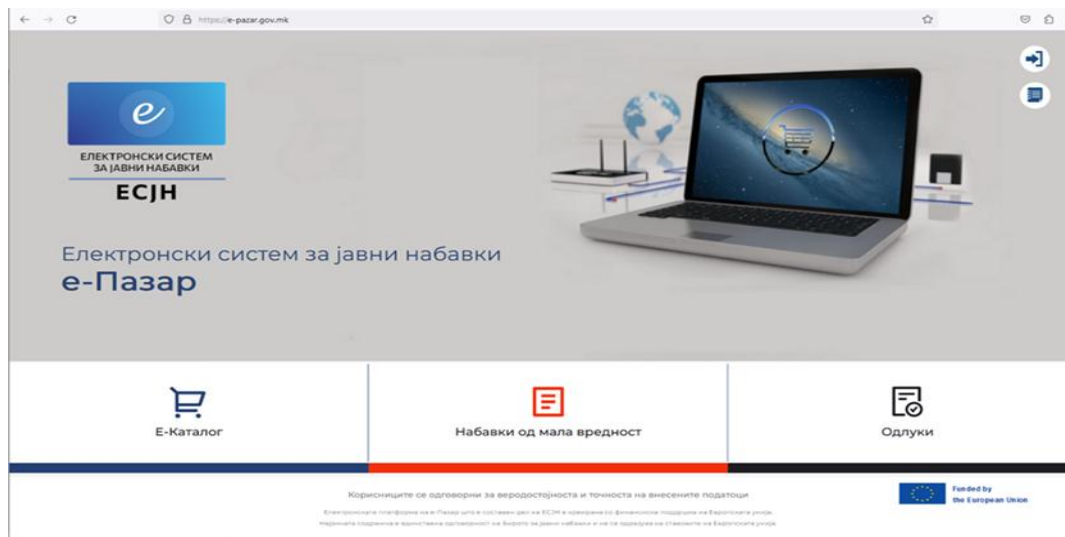
9. Електронски пазар за набавки од мала вредност

Преку платформата „Електронски пазар за набавки од мала вредност“ како дел од Електронскиот систем за јавни набавки (ЕСЈН) можат да се спроведуваат јавните набавки од мала вредност во вид на електронско тргување помеѓу договорните органи во Република Северна Македонија и домашните и странски економски оператори. Истата е достапна преку линкот <https://e-pazar.gov.mk>.

Употребата на е-пазарот е опционална, но со нејзиното користење договорните органи можат да ги спроведуваат набавките на стоки и услуги до 10.000 евра во денарска противвредност на многу олеснет начин, побрзо и поефикасно, додека економските оператори имаат можност за пласирање на своите каталози на широко достапна платформа со илјадници корисници, а истовремено преку свој професионален придонес да учествуваат и во подобро структурирање на базата на производи, односно специфицирање и дефинирање на карактеристиките на производите со цел што поуспешни набавки.

Дел од **техничките карактеристики и предности** на е-Пазарот:

- Функционира врз база на моделот за електронски продавници (Web shop) надополнет со правила за јавна набавка
- Изработен е во напредна технологија, со user-friendly модули
- Интероперабилност со ЕСЈН (во делот на преземање на набавките од годишните планови, најава на корисници, спроведување на постапките, е-жалби, објавување на завршница/договор);
- Развиен механизам за дигитално потпишување на апликативно ниво- преку Signing компонента;
- Изворниот код е во сопственост на Бирото, а одржувањето е од надворешна компанија, во согласност со договор (спроведена постапка за јавна набавка);
- Безбедноста е на највисоко ниво со запазени ИТ стандарди, платформата е поставена на Cloud, согласно договор за набавка на услуга за хостирање, каде се прави и back-up. Дополнително, има инсталирано SSL сертификат.

Во продолжение е даден краток опис на основните функционалности и придобивки за користење на платформата:

- За набавка на стандардни стоки и услуги набавки од мала вредност на стоки и услуги со проценета вредност до 10.000 евра;
- Понуда во форма на каталог;
 - ЕО не подготвуваат поединечни понуди на постапките, туку учествуваат со сопствениот веќе подготвен каталог на производи;
 - Карактеристиките/атрибутите што ги опишуваат производите се универзални на ниво на производ
 - Економските оператори на системот подготвуваат сопствени е-Каталози на производите кои ги нудат и истите се јавно достапни;
 - Рачно пополнување на секој производ на системот или “upload” на целиот каталог преку даден предефиниран кориснички темплејт
 - За учество на конкретна набавка, до крајниот рок за доставување на понудите, постои можност за ажурирање на каталогот и конкретните цени на производите. На јавниот дел, оваа можност постои во секое време.
- Подготовка на набавката и спецификации
 - ДО лесно ја подготвува набавката и избира карактеристики на производите од постоечките. Само ги впишува поединечните спецификации и минимални барања
- Набавката ја објавува и спроведува лице за јавни набавки или комисија

- Објава со краток опис на предметот на набавка
- Потребни документи: ДРД или документи за професионална дејност
- Набавката се врши по ставки
- Дозволен избор на марка/производител – опционално
 - Дадена е можност за избор (доколку е потребно) марка/тип/производител. Понудите се рангираат врз основа на направениот избор
- Кратки рокови
 - 48 часа (во предлог измените 24 часа) рок за доставување на понудите
- ЕО со негативна референца не може да учествува на е-пазар
- Поедноставен процес на евалуација и избор
 - Автоматски избор на производот со најниска цена, без да се види називот на понудувачите
- Изјава за судир на интереси само ОЛ
- Единствена најава со ECJH– Single Sign On
 - За најава и користење на модулите на е - Пазар се користат истите кориснички имиња и лозинки од ЕСЈН
- Повикување на постапката за набавка од објавениот план за јавни набавки на договорниот орган
 - За да започне постапка преку е - Пазар, ДО ја избира од планот за ЈН и продолжува со нејзина реализација преку правилата за набавка на електронскиот пазар
- Директен избор на веќе понудени производи
 - При креирање на набавката од мала вредност, ДО избира од производи што се објавени на е-пазарот, при што ги користи карактеристиките на производите и спецификациите. Ова значи дека не треба да подготвува самиот технички спецификации, туку само да ги прилагоди согласно неговите потреби (грамажа, рам меморија, колку USB порти и др.)
- За подготовка на набавката, вклучително и техничките спецификации, процесот е едноставен и се состои од 4 чекори.
- Целосна нарачка и испорака или сукцесивна нарачка и испорака
- Периодична објава на намера за набавка (за задоволување на потребата на пример од три месеци, се надминува проблемот со ценовната флукуација, чување на залиха исл.)

- Автоматска евалуација и рангирање
 - Исклучен човечкиот фактор, лицето или комисијата ја гледа само понудата со најниска цена и ја означува за прифатлива/неприфатлива. Нема увид во цената (и во останатите понуди), само знае дека е најниска од понудените.
- Автоматско генерирање на извештаите
 - Извештај од спроведена постапка и одлука за избор/поништување се креира автоматски од системот, без да има потреба од дополнување од комисијата.
- Користење на дигитални сертификати
 - Имплементација на алатка за директно аплицирање на потписите на ниво на апликација
- Електронска жалба
 - Ист начин на поднесување на жалба како и за другите постапки на ЕСЈН. Жалбата може да се вложи по објава на набавката и по носењето на одлуката. 5 дена рок
 - Увид во целокупната документација во жалбениот период
- Реализација на договорот како дел од Е-Пазар
 - Модул кај ДО за директни нарачки и реализација на договорите!!
 - Електронски договор за нарачка!! – пред почетокот на реализација
- Автоматско генерирање на договор веднаш по носењето на одлука од одговорно лице
 - ДО го потпишува договорот веднаш по носење на одлука, додека економскиот оператор го потпишува после 5 дена доколку за истата нема поднесено жалба
 - ЕО е известен преку порака дека мора да го потпише договорот за јавна набавка за да може да пристапи кон негова реализација
- Автоматска објава на ИСД или поништување
- Автоматска објава, нема потреба од дополнително објавување на обрасците. Исто така, креирање на евидентна книга на ЕСЈН

Почитувајќи ги начелата на кои се темелат јавните набавки, Договорните органи и Економските оператори се обврзуваат на сериозност во користењето на платформата и спроведување на набавките преку истата. Тоа подразбира:

- **Реални пазарни цени** - економските оператори при објава на своите производи во е-каталогот ја наведуваат реалната пазарна цена за единица производ и истата може во секое време да ја менуваат. При поднесување на понудата во форма на е-каталог понудувачот може единствено да ја намали цената за единица производ доколку смета дека му е исплатливо намалување на цената имајќи ја во предвид количината која ја набавува договорниот орган;
- **Набавка на производ од конкретна марка/бренд/ознака** – договорниот орган може да избере најмалку два прифатливи марка/бренд/ознака со цел да се обезбеди поголем квалитет во понудените производи. Економските оператори може да понудат производи кои не се од марката/брендот/ознаката која била наведена, при што како прворангирани ќе бидат производите со најниска цена од бараните марка/бренд/ознака доколку се понудени;
- **Објава на известување за намерата за набавка** - договорните органи може да објават едно известување за намера за набавка на конкретен предмет на набавка или набавката да ја поделат со објава на повеќе поединечни известувања на е-Пазар во тековната година, користејќи една одлука за јавна набавка.
- **Набавка по ставки** – карактеристика на е-Пазарот е набавката по ставки. Тоа значи дека договорниот орган за секоја набавка може да превиди повеќе ставки кои ќе ги набавува. Економскиот оператор не е обврзан да поднесе понуда за секоја од ставките кои ги набавува договорниот орган. За секоја ставка може да има различен најповолен понудувач..
- **Нарачка на производи** - нарачките на производите се прават преку посебен модул на е-Пазар. Самата нарачка, договорниот орган може да спроведе сукцесивно, при што избраниот најповолен понудувач преку посебен модул потврдува дека нарачката е испратена. По приемот на нарачката, договорниот орган преку системот доставува одговор дали нарачката е успешно примена или доколку испорачаната стока/услуга не одговара на тоа што било понудено и избрано од најповолниот понудувач ги наведува причините и не врши прием на испорачаната стока/услуга.
- **Нарачување на целата количина која е објавена во намерата за набавка** - Количината наведена во известувањето за намера на набавка потребно е да се порача во целост бидејќи поединечната цена зависи од утвредената количина која се набавува.

- **Испорака на производи** - економскиот оператор со поднесување на понудата се обврзува дека ќе ги достави производите за кои е избран како најповолен понудувач;
- **Плаќање во рок од 15 дена** – со користење на е-Пазарот договорниот орган се обврзува плаќањето за нарачаните производи да го изврши во рок од 15 календарски денови од денот на приемот на фактурата;
- **Фактура/договор** – По носење на одлуката за избор на најповолна понуда системот автоматски генерира договор/и кој ги потпишува одговорното лице, а по истекот на рокот за жалби истите се праќаат за потпис и до најповолниот/те понудувач/и;
- **Дигитални потписи** – документите кои ги генерира системот корисниците ги потпишуваат на апликативно ниво.

Во делот на користењето на платформата, во 2024 година се забележува значително зголемено користење во споредба со 2022 и 2023 година. Платформата е-Пазар можат да ја користат сите корисници на ЕСЈН со најавување преку <https://e-pazar.gov.mk/> со ИСТИТЕ кориснички имиња и лозинки од ЕСЈН. Користењето на платформата е и понатаму бесплатно.

Иако бројот на набавките кои се спроведени преку е-Пазарот е значително зголемен, нејзиното користење се очекува да биде многу поголемо во понатамошниот период со оглед на предностите кои ги нуди.

Во продолжение се наведени табели со податоци (Извадок од статистичката база на податоци) за користењето на Електронскиот пазар на набавки од мала вредност за 2024 година. Дел од податоците се сортирани за полесен приказ и воочливост. Во 2024 година на е-Пазар се **објавени и активни 3268 производи во каталогот** од страна на 78 економски оператори. Бројот на јавно достапни активни производи на е-Пазар е речиси двојно поголем од 2023, а во споредба со 2022 година (645) тој број е петкратно зголемен. Во табелата 9.1 е претставено колку производи се објавени во секоја од категориите.

Табела 9.1

Категорија	Број на производи 2022	Број на производи 2023	Број на производи 2024
Земјоделски и прехрамбени производи	80	363	665
Лекови, медицински/санитетски потрошен материјал, опрема, помагала и поврзани здравствени услуги	89	93	128

Информатички и телекомуникациски производи (хардвер и софтвер), компјутерски потрошен материјал и поврзани услуги	63	266	468
Градежни услуги, комунални услуги, ХТЗ опрема/производи и останати поврзани стоки/услуги	8	24	37
Индустриски и рударски машини, опрема, нивно одржување, резервни делови и поврзани стоки/услуги/работи	6	23	63
Основни средства – мебел, моторни возила, санитарна опрема, нивно одржување и резервни делови и текстилни производи	74	240	497
Потрошен и канцелариски материјал, печатарски/издавачки услуги и средства за хигиена	319	944	1405
Енергетика, нафта, нафтени деривати и поврзани услуги	0	0	2
Финансиски услуги и осигурување	0	0	0
Образовни, правни, советодавни, маркетинг услуги и услуги за привремено вработување	6	9	3
Хотелски, угостителски, рекреативни, културни, безбедносни и спортски услуги	0	0	0
Транспортни и складишни услуги	0	0	0
ВКУПНО	645	1.962	3.268

Може да се забележи дека најмногу производи се објавени во категориите **потрошен и канцелариски материјал, печатарски/издавачки услуги и средства за хигиена** (44% од вкупниот број на објавени производи), **лекови, медицински/санитетски потрошен материјал, опрема, помагала и поврзани здравствени услуги** имаат удел од 4%, **земјоделски и прехранбени производи** со 21%, **основни средства – мебел, моторни возила, санитарна опрема, нивно одржување и резервни делови и текстилни производи** (15%) и **информатички и телекомуникациски производи** (хардвер и софтвер), компјутерски потрошен материјал и поврзани услуги (14%). Во 3 категории на производи забележано е дека воопшто нема објавено производи, но тоа се категории претежно од услужните дејности каде е потешко да се дефинираат карактеристиките на услугите.

Графикон 9.1

Во 2024 година се спроведени вкупно 237 набавки преку електронскиот пазар за набавки од мала вредност, овој број во 2023 година бил 168. Набавките се објавени од страна на 48 договорни органи. Во табела 9.2 е даден податок колку од набавките се со една објава, а колку со повеќе објави, а во табела 9.3 листа на топ 10 договорни органи кои спровеле најмногу набавки преку електронскиот пазар за набавки од мала вредност.

Табела 9.2

Начин на спроведување на набавките	Број на набавки
Набавки спроведени преку една објава	40
Набавки спроведени преку повеќе објави	197
ВКУПНО	237

Табела 9.3

Топ 10 договорни органи со најмногу објавени набавки	Број на набавки
Машински факултет Скопје	43
Народен правобранител	31
Агенција за разузнавање на Република Северна Македонија	23
Природно-математички факултет	19
Факултет за електротехника и информациски технологии	12

ЈП НИСКОГРАДБА ОХРИД - ОХРИД	10
ЈПКД Комуналец - Струмица	10
ЈЗУ Центар за јавно здравје Охрид	9
ЈУ Меѓуопштински центар за социјална работа Кавадарци	6
Стручна служба на Фискалниот совет Скопје	5

На објавените набавки, понуда дале 60 економски оператори и биле поднесени вкупно 572 понуди. Во табела 9.4 даден е преглед на десетте економски оператори кои поднесувале најмногу понуди преку е-Пазар. Значајно е да се напомене дека сериозноста на понудувачите е од голема важност, а поднесувањето на квалитетни понуди и успешни испораки во голема мера овозможува негово се поголемо користење. Оттаму, со цел да се санкционираат несериозните понудувачи, Бирото за јавни набавки презема низа активности и мерки. Во тој контекст, со новите измени на платформата ќе биде воведена и опцијата за рејтинг на понудувачите.

Табела 9.4

Топ 10 економски оператори со најмногу понуди	Број на набавки
Друштво за производство, трговија и услуги КИНЕТИК ГРУП ДООЕЛ експорт импорт Скопје	145
Друштво за производство, трговија и услуги РИКИ-ЈУНИОР ДООЕЛ увоз-извоз Кочани	134
ДАУТИ КОМЕРЦ Друштво за производство, промет и услуги увоз-извоз АД с.Бојане општина Сарај	34
Друштво за производство, промет и инженеринг на информативни системи МП КОМПЈУТЕРИ ДОО Скопје	20
Друштво за трговија и услуги МАГРОНИ ДОО Скопје	15
Друштво за промет и услуги КОНИ-КОПИ ДОО експорт-импорт Скопје	14
Друштво за промет и услуги ДЕ МАРГО ТРЕЈД ДООЕЛ увоз-извоз Скопје	13
Друштво за програмирање, услуги и трговија АЛ ГО СИСТЕМИ ДООЕЛ Скопје	13
Друштво за производство, услуги и трговија БОКИ-КОМПЈУТЕРИ ДООЕЛ увоз-извоз Струмица	12
Друштво за трговија и услуги ЕУРО ОФИС ДООЕЛ увоз-извоз Скопје	11

Од вкупниот број на објавени набавки во 2024 година, со одлука за избор на најповолна понуда завршиле 90% од набавките, а 10% завршиле со одлука за поништување.

Табела 9.5

Одлука	Број на набавки
Одлука за избор	214
Одлука за поништување	23
ВКУПНО	237

Во 2024 година преку модулот за е-Нарачки кој е имплементиран на оваа платформа направени се 477 нарачки на производи, што е зголемено во споредба до 2022 година, кога овој број бил 335. Преку овие 477 нарачки, нарачани се вкупно 206.385 производи односно за 50% повеќе од 2023 година.

На електронскиот пазар за набавки од мала вредност најкупувани производи во 2024 година се вода, тоалетна хартија, вреќи за отпад и крпи за чистење.

9.1 Развој и подобрување на модули на е-Пазар во 2024

Електронската платформа уште од поставувањето па се до денес, постојано се надградува и усовршува, а особено во делот на одржувањето на базата на атрибути. Со унифицираност во карактеристиките е олеснето самото додавање на производи во каталозите и се обезбедува споредливоста на производите.

Со цел се поуспешни набавки, олеснување на користењето како и подигнување на квалитетот на карактеристиките на пазарот, Бирото во 2024 година имплементираше неколку подобрувања на функционалностите и модулите за користење на платформата, а меѓу позначајните:

- натамошно системско преземање на регистрираните улоги на ЕСЈН на е-пазар (улога лице за реализација, улога ревизор итн)
- доуредување на модулите за договори и останата документација во случај на поништена постапка или е-жалба
- одржување на базата на атрибути и каталози. Воведување на проверка (неможност за активирање на производ кој не е во согласност со правилата за објавување на е-пазар- погрешни атрибути или одбран погрешен тип на производ и сл.)

- приказ на економски оператори кои испорачале производи што не одговараат на бараните карактеристики

Бирото за јавни набавки континуирано презема активности за зголемување на заинтересираноста кај учесниците во јавните набавки за користење на е-Пазарот, и тоа со давање поддршка, појаснување на функционалностите, потенцирање на предностите и бенефитите за економските оператори и договорните органи преку поголема едукација, како и ажурирање на Прирачниците и објавување на видео туторијали за користењето на платформата.

- Во 2024 година беа спроведени четири online обуки за користење на платформата за договорни органи преку платформата Microsoft Teams, со можност за следење на обуката на преку шестотини слушатели.
- Ажурирање на прирачниците за користење за договорни органи и економски оператори објавени на јавната страна
- Покрај прирачниците корисниците имаат можност да ги погледнат и објавените видео упатства за користење на е-Пазар. Истите се јавно достапни https://www.youtube.com/watch?v=TQ8U66juQVU&list=PL7eSsAozIhgK__xf06z4G7DeYQoS_8mfT

10. Предлози за унапредување на системот на јавните набавки

10.1 Предлози за подобро функционирање на системот за јавни набавки

Врз основа на податоците од контакт центарот, контакт формата и веб страната, обуките, анализата на статистичките податоци и од другите добиени информации до кои доаѓа Бирото за јавни набавки за функционирањето на системот за јавни набавки, а имајќи ги предвид и Директивите на ЕУ, Бирото ги дава следниве предлози за унапредување на системот на јавните набавки во Република Северна Македонија во наредниот период:

- Унапредување на Електронскиот систем за јавни набавки (ECS) со нови функционалности и напредни алатки со цел олеснување и поедноставување на процесот на објавување на огласи, подготовка на тендерската документација и поднесувањето на понуда. Надградбите ќе овозможат стандардизирање на процесот на работа и документација во постапките за јавни набавки како и олеснување на начинот на поднесување на финансиската понуда, избегнување на грешки и отфрлање на неуредни понуди
- Доуредување на Законот за јавните набавки и тоа :
 - во однос на одредбите поврзани со Изјавата за способност и недоставувањето на документи во поедноставена отворена постапка,
 - можност за користење на условот од член 88 – раскинување на договор поради некавалитетно извршување, што е особено важно за да се поттикнат договорните органи да го користат електронскиот пазар на набавки од мала вредност
 - промена во надлежностите на Бирото за јавни набавки во делот на спроведувањето на контролата на постапките за јавни набавки,

наместо Управна контрола Бирото да спроведува Административна проверка]

- **Натамошно зајакнување на институционалната соработка** помеѓу клучните органи во системот на јавните набавки за координирање и заземање заеднички ставови во однос на примената на Законот за јавните набавки;
- **Да се обезбедат соодветни механизми за стимулирање и задржување на стручниот кадар ангажиран во јавните набавки.** Со оглед на сложеноста и значењето на јавните набавки, неопходно е да се креира систем кој ќе овозможи издвојување на лицата за јавни набавки со искуство во големи набавки да се задржат преку додаток на плата што индиректно ќе придонесе кон поголема одговорност, мотивација и интегритет при спроведување на постапките;
- **Системска интеграција на Електронскиот систем за јавни набавки (ЕСЈН) со други релевантни институции,** со цел унапредување на контролата и зголемување на транспарентноста во спроведувањето на постапките за јавни набавки;
- **Поттикнување на поширока употреба на електронскиот пазар за набавки од мала вредност,** преку обезбедување соодветни законски олеснувања за постапките што се спроведуваат преку овој систем;
- **Модернизирање на системот на едукација на лицата за јавни набавки и воведување на постојано усовршување на нивните знаења и вештини во процесот на јавни набавки;**
- **Намалување на користењето на електронските аукции** во постапките за јавни набавки, поради идентификувани слабости и ризици од евентуални злоупотреби и
- **Унапредување на практиката за примена на критериумот „најдобар сооднос помеѓу цената и квалитетот“** при изборот на најповолна понуда, со цел обезбедување поголема вредност за вложените средства.